

בס' פרי מגדים שיש לו חי' הלכות על פסחים ביצה קדושין ב"ק ^(ב) :

[ד] ראש משביר (עיין משביר) :

[פ] ראשון לציון מהרב המופלא חסידא קדישא

מהר"ח נ' עמר שיטות על קצת מס' לברר דעת הרמב"ם וקונטרס על י"ד מס' ר"מ ואילן ולקושים ^(ג) :

[ו] ראשית בכורים מחובר עם ספר חינוך בית יהודה ^(ד) :

[ז] ראשית חכמה הוא ספר קדוש ונורא המפורסם

בכל ישראל חיברו רבינו אליהו די וידאש תלמיד רבינו מהר"א קורדובירו. ואשרי אדם שילמד בו כל יום ויעשה קבע שיעור אחד ודאי יתנוצץ בו קדושה וטהרה. והרב עצמו חיבר ספר תוצאות חיים סלת נקיה מס' ראשית חכמה ^(ה). גם נדפס קצור מהר"י פויזמו ותפוחי זהב וכיוצא ^(ו) :

והכל

[א] ראש אמנה חיברו השר מהר"י אברבנאל, וכ' הרדב"ן

בתשובת דפוס וויניציא סי' שד"ם וז"ל כללות הדברים יפה כ' בזה הרב יצחק אברבנאל בס' ראש אמנה כי הוא האריך והרחיב הדבור והשיב על הראשונים וכן הוא דעתי וכו' ע"ש ^(א) :

[ב] ראש יוסף ב' חלקים מהרב מהר"י איסקאפה אב"ד דק"ק

איומר על טור וב"י קצת א"ח וקצת ח"מ ואילו נדפסו. אך הי"ד על כל ד' טורים. ונדפסו קצת תשובות מהרב שלא כסדר באשכנז וקורין לס' תשובות ראש יוסף. ויש ערוב בסדר הדורות וכו"ש דראש יוסף שכתוב במשא מלך מ"ם וצ"ל עצמות יוסף, עמש"ל מערכת מ"ם דאינו מ"ם (עיין משא מלך) :

[ג] ראש יוסף שיטה על חולין מהגאון הרב פרי מגדים בא לידי מקורו, וכתב הרב ז"ל בהקדמתו

הג"ה מנחם ציון

(א) וכדבר קדמות חכמת הקבלה למדתי להעתיק בזה מקומות ממדריש חז"ל וזאת זוכ"ס שגרמתי חכמה זו כמו במדרש שוח"ע אר"י כל ודאס כמה קשה יום דיון שעתיד הב"ס לדון העולם בעמק יוהשפט כיון שת"ח בלוי לטניו א"ל כלום עסקת בתורם מי שיש בידו א"ל לפית במרכבה לפית כשיעור קומה ע"ש הרי לך דת"ח מחויב לעסוק גם בסמרי תורה ובכרות פ' נאף אחר שפרס כנגד עשר ספירות בליש פ"ס וינקוט מלכים סי' קפ"ו כ' בס' מדרש תדא וז"ל היום זה הפולס וכו' עבר חמות מבשרו אלו עבר כפירות בלימה שהעולם עומד עליהם. ע"ש :

(ב) וז"ל הב"ס ש"ן סוף ס' אות ק' קבלה ע"ש :

(א) נדפס עוד בש' רס"ה בקצתם כתיב חיותו :

(ב) וכעת הדפיסו גם על מס' ברכות שבת מגילה פסחים וביא :

(ג) קושטא תק"י ועל מס' ברכות אדעסא תרכ"ז וליקוטי תנ"ך קושטא תקי"א וזולנאה תקפ"ט וכנראה משם שחי' תח"י עוד ספרים ככתב וכו' הראשון שנדפס אחר כולו לציון :

(ד) וכו' דרשות לומנים לר"י לוי אבד"ק ספערשי בהמ"ס חב"י (פס"ד תת"ח) :

(ה) בלתי להעיר כאן דבר א' דס' גידול בניס (בתוך ס' ר"ח) כלו מופתק מס' מנורת זכב כולל (קראקא גש"י) למח"ס ישראלי כריי אלנקווס סי' ששכר על ק"ם בטענולא קי"א בהמ"ס מנורת המאור כ"י וס' מנורת זכב כולל חלק ממנו, וע"כ החולל כולל ר"ח בוס"ל וא"י המפתח הנזכר אליהו וכו' ונדפס עם מלאים לכלל פ' תפוחי זכב א"ד תת"ח ועם מי בן מקין קושטא תל"ז ועם בלור ק"ר נדעת חכמה א"ד תקל"ז לר' מנחם משי ^(ז) :

(ז) וע"ל אות ק' פ"ט כהג"ס מ"ן סס :

וכפי האמור נראה שהאמת שהמדרש רבות שבידינו הוא לרבי הושעיא רבה, חדא שהרקח מרבוואתא קמאי והוא כתב כך כמ"ל. והו שהוא אנדת ארץ ישראל ורבי הושעיא בא"י קאי, ותו שהוא קורא לרבינו הקדוש בלשון רבינו סתם לפי שהוא תלמידו וגם בא"י היו כולם קורין לו רבינו:

וראיתי במפרשים דמה שכתב במשנה רבי אומר סתם ה' מענותותו. כי הנשיאים היו קורין אותם רבן והוא היה נשיא והיה צריך לכתוב עליו רבן, ולפי שהוא סידר המשניות לכך מענותותו כתב רבי ולא רבן. וגם ר' חייא ר' הושעיא בכרייתות שעשו לפרש המשנה וכווצא והיו גורסים אותם התלמידים כתבו רבי כמו במשנה כי כך רצונו. אמנם במדרש שהוא דרשות על הפסוקים לענין דרש כתב רבי הושעיא רבינו:

עור זאת אדרש שראיתי בס' סדר הדורות דף ע"ג ע"ב שהביא מהקדמתו וזו רענן ב"ר מתחיל ואהיה שעשועים גי' וכו' זה רבי הושעיא רבה וכו' ע"ש. ובהקדמתו ז"ל דפוס ויניציא לא מצאתי "אך הוא ברוש ס' רקח ויש שם מ"ם. איברא דהראב"ד בס' הקבלה כתב דחיברו רבה בר נחמני. אך הרמב"ם וס' הרקח כתבו רבי הושעיא ז"ל ויש פנים לדרביהם ממ"ש ואהיה (אצלו) שעשועים גי' הנז'. וגם דקורא לרבינו הקדוש רבינו סתם כמ"ש לעיל ובסמוך אות ג' (עין רבי כח"א נק"א), ועוד דהוא אנדת א"י וכל זה מסוכות להרמב"ם והרקח, והרמב"ם כתב לבאר (ס' התורה לא לבאר המשנה כמ"ש ספר יוחסין). ונראה דרבינו הקדוש צוה לרבי חייא ור' אושעיא ור' נחמיה שבכרייתות לא יכתבו כ"א רבי, אך במדרש שהוא אנדה לא חש שיכתבו רבינו

והכל לפי מה שהוא אדם ילמוד בקצור שמריגש שמעוררו לתשובה. ועיין בנדפס מערכת האל"ף אות ל"ז (עין מ' אליהו די וירדאש בח"א). והמגיד אמר למון ז"ל שכל יום ילמוד מוסר. וכתב מהר"ה הכהן שעתה שזכינו לספר הקדוש ראשית חכמה בו יתנה תדיר. ושמעתי מרב א' שקבל דהנאון מהרש"ל בשבתי על כסא ההוראה לרב וא"ר צוה למוכיח אחד שיבא בכל יום שעה אחת ויוכיחנו ויזהירנו כאלו הוא אחד מהמון כי כך רצונו והרשות נתונה לו. ובעת בא המוכיח ח"כף מהרש"ל מתעטף ויושב לשמוע תוכחות מוסר ביראה וירעד לפני ה'. אשריו ואשרי חלקו ואשרי העם שככה לו רב חסיד וקדוש ז"ע:

[מ] **רב ברכות** (עין ארכנא חרשים):

[ס] **רב יוסף שו"ת** למהר"י קצבי וקצת דרושים בסוף. וכמזומה שהיה רב בעיר רבתי עם קושטמניא אחר הרב פני משה:

[י] **רב פנינים** כאור רבינו מהר"ם אלשיך למשלי. אך חילק המוסרים למספר ר"ב כמבואר במפתחות, ולכן קראו ר"ב פנינים. ונדפס בקצור כוואנזבעק שנת תצ"א. אך הוא אחד ממאה ונפל ממנו ר"ב, ושם לקומי מגדים מהמפרשים:

[י] **רבבות אפרים** מהנאון מהר"ר שלמה אפרים דרושים וענינים רבים ולא נדפס:

[יג] **רבה או רבות** כן קורין המדרש על התורה ועל מגילות. והמעם שחיברו ר' הושעיא רבה וי"א רבה בר נחמני, ורבינו הרקח בריש ספרו כתב שהמדרש מתחיל בפסוק ואהיה אצלו אמן ואהיה שעשועים ותיבות ואהיה שעשועים נימטריא רבי הושעיא רבה (ונראה שהוא עם י"ב אותיות רבי הושעיה רבה). ושוב מצאתי שכתבו כי ואהיה שעשועים נימטריא זה רבי הושעיא רבה. והוא אנדת א"י:

הג"ה מנחם ציון

- (א) וירל דליל בהקדמת ס' מתת כהנא בבבלי כן מהקדמת ס' הירוקה
- (ב) וז"ל כחמ"ס בהקדמתו לס' היר וכתבי הבהנה חכמו חכמים לפרש התורה כמו ר' אושעיא תלמידו כל רבינו הקדוש חכר חזור לס' כדלית וכו' לס' שמו וכן ר"ע מבלתי פ"ש (ומתב"ל ס' תול"א כהניס מ"ז כס). נראה מה קול דליל נחלף חלף רק כדלית רכס ולא יותר ואלוה מרש"י ככדלית וכו' ר"ל וליח פ"א וכו' כ"כ ק"ל ופס"ס ק"ל פ"א וכן כשרון נכר ויקרא רכס ומדרש תות וליכס כולל כרש"י ונרמכ"ס כ"כ ק"ל ורמכ"ס כמורה וקולת רכס נחלף כח' פקוקס להרמכ"ס:
- (ג) ואלס וס' חדס דהרמכ"ס ניחא לי' יותר להניח דכר כס הכ"ר חף כחל נחלף כ"ס כנלי משום דמסר למי חכמי התלמוד ועמיתם מר' מר' כלי הפקדס דהרמכ"ס כותב חמ"ס כמדרש רכס: וסיכס חרס לי על כסל מעלה המדרש כדכילל כמדרש ק"ל כמות כחל פלה ונפתק על קדמות הפ"ר ויחלית מלשנו דרק ככ"ר יכן טען כול ודליתו על כרש"י פ"ת פ"ת ל"ה רק מכ"ר ולכנ"ד כל חלס יכול ליקרס לסתור כניט וס' רדוס דיותר חכילא לי' לרש"י פ"ת להניח דכרס כסל המכילת תול"א כפלה ופס"ר חף לרש"י נלד פלנה ככ"ס על כפלה מנכ"ס ומסורדים כחול פ"ת ככ"ס הכחוסים וגם מנל קדומ"ס כסל וכלטן, משל"כ ס' כדלית דלל נחלף כק כמדרש כוס וכן כדכרס חמ"ס כמ"ר ס' מנלס (וע' ח' סדר"ל נלל חלס מ"ח):

[טו] רוח חן (עיין ארבעה חרשים):
 [טז] רוח שמואל (עיין שבע שלמה):
 [יז] רוממות אל באור רבינו מהר"ם
 אלשיך ל"ס תהלים:
 [יח] ספר הרזיאל (עיין חכמתא רנתי):
 [יט] רחבה (עיין ס' הכתום):
 [כ] רחובות הנהר (עיין מ' שלום
 שרעבי כח"א) טו:
 [כא] ריב לשונות (עי' מ' משה כנגנכת
 כח"א):
 [כב] ריח שדה לכמהר"ש דוויך הכהן
 קצת על העמוד
 ושיטה על ע"א ושו"ת וירושים על סדר
 בראשית טו:
 [כג] רך ושוב שו"ת ולקושים כ"י
 להחכם השלם החסיד
 המלומד בנסיים זקן מופלג יותר מתשעים
 מ' כליפה מלכה מק"ק אנאדיר:
 [כד] רמז הרומז חיבר מהר"ם זכות
 עז"ה על המספר
 מאה עד כמה אלפים וכל פרט סך
 מהספר הוא רמז גימט' של שמות הקדש
 והוא ס' נפלא ומועיל לחדש כמה
 חידושים ע"ד האמת יו':
 [כה] רמזי ההפטרות דרבינו בעל
 הרקח יח) כ"י
 הביא

יבניו אבל לא רצה שיכתבו רבינו הקדוש
 אלא רבינו סתם יו"ד):
 ונדפסו כמה פירושים [על המדרש]:
 (ה) רש"י על ס' בראשית עם פ' מ'
 אברהם ו' אשר ונקרא אור השכל:
 (ז) מתנות כהונה להרב מ' יששכר בער
 כ"ץ ונקבר הרב הנז' בעה"ק חברון
 ת"ו:
 (ג) יפה תואר על התורה, וספר במדבר
 דברים לא נדפס ועל ד' סגילות נדפס
 יפה קוליפה ענף יא):
 (ד) ידי משה, משנת רבי אליעזר, זרע
 אברהם, נחמד למראה, סביב למדרש
 רבה, והכל המצא בדפוס חדש של
 אמסטרדם מר' קאשמן עם פ' אחריים:
 (ה) נזר הקדש על ס' בראשית חיבור
 גדול באריכות:
 (ו) תולדות נח, וכ' סה"ד שהוא על ס'
 שמות ואני ראיתי זה שנים רבות
 כמו רנע יב):
 (ז) כללים למדרש רבה למהר"ר אברהם
 ו' עקר נדפסו במ' מהררי נמרים, וכל
 זה נדפס יב):
 [יג] רגל ישרה (עיין הנהות אבות דר"נ):
 [יד] רוח אליהו מהר"ר אליהו חאקו
 שיטה על קצת מס'
 ולשונות הרמב"ם וקצת דרושים יד):

הג"ה מנחם ציון

יו"ד) ואולם שמות רבה ומדבר רבה ודברים רבה וקושים רבה גם משני התלמודים ותחומות (וח"א ר"ה להל"ט
 שנספרו ע"י ר"מ הדור) וכפרט דברים רבה וטו' כולך ואור ע"ד תחומות וגם פתח לה פתחא ככל פרשתא
 ולמדנו ריבוי כפחית התחומות, וס' מגלות נראה קצת דלא ממשיך אחד יכלתו וגם כשנן לא קריב אל זה זה
 ומגלת רות הוא הקדוש לכללן ורוב דבריו מקורם ככללי ומדרש אסתר מל"ט ממנו הכנס כיוסון, וכס"ס
 שתי ידות למכרס"ד כי לרובו נדפס ס' תשלומין טול כל מה שחשור במ"ר תחומות ספרא וכו':
 יא) נדפס קצור יפ"ת עם המ"ר ר"ס וס"ג שכתבו סתם להר"ם סג"ר וז"ע על הפח' שאל חשב גם הס' והג"ה
 חות אחת להג"ת מחיר בר' שמואל בן כהן (שאלוניקו שג"ה) ונעל מ"כ לא זו מחכמו וכן ס' בקל חילת
 שלום לקושים להג"ת נפתלי סירס כמור"ם במשן לנגנ"י ממגורבי ווינא מק"ק שווערעק נדפס עם הכרזת (ספד"ה
 מנ"כ) וכן ס' נחמד למראה לא טוע מקדושים וחת שמו לא הניד לנו והמדיט'ס דלמשפדס כללנו כתובו גם מ'
 רבים למכר"ם שלם אכד"ק ח"ד ודברים רבה להסכ"ש הענא במדקדק (ד"ה תה"ל):
 יב) נדפס בקהלאק סג"ד וכו' להג"ת נח כמור"ם פסח ז"ל גם הלכתי סול חזרתי בעזרת מולאי חורב, ואולם להוילאם
 לאורם ביאור וס' על מדר' ובספ' פיר רבה יכנס חלקים יכונה ועל ס' מגלות בית מנחם וס' יעזר לי להכיר לבי"ד:
 יג) נדפס כס"ה חלק תורה שפ"ס וז"ע על הפח' אשר מקורו לא הפסד ודברים רבים ליחסו כשנן זה (הסג"ס
 וס' שיעור וגם נדפס כ"י ארזי כסג"ן (וע"ל ח' קל"ז) ולפי"ז ל"ק קוש' בעל שאל ומשיב בהסכמתו למדרש
 רבה ד' לזכר שמתת על כסג"ן בעל חמדת שלמה ע"ש:
 יד) גם עם קונטרס תוך כדי דבור (שאלוניקו תה"ל) וכסופו בית המדרש פס"ת:
 טו) נדפס בשם הטלל אחת ובעל וג' ספרים נפתחים אחת ושלום ביאור ובס"ה ע"ס עץ חיים נכר שלום ע"ס כות
 הסג"ר רחובות הסג"ר על הקדמת הסג"ר (שאלוניקו תה"ל):
 טז) קושטא ש' מנח"כ:
 יז) סג"ה מח"א כמח"כ בנ"ס רק מפי השמועה כתב בן (וכמח"ל מ' קצ"ה) ואמנם אני עני זכיתי לראותו ככ"י
 תח"י ס"ב סרב המטח מהר"ה ליפסין ז"ל וגמלא בו יותר מכ' אלפים מספרים ולאו דוקא על שמות הקדושים
 סתם פרושים, ואף פרושה ככל היא ושומרו ולכל דבר טוב ומועיל סתם נוחים, וגמלא ג"כ דליננא להרפ"ה ורק
 לנעל מנ"ס סג"ר נמלא בו דברים רבה סתם מונחים בס' מנ"ס וכמעט דמיון ז"ל כשנן וב"ל קתא מסקנת
 ס' מנ"ס לזכר הג"ת שלמה ז"ל ע"ס, וכן חסיד מל"ו גם כתב ידו כיואלת מסקנא ופסטר דסל"ק כתבא דלא אשכנחית
 היא ולא ספרדית, וגם נמלא בו בסופות מח' מרכיני אשכנז ועל פער כס' נכתב מנחא ספרים ורמז כדומה:
 יח) ופמשל כח"א וכתב"ה מ"ן עם ס' קצ"ד וכן כרכ כמחנך לקט ממנו מלא כח"א"ר כפי' נחל קדומים עס"ה:

הביאו סה"ד. ובס' צמח דור להרב הגדול מהר"י דוד אחר באור הפרשה יש עוד רמזים על הפרשה ועל ההפטרות:

[נ] רמזי נרה (עין השנ"ך נה"ס) (י'):

[נ] רמת שמואל שיטות על כמה מסכתות מרב אשכנזי (ב):

[נה] רנו ליעקב חיבר הרב המקובל מהר"י צמח ממה ששמע מהרב מהר"ש ויטאל בדמשק שהיו לומדים אצלו כל יום הששי ויום ש"ק בערב והרב מהר"ש אומר להם מס' עץ חיים וס' עץ הדעת טוב והוא כותב מה ששמע ממנו. ואני ראיתי ס' זה כ"י ויש בו חידושים רבים וגם ממהר"י צמח עצמו:

[נט] רפרוני בתפוחים פי' על אנדות רבה בר בר חנה חיברו הרב מ' אליקים געץ שנת תל"ט ונרפס שנת תע"ב. והרב הנז' חיבר כמה ספרים אבן השם שו"ת ועל הש"ס כאשר יתנו עדיהם גאוני ארץ, והיה הרב אבד"ק הילדסהיים. ונרפס ס' רפרוני הנז' בעיר ברלין בא):

[נז] ס' הרפואות — (עין הכתמה רנתי):

[נח] ס' הרצון

[נח] רצוף אהבה מהרב המפורסם מהר"ש אלגאזי על מאמרים מהש"ס ודבורי תוס' בחורפא אמיתית (ב):

[נח] רקת חיברו רבינו אלעזר (גי' רקת) בן רבינו יהודה מנרמיוא (ג) ע"ל מערכת ארץ (פי' ר' אלעזר נה"ס הרקת נח"ל) וחיבר הרבה ספרים והזכירם ספר גובלות חכמה דף קצ"ה ושם הזכיר כמה וכמה ספרי קבלה מהראשונים שהיו נמצאים אצל הרב יש"ר:

רקת, ראיתי בשלשלת הקבלה דף ל"ט ע"ב שכתב וראיתי בכלבו שזה ר' אלעזר מחבר הרקת היה ממשפחת ורדון שבאשכנז. וראיתי בהגהה פ"ג דמירה בהרמב"ם כי ראבי"ה חיבר ס' הרקת ולא ידעתי להכריע. ואלו דברי תימא כי מ"ש מהגהות מיימוניות פ"ג דמילה אינו כלום, דשם מוכיר ראבי"ה ומוכיר רקת והוא כחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואנב שיטפיה לא דק. ובכלבו לא הור"ה גבר איה מקום. דלפום ריהמא אי אפשר, כי ר"א מורדון הוא בר שמואל, (בר) ורבינו אלעזר בעל הרקת הוא בר יהודה. ולפי מ"ש הרב המבי"ט בח"א ס' קפ"ו דף פ"ט ע"ב דמ"ש בס' הרקת ס' שע"ו הוא ר"א מורדון כמ"ש המרדכי בדרן ההוא. א"כ שם מביאר דרבינו הרקת משיב על דבריו של ר"א ורדון וגם ר"א ורדון תלמיד ר"י כמ"ש בתשובתו שם בס' הרקת, ורבינו הרקת תלמיד רבי יהודה החסיד כמ"ש הוא עצמו בכמה דוכתי וכן מבואר בס' הרקת סימן ער"ה וס' שס"ג. ולא יכולתי לחפש בכלבו לראות כמה נתלה לומר דרקת חיברו ר"א מורדון, ואין להאריך בזה:

ודע דהרבה רבנים מוכיר בס' הרקת בשם רבותיו. כמו ס' קפ"ב קבלתי ממורי רבינו משה כהן. ממורי רבינו יהודה. בס' רפ"ג מורי ה"ר יהודה בר יצחקי. ס' קע"ה וס' רס"ז וס' שמ"ו מורי ר' אליעזר ממיץ. בס' ר"ן מורי הישיש רבינו שמריה. מורי רבינו אשל. ס' שע"ח (בה) מורי רבינו שמחה. ס' רנ"ו רבותי רבינו שמריה ר' אברהם ורבינו יהודה. ס' שט"ו מורי רבינו יהודה בר קלונימוס בר משה (ב). ס' תי"ח מרבי רבינו משה. ס' שי"ו מורי ה"ר אלעזר בן רבי יב"ק ע"ש. ואם אינו מ"ס צ"ל דהרב אלעזר בר יב"ק הוי"ד היא יעקב או יצחק וכיוצא. כי הרב הרקת הוא ר' אלעזר בן יהודה

הג"ה מנחם ציון

(יט) וגם על מס' ר"ה ומס' קנים (ד' ליווארנא חק"ס):

(כ) למו"ס שמואל כנ"ס כופו מליסא (ח"ד תע"ד):

(כא) נרפס מחדש סם א"ס כוספות בק' פולגורוס:

(כב) ומיוסדים על אנדות הש"ס:

(כג) נרפס כנאלאכט כנאלו רס"ס פ"י המניה מר"ס יסודס יפלה וכו"ל פולס על כל כדפוסים:

(כד) ודכריו נ"ס-ק וכי מתלים בעל ס"ק דר"א בעל כדוקה הוא ר"א מורדון בעלמו ורק שכתובת ס' ממסכתות

דכדון שכלשכנו וז"ל בעל ס' מתיא סוף ס' חילנות יודוע דכ"ד כדוקה סס מקובלים כיו"ח וזכס נלנו חליס

וז"ל נטות:

(כה) ז"ל שפ"ט: (כו) ז"ל מאיר:

וכמעט רוב דרשות ר"ל רומזים גמימטי של הפסוקים. ומעין דוגמא בפרפראות דבינו יעקב בעל הטורים ובספר פענח רמז. והרב המקובל עיר וקדיש מהר"ש בן אלקבץ הלוי בסי הנחמד מנות הלוי מביא משם רבינו מהר"א מגרימזא בעל הרקח בסי שערי בינה הרבה גימטריאות ע"ד זה. ונותן לו את השבת כי משתדל לרמוז דרשות ר"ל בפסוק. וכיוצא בזה היה עושה הרב הגדול מאריה דארעא דישראל הרב המגן לרמוז דרשות ר"ל בגימטריא של הפסוק. ונדפס להרב ז"ל קונטרס בזה בסוף סי קרבן תגינה אשר בלי בלוי זמן ושורה כמעט היה שורה עליו רוח חכמה לכון דרשות ר"ל בגימטריא של הפסוק כמו שהעיר עליו נכדו הרב המג"ח שם. והביא בסי כנפי יונה שאם יעלה רמו בפסוק בר"ת וס"ת וגמימטי בכיון למספר שמות הקדש וענינים עליונים מה טוב ומה נעים ע"ש. וכבר ידעת שמ"ק הרחיקו האר"י ז"ל להשתמש בו ואכמ"ל :

[ב] רעיא מהימנא אשר בזהר הקדוש (ל. ראיתי בספר חסד לאברהם למז"ח עין יעקב נהר ל"ב שכתב דרשב"י ע"ה נכנס לעולם הנפשות אל הזכר ההוא בחסידותו. ושם עסק בתורה עם נפש רעיא מהימנא ותיבר שם סי רעיא מהימנא לצורך הדור כמ"ש בתקונים וכו' ע"ש לא) :

יהודה בן קלונימוס ואפשר שהוא מר שניו ודו"ק כ"ו :

[ג] רקיעים הוא מכלל המאמרות להרמ"ע שלא נרפסו והוא בכ"י :

[ד] רקמה ס' קדמון בכ"י בתשו' הרשב"א בס' תי"ט בכתב רבי ידעיה הזכירו שחיברו רבי יונה בן נאנח המדקדק כ"ח. ועיין שם כמה ספרים שזכר שהיה להם :

[ה] רשפי אש מהרב מ' יעקב אור שרגא אב"ד דק"ק זלאטאווי פשטים ופלפול בגפ"ת והר"ם על סדר הפרשיות כ"ט) :

קונטרס אחרון

[א] רמזים וגימטריאות ראיתי לרבינו בעל הרקח בכ"י ולרבינו אמרים בכ"י שמרבים לעשות רמזים וגימטריאות

ש.

ישיבה שו"ת, ובהם הראה עושר כבוד חכמתו ובקיאותו להפליא, והיה אב"ד בק"ק מיץ והאריך ימים קרוב לחשעים ונה נפשיה ולא הרפים שאר החלקים רק מורי אבן, עיין במערכת מ"ת (עיין טורי חכן) ב" :

[ג] שאגת אריה (עיין קשורים ליעקב) : שאילת

[א] שאגת אריה שו"ת מהרב אריה נכדו של הרב בית חדש א"י. ונרפס בשלונקי שאגת אריה וקול שחל מנכדו הרב מ' אברהם ב" בשנת תק"ו :

[ב] שאגת אריה ח"א מהגאון מופת דורנו מ' ליב ראש

הג"ה מנחם ציון

(א) וכן אולי הוא רבינו יצחק ב"ר מלח הכ"ל כהנא כפי' ש"ו או כוונתו לרבינו יצחק מאגנא הסוכר כפי' ש"ס וכו' ש"ס משפט דג' ריב"ק כ"י ע"ש :

(ב) הולא ג"כ כדקדמא ס' חוכת הליכות דהוא נלמד פנימי הלשון ודקדוק ופסאזם לכל פנימי ולדניו לתקון כפירוט פ"א, ואכדנאל ע"ה פ' וירא פ"א וכו' יעקב דהוא השמיני לנח"ק וכו' כן ס' הקיבוץ וסיפר על דקדוק להר"י כ"ג (ועספ"ד). וכפסד"מ נדפס כעת ס' הרקמה מלשון ערכי מתורגם פכרית פ"ר ר"ל חכן תנין ועס כוספות תיקונים וניחאריס לח"א :

(כ) גם ח"י ס' בית יעקב א"ש : למי"ד ומיוסד רק על פנימי מלת פתורה ע"ס קבלה : (לא) ושי"ז מ"ש כפ' כפולתך וז"ל ועוד כפ' כהנא הכהנא חמרים כהלום וכו' ע"ש י"ש לתחוק וכ"כ שם סנר"א כפירוט פ"א, וכעקד הספרים אשר כפאריז נח"א ס' רעיא מהימנא ככ"י יען נוסח ו"ש שם כ"כ שמיים ומלום להשמיני :

(א) מו"ס ארי' ל"כ כמ"ה ל"ה אכד"ק קרקאא בן חורגו של הסרי ומס' שדפס ס' ס' ד' קלת ביאור לש"פ אה"ע ס' קמ"ס וסדר השמות פ"א א"כ הוא מהס"ז ומס"ב כדל"א פ"א ארי' ל"כ הוא כעשות וכמ"ס סג"מ סה"ז מרגליות כס' סיני גיטין שמות נשים ח"ת כ' סק"מ ע"ש :

(ב) וה"י שמו אכד"ס נחמט כ"י משה מייזלס ניהאריס חל"ו :

(ג) נדפס כעת כוילנא עם תוספת וסג"ס לח"א גם שו"ת ס"ה החדשות וקונטרס נפלא חוכת קרקס טולל דין חדש פרנס שמינין ויוכלת ועס סג"ס אשר לכו סג"מ אשר אכד"ק קארלסבורג ז"ל :

ממשאנן. מ' חס י' יחיא - וזולתם ב"ח"ה ויעין
דברי דוד. דברי שלום. דת ודין. טורי אבן. סדר
הזורות. סדרי סמרה. עטרת ראש. פרי חדש וזילתם ו':
[ו] שוֹרֵת מ' זכריה ירדיה מ' יוחל טראכטו כח"ה':
[פ] שוֹרֵת מ' ירדיה הכהן (עין מ' ל'ב
כנו של הרב שער אפרים כח"ה':
[ע] שוֹרֵת מ' יצחק הלוי (עין מ' דוד
ס"ל כח"ה):
[ו] שוֹרֵת הג"מ מאיר כ"ץ אבי הש"ך
(עין גבורת אנטים):
[יח] שוֹרֵת הג"מ עזריאל טראכטו (עין
מ' יחאל טראכטו כח"ה):
[יב] שוֹרֵת הרב שבתי גרמיון (עין מ'
שמואל גרמיון כח"ה):
[יג] שוֹרֵת מהר"ר שמואל ויטאל (ע' מ'
חיים ויטאל כח"ה):
ועין ג"כ (תשובה, תשובות):
[יד] שארית יהודה (ע' מהר"ר יוסף
טאישאלץ כח"ה): "
[טו] שארית יוסף שוֹרֵת להגאון מהר"י
מקראקא, עין בנדפס
מערכת יו"ד (ע' מ' יוסף כ"ץ אב"ד דק"ק
קראקא כח"ה):
[טז] שארית יוסף כלרים ממהר"י
וירגא נדפס שנת
שד"י, עין בנדפס שם (עין מ' יוסף נ'
וירגא כח"ה):
[יז] שארית יוסף (עין מהר"ר יוסף נ'
לחיילא כח"ה):
[יח] שארית יעקב (עין שמע יעקב):
[יט] שארית ישראל (ע' ומירות ישראל):
[כ] שב יעקב להגאון מהר"י כ"ץ אב"ד
דק"ק פפד"מ (תשובות)
ע"ס

[illegible]

מערכת

W

ספרים

עמ 157

עִים ר' מורי' כמשי"ש (ע' מ' יעקב כ"ן בח"א):
[פא] שבות יהודה (ע' סערי חיים):
[כנ] שבות יעקב ב' חלקים נרפסו
 והם תשובות להגאון
מהר"י רישר אב"ד דק"ק מיץ. וח"ג מקרוב
בא לירינו נדפס במיץ שנת תקמ"ט, ועיין
לעיל ריש מערכת דמ"ד (ע' לא הכיט
און ביעקב): (ס')

(כג) **שבות יעקב** מהרב מופת הדור
מהרש"א על עין

[כד] **שבת מוסר** (עין מ' אליהו הכהן יעקב ח"ב : בת"א) (י"ד) :

(כה) **שְׁבִילֵי תְרוּמָה** (עֵינן תְּרוּמָה):

(כו) שביבת י"ט למ' י"ט אלנאקוה
שו"ת וחי' על הרמב"ם
וכו' (א) :

(כו) שברֵי הַלֶּקֶט ח"א וּח"ב כ"י
שניהם מלאים

מִתְשׁוּבוֹ הַגִּאוֹנִים וְרַח וְרִנְמָה וְרִשִּׁי
וְרִבְתּוֹ וְרִי וְרִת וְרִבְנִי יבִּא הַלֵּוֹי וְשֹׁאֵר
בְּעַלֵּי הַתּוֹם וְרִבְנִי יוֹאֵל וְכֵנִי רִאשִׁיָּה
וְרִבְנִי יִשְׁעִיה וְעַל הַרְבִּיּוֹת וְרִבְנִי
אֲבִיגַדּוֹר כִּכֶּץ וְשֹׁאֵר גְּדוֹלִים זִי' עֵי וּבִס'
הַגִּנּוֹר מִיֵּיתִי דִּדִּיר דִּינִי מִשְׁבָּלִי לֶקֶט יבִּא
וּס' תֵּינֵא נֶאֱצַל מִשְׁבָּלִי הִדְקָם וְכִשְׁבָּלִי הִלְקָם
חֲכִב כִּי יִשׁוּ בִּה' נִדָּה מִרְשִׁי וְהֵן הֵם אֲשֶׁר
בִּס' רִאִיתִי תִשׁ' רִשִּׁי כִּי שְׁאוּמְרִים שְׁוֹזֵא
ס' הַפְּרָדֶם. וְעַתָּה רִאִיתִי כַּמְדֹכִי בַּמִּסָּף
כַּרְכּוֹת שִׁכְתָּב מִצְאֵתִי בִס' הַפְּרָדֶם שְׁפִידֹר
רִשִּׁי. וְזֶה שְׁרָאִיתִי הוּא סִדּוֹר הַלְמִידִיו,
וְעַמְּשִׁי לְעִיל בַּמַּעֲרֶכֶת צִדִּי (עִי) רִנְנִי
דִּלְהוֹי נָר אֲכַרְכֶּם הַרְפֹּחַ בְּחֵא) (א) : 2

(כח) **שבלת הלקט** על התורה חיבר
הרב החסיד מ'
אברהם וראה מראה נורא, כ"כ בס' קב
הישר פ' י"ח:

(כט) שבלת של לקט כ"י יסד הרמ"ו
מגורי האר"י
ויל על החומש וארבעה ועשרים דבר
דבור ע"י אפניו :

(ג) **שבעה עינים** נדפס בליוורנו וכולל חידושי הרמב"ן לפ'

זה בורר ולמס' מכות וס' הזכות להרמב"ן
על השנות הראב"ד להריף כיכמות
כתובות גיטין וד' תשובות השתים
מטהרי אכורה ואחת ממ' יצחק' ואית
ומטהרי די ליואן ויוכח גדול. ועד אחרן
תשובת מ' אברהם בולאס תלמיד מהרי
די בולאס יד' :

ודע כי חידושי הרמב"ן לזה בורר נדפסו
עם ה' שיטות שנדפסו באשכנז. והי'
הרמב"ן מכות המודפסים הנו' הם מלאים
שעיות ואנו ראייתם כ"י. וס' הזכות
כמדומה שהרמב"ן חיבר על מס' אהרות
בכל מקום אשר הראב"ד משיג להריף.
כי זה דרכו של הרמב"ן דרך הקדש מלאך.
מליץ בעד הריף והראשונים. והרי בס'
תמים דעים כהוב השנות הראב"ד על
הריף בקמא ובתרא ומכות ושביעות. ועל
הרוב שהשיג גם בסמ' אהרות ולא נמצאו
אצל מ' השם. והרי יכבות שהרמב"ן השיב
על הראב"ד בס' שבעה עינים הנו' לא
היבא בתמים דעים. וכדורא דהרמב"ן השיב
על כל השנות הראב"ד כמו שעשה על
הרב המאור. וכן כתבתי בנדפס במערכת
ס"ם (עיין הרמב"ן ד"ה הרמב"ן מלך מלך
וכו')

הג"ה מנחם ציון

(ח) גם נמלא ממנו כבי' בפסד' מ' בקול קול יעקב בולל חי' תירס דרוס' ופסלים על הש"ס:
 (י"ד) כבר כתבנו בח"א דבשע' הס' הדמס בפסודתא תק"ו' כתבו נטעות על המחבר נדו' יח"ר ע"פ אחריו דכבר סלך
 לפולמו כש' תפ"ט ואך הסכו לבון השער מ' ויחילא הדמס בחייו, וכן נחש' הדמס כפוטו סריגה כסמעות
 למדרש תלפיות כל ירחא וכל ימלא בס' ה"ך א' מסל וגם לר"ך למנדע דכדמס באומיר תקק"ב סודיו משונה קלת
 למאס דפסלים:

(א) וליקוטי חיי ש"ס ודרושים (שאלניקו מחבר):
 (ב) ופ"ח כתיב כאל לטורל דר"ס המענין דר"ס פתקן
 וז"ח כתיב כשתתקין דר"ס האורב ככ"ל דכ"ל
 בין ייחד לזכ"ס ובפנים שב"ל סוף כלל פ' מלאתי
 בגלוש"ס לט"ד כר"ח א"ס טועין כלן יחיד מותר וכל'
 יפקח ח"י להדי"ס כ"ס שם שב"ל כ"ס :

(ג) וכעת נדפס ס' שכל לקט השלם בק"ק ויוולנת תרמ"ה מכ"י מס הכ"ה ובעצרות לח"א, ויש בו כפלים לתוס'ס וכ"פ רח"ט בכ"י שהיה בשם השביל מה דלא ומלא שם כלל וכל"ס הוא כשכ"ל השלם, ופכ"י וא"ת שמו"ה היתה ד"ח בשמו כחריכות מ"ס בשם רש"י ובשכ"ל אשר לסיניט נאמר בקאור מאוד וגב בשם ר"ת פ"ס ונ"ס על כשל עלי' ולמאנים שרואה לזרות דברי בכ"י והרמ"א א"ל שכ"פ לשון קה"ת רבות הפסינה משום דלא מלא דבריו בשכ"ל פ"ס ובשכ"ל חיים שם פ"ס

(ד) ותשובת רבי'ט נסים בנגלשתי :

נחום והרב החסיד מהר"א גירון. וחיבר דברי שלמה דרושים על סדר הפרשיות יפים ומובים וס' לב שלם מ"מ על שני חלקי הרמב"ם מספרי האחרונים:

(מג) **שׁוֹשֶׁן סוּדוֹת** כִּי וְבוֹ הִרְנִי
 סִימָנִים שׁוֹשֶׁן
 דַּעְבָּדָא גִּמְט' זוּ וְחִיבְרוּ רַבֵּינוּ מִשֶּׁה בֵּר
 יַעֲקֹב, וְלֹא כְּמִי שֶׁכָּתַב שְׁחִיבְרוּ הֶרֶם"ה
 וְכַאֲ"ס זֶה לִירֵי כִּי וְהוֹכַחְתִּי בְּשִׁבְלִי
 אֲנָשִׁים בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁהָיָה הַמַּחֲכָרוֹ אֵינוֹ
 הֶרֶם"ה. וְהָיָה חִיבֵר כִּי אֲצוּר ה' מַעֲנִינִים
 עֲמוּקִים וְכִי מִטָּא לִירֵדָה דְּבֵר עֲמוּק כּוֹתֵב
 אֲצוּר ה' יָבֹא

דוד כי עתה מקרוב בא לידי שושן סודות וכתוב
 עם בתחלתו שיר זה. עשרה קבין ירדו על
 כל חוקר מדות סודות. רבינו משה בר נחמן נסל
 מהם עשר ימות. כי הוא השלישי משמש קבל
 עשר ידות. משה נכדו הרב מורנו עם בשמי סודות
 נגבדות. בשנת רנ"ה חוש ניסן הוא עת צרה אל
 אצל אובדות. וילקוט מהם ק ובקי ראיה לשמן שושן
 סודות. עכ"ל השיר. וזוהו נראה שהרב המתבר היה
 נכדו של הרמב"ם. אאמנם בתוך הספר במא
 העצמים לשונות הרמב"ם בפירושו בסי' קפ"ו וסי'
 רמ"א וסי' רמ"ה והנמשכים ולא משמע שם שהיה
 קצנו כלל. ושנת רנ"ה שחנכו בשיר נראה שהוא
 רנ"ה אחר אלה לחברו וא"כ יהיה בקירוב שנת
 חמשה אלפים פ"ב.

אך ראיתי בסי' ר"מ שכתב ורבינו יעקב בעל הטורים כתב וז"ל וכו', וכן הוא בזה שבת פ"א הדבר קשה שביא לדון המור, ובעת שראיתי ספר הזה לא היה בידי ספר הראשון שראיתי שהזכיר בהנפסם (עיי' לעיל) לחזות בנוגע אם מכוננים זה בעצמם, ואשר נמצא אתו בינן את זאת, כי הספרים סנה' ה' בידי בתורת משה ליום א' ויומים

[מד] **ישן־שנה** (עיין קול ברמה) :

(מה) **יְשׁוּשָׁנָת יַעֲקֹב** (טי"ו) מ' שמואל
קמחי (כ"ח):

(מו) **שושנת העמקים** להרב המחבר
פרי מגדים

על כללי התלמוד :

[מז] שחיטות ובדיקות (עיי' מ' יעקב וייל צח"א) ח"י :

12

וְכוֹ' נח"ל), דם' הזכות אפס קצוהו נדפס.
והרב פר"ח הל' י"ט סי' תצ"ו במנהגי
האיסור סעיף כ"ד הזכיר ספר הזכות
מפסחים פ' מקום שנהנו ע"ש:

(ל) **שבר גאון** חיבר רבינו מנחם
לבית מאיר הזכירו

הרב מנות הלוי דף קל"ט:

(לכ) **שִׁבְרַיִם יוֹסֵף** (עֵינַי אֵלִים):

(ג) שברי לוחות —

(ע' הרמ"ע מפאנו בת"ח):

(לד) שבתות ה' —

(ל) **שְׂדֵה הָאָרֶץ** ב' חֲלָקִים א' מִשּׁוֹת
וְכו' וְאֶחָד מִדְּרוּשִׁים
חִיבֵרִם מ' אֲבֵרֵהֶם בִּב"ר שְׁמוּאֵל אֲחִיו שֶׁל
מִוְרֵינוּ הֵרֵב פְּרֵי הָאֲדָמָה. וְכ' עוֹד חֲבוּרִים
בְּחִבְתָּם הָאֲמֵת. (טו) :

(לו) **שדה יהושע** חיבר הרב מהר"ר
יהושע בנבנשתי על

הירושלמי (ח"א קובעא תכ"ז וה"ז שס תק"ט).
ונדפסו ג' חלקים כמ"ש בנדפם מערכת
יו"ד אות פ"ו (עין מ' יהושע נזנשת זח"א).

אך דע דלא נדפס ברוי דבעת שנדפס ח"א כתוב שהי"ל באור קרוב לשלשים מסכתות ולא נדפסו אלא טו"ב מסכתות מעלה מטה:

(לז) **שדה יער** (עיין טעמי מלות בדרך
דרש בה"ט) :

(לה) **שודא דדייני** (טיין כללי הוראה):

(לט) שוחר טוב (עין מדרש):

(מ) שולי המעיל (עיין מעיל להקה):

(ח) **שומר אמונים** להרב המקובל מהר"י אירגאז

להכריח למוד הקבלה והוא בדרך ויכוח
מסודר יפה כ"ז :

(מכ) **שונה הלכות** להרב מ' שלמה
שלם אנ"ד דקק"ס

באמ"ד באור על קצת הלכות גדולות ב' חלקים. והוא תלמיד מורינו הרב מהר"א

הג"ה מנחם ציון

(פו) היינו ס' דגלו אהבה המאור הקטן ושיח הכזה ומ"ש בשער ס' שדש הארץ ח"ב שדפס פ"י בנו מו"ס יפסק מיוחס ח"ב ז"ל ח"ב;

(מז) ומדפוכי האחרונים: במשטו קינטרס יקר „מנזא פתחים" וכן לא יעשה, וידוע מי בעמד נגדו הוא חכם בעיניו והדפוסים כ' בוויכוח וכבר ענה לכסיל כאלותו בק' ענה כסיל ובכ' אדרת אליהו ועוד כ' ח' לה"א טריאסטי ע"פ ידי לרווח למאלינד;

(י) ולפי"ו מ"ה כספ"ד כ"י שובן סודות להרמ"ה וס' שובן סודות להרמ"נ ט"ע עשה בנחלים וכעת נדפס ס' שובן סודות וס' שם כשפר הם' דהוא לר' משה נר' יעקב מארץ רופיא ורוב דבריו הם נחתקו מם' הקנה, ורק ברמז הוא טמיונה וס' רס"ג נרמז שם פדט השניה:

[illegible]

(ס) **שיר** גדול מאד בכ"י מכללי הדקדוק לרבינו תם ז"ל ובתחלת ראשי החרוזים רמז שמו יעקב ברבי מאיר :

(סא) **שיר חדש** (ע' מ' משה זכות כח"א) :

(סב) **שיר מכתם** (עיין מנחת יהודה) (כב) :

(סג) **שיר** על מנין אותיות התורה (ע' רבינו סעדיה גאון כח"א) :

(סד) **שירה שקולה** וכו' (עיין רבינו שלמה בן גבירול כח"א) :

(סה) **שירת סדרי משנה** (ע' גאונים כח"א קו"א) :

(סו) **שכל טוב** פ' קדמון על התורה כ"י מהרב מנחם בר

שלמה חיברו שנת ד' אלפים תת"ץ ומוזיר פירושי רבי חננאל, ונמצא באוצר ספרי הגאון מוהר"ר אופנהיים הוכיחו ב"י

תוכחת מגולה פ' קהלת דף ז' ע"ב כ"י :

(סז) **שכל טוב** ס' זה מוזכרו המדרכי כמ"ש מהרד"ך בתשובותיו

בית כ"ד חדר א' ה', ועיין בח"ב אות צ"ח (עיין לפני זה בסמוך) (כד) :

(סח) **שכל טוב** כ"י פי מדרש שוחר טוב להרב מהר"ש לאניאדו

בעל הכלים (כה) :

(סט) **שלום הבית** חיבור מהרב מ' מנחם קיום על

ספר תורת הבית ובדק הבית ומשמרת הבית אביו של הרב מהר"ר חנניה קיום

הרב המחבר ס' קנאת סופרים על המצות והוא בכ"י, וכ' בהקדמה שבתחלה לא

ידע שמשמרת הבית חיברו הרשב"א. וכשנודע לו מתשובות הרשב"א עצמו

חזר לראות מ"ש נגד המשמרת ותקן הלשון בכבוד. והסכימו עליו הגאון מהר"ר

[מח] **שי למורא** שו"ת למהר"ר שבת

יונה וקצת סוגיות ודיבורים כמ"ש בנדרים אות ס"ד, (עיין מהר"ר שבת יונה כח"א) (יט) :

(מט) **שיח יצחק** להרב החסיד כמהר"ר יצחק נוניס וא"י ז"ל.

(סו"ח ר"ת שנועות יומא הנינה) בחייו נדרס על ס' יומא שימה מפארה רחבת ידיים

כמ"ש במערכת ב"ת (ע' בית יצחק) ועתה נדרס על חגיגה כיוצא בה וקונט'

תפלה כל פה מחברו בית יצחק על ש"ע א"ח ובסופו חדות יעקב לב"ר

מכבא דשבי"ט עדות ביעקב נר"ו :

(נ) **שיח יצחק** (עיין פרק שירה) (כ) :

(נא) **שימה** על ס' ברכות ערה, (ע' מ' שמואל גארמיוזן כח"א) :

(נב) **שימה** על ס' זכחים (עיין הארי" ו"ל כח"א) :

(נג) **שימה** על ס' סוטה. (עיין מהר"ר אברהם ו' מוסה כח"א) :

(נד) **שימות** (עיין מ' שמואל אלגאזי כח"א) :

(נה) **שימות מקובצות** (עיין מ' אהרן לפסח מ' בללל

אשכנזי כח"א) (בא) :

(נו) **שימות רבות** בגמרא (עיין רבינו סעדיה גאון, מהרש"ם כח"א) :

(נז) **שימות על הש"ס** (ע' מ' הנינה אישכנזי, מ' יעקב קאסטרין,

מ' יצחק אלוכנ, מהר"ם גארמיוזן כח"א) :

(נח) **שימות בתלמוד ע"ד האמת** (עיין מ' הוקיע די סילוא כח"א) :

(נט) **שיר** גדול מאד מרב האי גאון זצ"ל כ"י על הדינים ומשפטי

שבועות :

הג'ה מנחם ציון

(יט) ובספ"ד כאן שכ' שי למורא למו"ה חיים שבת נראה שמיחבו למוהר"ם וכן בשמות המחברים שם הוא טעות, ואף שידורי כרכ המשי"כ בעספ"ד בשלם הכנים בזה בשמות הספרים כמה לא חלי ולא מרגיש עוד קודם לוס בשמות המחברים נדרס כאלגאזי (תכ"א) :

(כ) למו"ה יצחק נר' מאיר :

(כא) ועד היום נדרס על מ' ב"ה כתובות ב"ק כ"ב נדרים מיר כתובות, ועל סוטה בשם יגל יעקב וליקוטי גאונים למיר וסוטה וליקוטי מיר לר"א ו' מוסר, נדרס פ"ם בית יעקב דרושים לר"י בן אברהם מיתומי (ליזארנה תק"ס) ועל מ' זכחים נספח לס' מוצת כפרה ובריתות ונחלי לעורר כאן אהב אהב לקיים שמכאלי לקיים ס' זא"ך צעקני בללל, והלכר מ' שיעות מקובלת החדש נלקט גם ממיטב אורות מ' גאונים סאתרונים על הש"ס שנדרסו עד היום ולמטה גדולה יחסי, וכבר התחתי אני פני לחבר על מ' ב"ה אולם הו"מ נגד כי מרוב ערדותי וחייני מוסר אהי' מלד אחד, וס' הסו"ט יספר :

(כב) על ה' מ"ב לר"י ו' עטר :

(כג) וח' ג"כ ספר אכן בותן על שרשי לס"ק מ' ד"א חתק"ד וכו' בכ"י בעיר מינכן והכתיב שם מ' שכל טוב כ"ס ז

(כד) וכן הרא"ם ה' תפ"ן ועב"י ר"ס ר"ה ובמהר"ל ר"ס שבת וד"מ או"ח רפ"א פ"ג ואולי הוא מ' שכל טוב במיחוס לר' משה בר חסדאי מפולניא מוכר ברמנ"ן פ"ק דגיטין פ"ג (ווערליא דלוי סענס על פני כוטינה הוא בולגריא) :

(כה) וע' בהקדמת מ' כלי פז :

(פס) **שִׁלְחַן עֲרוֹךְ** יסרו מר"ן הקדוש להורות מתוכו אחר

שעמד בשרש הדין בכ"י ודלא כמ"ש מהרי"ם ס"מ ס"ז: וכבר השיג עליו הרב החסיד הרמ"ן בס' יד מלאכי דף קצ"ב. גם מ"ש הרב דבר שמואל ס' רנ"ה והביאו הרב הנו"ל שמעתי אומרי' שהרב מהר"י קארו מסר לתלמידיו כתיבת קצור ספרו הגדול כ"י הלא הוא הס' ש"ע. ויען כי לא אחד היה הרב המסדר נמצאו מזה קצת שנויים ברעות ונסחאות וקשה לווינוס בלתי דוחק הרכה המביא לחוציא הדברים מפשוטן עכ"ל.

מי יאמין לשמועתי דנראה פשוט שמרן הקדוש לא יניח ספר שעשאו להורות לכל ישראל ביד תלמידיו אף שהיו גדולים שיבא מכשול וכ"ש שלא יחלק ההלכות לזה אחת ולזה אחת או כיוצא דנפק מניה חורבא. ואם ח"ו היה כן לא היה כותב שהוא חיברו דכל קהל ערבתו עליו יסמוכו והוא לא ידע אלא תלמידיו וח"ו למר"ן הקדוש שתצא תקלה מתחת ידיו יס"ו.

גם אשור' להמריק"ש בשו"ת אהלי יעקב ס' כ' שכתב דש"ע חיברו הרב בסוף ימיו ומפני חולשתו נמצא דברים רבים כגון בא"ה סימן קנ"ו שבדיון כ"ב לא השתן במ"ש בדיון י"ב וכו' ע"ש ועמו הסליחה ועי' מ"ש הרב פרי"ח שם ותא חזי מה בין תקיפ' ארעא דישאל וכו'. ועמ"ש הרב מהר"י הלוי נזיר בתשו' משם הרב הקדוש מר אביו מהר"ם הלוי נזיר והוא בס' גנת דברים ח"מ כלל ג' ס' כ"ט ע"ש והרב כנה"ג קורא אותו ס' הקצר וכן איוה אחרונים:

שלחן ערוך חיברו מרן אחר שחיבר בדרק הבית, שירי כנה"ג א"ח בכללים

אות

מהר"ר נתנאל טראכטו ושלוח ארעא קדישא והשלימו שנת שצ"ת. וראיתי חירושי שבת כ"י להרב מהר"ם הנו" והוכרתיו בקונטרס שיויר ברכה ס' רל"ב:

(ע) **ס' השלחן** חיבר הר"ר גרשון כמ"ש בס' הכלבו דף ס"ב ע"ג כו):

(פס) **שִׁלְחַן אַרְבַּע** בדיני ועניני השלחן ויש דעות מי הוא הרב המחבר. י"א שהוא הרמב"ן ויש מיחסים אותו לרבינו בחי' כו):

(עכ) **שִׁלְחַן גְּבוּהָ** על ש"ע א"ח מהל' פסח ועוד נדפסו ג' חלקים על ש"ע י"ד כו) מכמהר"ר יוסף מולכו:

(עג) **שִׁלְחַן מַלְכִּים** (עי' מהר"ר יצחק נחלינו כה"פ):

(עד) **שִׁלְחַן עֲצֵי שִׁטִּים** מהגאון כמהר"ש בעל מרכבת

המשנה על הל' שבת ושמעתי שהוא קיצור המחודשים מאחרונים. ונדפס אך לא בא בגבוליו כלל. כ"ס) וחיבר עשרה שלחנות על כל ד' מורים. ועתה בא לירי וראיתי שעשה סדר אחר ולשון אחר והלכות חדשות ואין לו יחס על הש"ע. ולמטה עשה פירוש והביא דברי האחרונים. ושם בהקדמתו פירט כל העשרה חלקים, ויש בכללן רוב ד' מורים בסדר חדש. ושם הלכות מחודשות וחלקי הדינים כמוב בעיניו ולא ראיתי כ"א זה החלק הנקרא שלחן עצי שטים, והוא על לש"מ מלאכות וי"ט וכו' ובכתב כי ביער לבנון שלו כיאר כל הסתמיות שלו ע"ש באורך. ושאר החלקים לא ראיתי ולא ידעתי אם נדפסו:

הג"ה מנחם ציון

(פו) וכפס"ד מיתסרו לה"י מזה בן נתן ש' ל' גרשון פ"ט ובפס"ק ופמ"ש כ"י חזית' ס' רפ"ח בשם הגאון מהר"א ז"ל ועי' ריב"ש ס' מ' הכיח בשם שנתן וכס"י ק"ע הכיח בשם פ' שנתן ז"ל. וחלק פספ"ש בש"ק דלא הלימו הת"י והשלימו כ' ששולבו בו ועל חזית השלמה נקרא ח"ג בשם שנתן:

(פז) וכ"כ בע"מ החי"ט דל"י פ"ט וכו"ס בשער הס' וזאת כדפוס הראשון (ממנוסר רפ"ד) מיתסרו למכ"ן ונמצא שם הרבה דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

(כח) וגם על ש"ע חזית ח"א (שאליוקו תק"ס) ג' ח"א ס' זוכת תודם על ס' שז"ב (שם תק"א):

(כט) וזה לא ככיר העתיק ח"א רוב ס' שנתן עלי שטים והדפיסו על שמו כשני הספ מפדיל אשר. ופ"ד עשה כדרכו דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

(ל) וזה לא ככיר העתיק ח"א רוב ס' שנתן עלי שטים והדפיסו על שמו כשני הספ מפדיל אשר. ופ"ד עשה כדרכו דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

(לא) וזה לא ככיר העתיק ח"א רוב ס' שנתן עלי שטים והדפיסו על שמו כשני הספ מפדיל אשר. ופ"ד עשה כדרכו דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

(לב) וזה לא ככיר העתיק ח"א רוב ס' שנתן עלי שטים והדפיסו על שמו כשני הספ מפדיל אשר. ופ"ד עשה כדרכו דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

(לג) וזה לא ככיר העתיק ח"א רוב ס' שנתן עלי שטים והדפיסו על שמו כשני הספ מפדיל אשר. ופ"ד עשה כדרכו דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

(לד) וזה לא ככיר העתיק ח"א רוב ס' שנתן עלי שטים והדפיסו על שמו כשני הספ מפדיל אשר. ופ"ד עשה כדרכו דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

(לה) וזה לא ככיר העתיק ח"א רוב ס' שנתן עלי שטים והדפיסו על שמו כשני הספ מפדיל אשר. ופ"ד עשה כדרכו דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

(לו) וזה לא ככיר העתיק ח"א רוב ס' שנתן עלי שטים והדפיסו על שמו כשני הספ מפדיל אשר. ופ"ד עשה כדרכו דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

(לז) וזה לא ככיר העתיק ח"א רוב ס' שנתן עלי שטים והדפיסו על שמו כשני הספ מפדיל אשר. ופ"ד עשה כדרכו דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

(לח) וזה לא ככיר העתיק ח"א רוב ס' שנתן עלי שטים והדפיסו על שמו כשני הספ מפדיל אשר. ופ"ד עשה כדרכו דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

(לט) וזה לא ככיר העתיק ח"א רוב ס' שנתן עלי שטים והדפיסו על שמו כשני הספ מפדיל אשר. ופ"ד עשה כדרכו דברים שגמטו מדפוס האחרונים. וחזקו כסוף נדמו חזית פספ"ש כס"פ כר"ת פ"ט:

ישעיה הראשון הדפיסם מ' יהושע בעז
הנו' סביב לגמרא:

ויען כי לא נדפס שלטי הגבורים עד שנת שדי'
לא שלטו בו מאורי אור עיני מרן כשחיבר
בית יוסף ולא בעשורו המהדורא בתרא לפני הדפוס.
שבית יוסף א"ח נדפס בויניציא שנת ש"י. ואף
דמרון לא השלים מהדורא בתרא של ב"י ח"ט עד
שנת ה"ש כמ"ש בסוף ב"י ח"ט דפוס ויניציא מ"מ
לא בא ליד מרן במשך שנה אחת או שתי. ואעיקרא
מספר דאשתהויי אשתהו עד שנדפס כל הרי"ף
נתקן ולא נראה בעליל חוץ מסביוניטא משך זמן:
אנכ"י היראה לגדול הדור האחרון הרב מני משה
בראשון ס"ז צ"ד דהה סברת ריא"ו וכתב
ראף מרן בב"י שמביא כל הסברות לא חש להביא
אותה הסברה של ריא"ו ע"ד:

ותימא כי מרן מעולם לא זכר שר סברת ריא"ו
שהביא שלטי הגבורים כי לא ראהו
וכדאמרן. וכזה ראיתי להרב החביב ב"י שיירי
כנה"ג א"ח ס"י קפ"ח הגהב"י אות י' דבשום מקום
אינו מזכיר בב"י לשח"ג. ואף דשה"ג כתבה בשם
ריא"ו. חידושי ריא"ו לא נתגלו להרב:

אלא דגם על הרב שיירי לא יבצר מהנמנמם.
שקשה שם על הרב משה דבמה נסתפק
אם ראה מרן שה"ג אם לא. דודאי שה"ג שהיה
בזמן מרן או קידם אליו מעט לא נתפסס ספרו
בזמנו עכ"ד. וגם אני בעיני אומר דבמאי נסתפק
הוא הרב שיירי אם היה בזמן מרן או קידם וכו'
מי לא עסקינן בב"י א"ח הרי נדפס ג' או ד' שנים
קודם שנדפס ס' שה"ג כמדובר:

הגם הלום ראיתי להרב מנחם מאליהו דף י' ע"ד
תמה על מרן מדברי ריא"ו ע"ש. והרב
בשיטת רבי הרב מני משה אמרה. ולא דקו כחזא
על דנא פתגם:

והן היום שואף ורחק יד אחרן א"ח הבא מחדש
וראיתי בס"י ק"ב הגה"ש אות כ"ד חש"ג
ישי"ג על הרב המבחר דהש"ג לא בא בדפוס בימי
מרן. וגם הוא נ"ר לא ידיק בלישנה דודאי בימי
מרן נדפס כי מרן היתה מנותנת שנת של"ה. רק דמרון
חיבר תב"י ונדפס קודם ראות ס' שה"ג כדאמרן:

(עו) שלטי הגבורים חיברו הרופא
כמה"ר אברהם

שער אריה סמנמנוכה על ענינים מצורת
הבית והקרבנות ועל טלאכת המזויקא
ומבצי ב"ח זסור לימוד וכיוצא. והוכירו
ס' זה הרב תי"ט והרב פר"ח ס' פ'
בי"ד דר:

(עח) ס' השלמות (עיין חכמתא רכתי):

(עט) שלמי צבור להרב הספורם
עיר וקריש מהר"י
אלנאוי

את ע"ב וגנת ורדים א"ח כלל ד' סוף
סמן מ'. ועמ"ש גנת ורדים א"ה כלל
ד' ס' ל':

ואני הצעיר ספקפק קצת כזה שראיתי
ש"ע שנדפס ראשונה ישן בלי הגהה
זכתוב שם בסוף א"ח שחיברו מרן בכפר
ביריא שבגליל העליון שנת חשב"ה.
וזכר נודע דמהדורא בתרא של בית יוסף
לא נמרה עד שט"ו י"א. ובהקדמת בדק
הבית כתב שכבר נדפס הב"י פעמים
שלוש ויש לישב. ועי' מ"ש לעיל בעניותי
מערכת בי"ת אות ט' ואות י'. (עיין
דק הכתי):

(עו) שלטי הגבורים אשר סביב
הרי"ף חיברו

מ' יהושע בעז לבית ברוך מערי איטליא
וזהו ס' המחלוקות י"ב. וחומר עוד ס'
הפשוטים ואני הצעיר ראיתי בכ"י. והרב
יהושע בעז הנו' הוא החל להיות נגדו
חיל לכות הרבים הור"ה גבר מ"מ
כה"ס ומס"ג וטור איה מקום כבוד דיני
הש"ס וקראו עין מצפס. ונדפס שלמי
הגבורים בסביוניטא ש' שר"י. ובתוך
השלטי הגבורים העתיק דברי ריא"ו
שהוא רבינו ישעיה אחרון ז"ל והוא רבינו
ישעיה מטראני בר ברת' רבינו ישעיה
הזקן רשמעתיא לפום רבנן הרא"ש והמור
ושבלי הלקט ודעמיהו. וראיתי בסה"ד
דף נ"ה ע"ב שכ' וז"ל ריא"ו עשה פי'
לאלפסי נקרא שלמי הגבורים עכ"ל דג'.
ועמו הסליחה כי ריא"ו לא חיבר על
הרי"ה כלל. רק כתב פסקי הלכות על
הש"ס וגמציאם בערי איטליא וגם אני
הצעיר יש בידי חלק אחד כ"י. אמנם

הרב יהושע בעז לבית ברוך חיבר שלמי
הגבורים והוא ס' המחלוקות כמ"ש לעיל
זכתוב הביא דברי ריא"ו ומציין כל
מקום שהביאו עליו כמפורסם. והשאר
הם דבריו של הרב יהושע בעז ברוך הן
להביא דעות הגדולים ומחלוקות והן
שהוא מחדש כמה פעמים שקלא ומריא
ודינים, ותוספות ור"ד קדושין שהם מרכיבו

הג"ה מנחם ציון

(א) וליק' כ"כ דלא נמסר לדפוס רק עד ש' שט"ס בוויניציא ונדפס באותיות מדוככות וכל עמוד נחלק לג' חלקים
וע"כ ב"ה שט"ס ועמ"ג ב"ה שט"ד כתי' המחבר וטודאי תיקן כיהו כ"סם של' ילא מחת' דכח שאינו מתוקן
ונכחו כסולת נקים ונקדאקא ש"כ נדפס עם הג"ה רמ"א וכו' ש"ב נדפס בוויניציא אה"ע עם ח"י דיי"ט ספספס
רמ"א ז"ל:

(ב) ד"ל דעיקר דברי ס' המחלוקת נעתיק חוץ מ' שט"ג ונפ"ו ל"ק"מ על שנוכח כ"ס מ' המחלוקת ג"ה, וע"ל ק'
פ"ד, (וכעל ד"מ מכנהו כ"ס הג"ה אלפסי):

(ג) ואולי ל"ל ומכר כש"ג:

(ד) ונקל' פ"י ח"ה וקראו כ"ס כהל הגולה (מגנל תרל"ו):

אלנאוי ז"ל דינים הנצרכים בסדר תפלה
יש בו הנהגות מהרב החסיד כמהר"ר
אברהם חיון נר"ו תוספות רבות וחידושי
דינים רבים ודיני ס"ה בפרשיות המועדות
באורך וברוחב. ונסחאות דוקניות ושפר
המנהגים (יה):

(פ) **שמאל ישראל** (עיין דונב שפתי
יסוד) (ד):

(פ"ה) **שמוש תהלים** ידוע ונדפס כמה
פעמים והרשב"א
בתשובות מ' תי"ג כתב שמוש תהלים
שמוסכם מכל גדולי ישראל עיי"ש (ד):
(פ"ג) **שמוש התורה** ראיתי כ"י ע"ד
שמוש תהלים

בכר פרשה ופרשה:

(פ"ג) **שמות בארץ** להרב הגדול
מאריה דארעא
דישראל מהר"ם ו' חביב ז"ל והוא שיטה
על פ' ראוהו ב"ד ועל פ' יום הכפורים
ועל פ' דולב הגזול:

(פ"ד) **שמות הגיטין** חיבר מהרי"ם
וראיתיו כ"י

לברר כמה שמות משפט כתיבתן בגט:

(פ"ה) **שמות הגיטין** נדפס להרב מ'
שמחה הכהן (יה)

רב דק"ק בילוגראדו הפליא לעשות עלה
בקב"ץ מכמה ספרים והוסיף מדעתו
הרחבה ומביא רוב דברי מהרי"ם ב'
שמות הגיטין. גם הרב מהר"ם ו' חביב
בס' עזרת נשים הנדיל תושה בענין
זה. ולעת כזאת נדפסו כנה"ג ויד אהרן
א"ה ושם המצא ימצאו כל דברי
האחרונים הן בתשובותיהם. דפוס וכ"י
הן בחבוריהם:

(פ"ו) **שמירות הזירוז** (ע' חכמתא רנתי):

(פ"ו) **שמלה חדשה** לג"מ ארכסנדר
סענדר כמס"ל

מערכת האליף (ע' הג"מ אלכסנדר סענדר
זור נח"א) (ט):

[פח] **שמן זית זך** (פ' מהר"ר אברהם
נרכי נח"א):

[פט] **שמן הטוב** עם זקן אהרן.
דרושים יפים להרב

המקובל מ' שלמה אוהב והרב נכדו מ'
אהרן הכהן רבני ראגוזה:

[ג] **שמן המאור** חיבר דרושים נפלאים
להנאון מ' שמשון

בכרך אביו של הנאון הרב חוות יאיר
ומזכירו שם בס' חוות יאיר (ט):

[ג"ה] **שמן למאור** להרב מהר"ע מלכי
על פ"ק דמציעא מדיין

על הרז"ה מהשנות הרמב"ן במלחמות מא':

[ג"ה] **שמן למנחה** להרב מהר"ש בן
הנאון מנחת יעקב

כמש"ל במערכת סס"ך. (ע' סלה למנחה):

[ג"ה] **שמן הזר** שו"ת חדשות מעתה
להרב המופלא ח"ק

כמהר"ר מרדכי רוביניו תלמיד מורנו הרב
מהר"י הכהן. והם בפלפול עצום:

[ג"ה] **שמן משחת קדש** (ע' מ' אהרן
נרכי ממודינא נח"א):

(ג"ה) **שמן ששון** חיבר הנאון הרב מנן
אברהם דרשות על

התורה בחריפות ובקיאיות נפלא ונאבד.
אפס קצת פרשיות שנדפסו בתחלת ספרו

זית רענן פ' הילקוט:

(ו) **שמע יעקב** ושאריה יעקב.
דרושים נפלאים

ונחמדים על כל הפרשיות מהרב החסיד
מהר"י אלנאוי כמס"ל. (עיין מ' ישראל

יעקב אלנאוי נח"א):

(ז) **שמע שלמה** להרב המפורסם
מהר"ש אלנאוי

על כל התורה ונדפס באיומר.
ובאמשטרם נדפס חסר מ' דברים.

ורבו

הג"ה מנחם ציון

(ה) יש מיחסים אותו לגט מהר"ט גם נדפס מעט מ' שלמי חנינה מדיני תפלה כל השנה ימי החול שבת
ומועדים: שאלותיו תקי"ו:

(ז) לה' יחזק גיינונו על ש"ץ שאלות (קושטא תקנ"ו):

(ז) והוא לרב הצי גאון כ"ב הרב בעל מעלות שלמה כמס' אקני הרב זרע בירך ע"ש:

(ח) ויעקב שם הס' נקרא "סדר שאלות" ומקומו לעיל באות ס' וכמס"ל נח"א ש' קס"ו וס' חותן הס"מ יוסף

לחמשינו ועשיית ספר אפרים ס' ק"ט וע' הקדמה ב"י באות כית אפרים נכדו הנאון מהר"ז מרגליות ע"ש:

(ט) וצו"ת כלל מוס חיים וי"ד מ' ח' להר"ח מוילנא ואלו ספ"ה ועל תבואות שור:

(ט) וז"ל פוקס הוציא בשמות דק"ק ווריאנוא הג"מ משה שמאן כהרב מו"ה אברהם שמואל בנכר בעבור ש"י
רב פה עשרים שנה ומקורס ה' דרזן כמס"ל ורב כמס' קטלת מק כ"ה שנה תיקן ותי' מ' שגן המאור

פ"ה"ט ושאל ח':

(מ) ועל מ' הר"ן בכוונות עם ק' דבי במשא לנצל סר"ח:

כ"י ממנהר"ה הנו' ואח"כ בא לעיר הקדש ירושלים ת"ו ושלחוהו שליח לפולין ונח נפשיה בפולין (מ):

[קנ] שני לוחות הברית להנאון החסיד מהר"י

סנ"ל הורוויץ (מה) (וכן עשרת הדברות בשם העמוד לא זכו לשם שקרא להם המחבר וכוה התרעם הרב מוהר"א בר' אבלי ווירמש בספרו מאורי אור על בן המגן אברהם על שקרא לחבור אביו בשם זה בשם ה' שאנחנו מסיימים בו ברכה ראשונה של ח"י ברכות ולא הונח לו בשם נר ישראל שקרא לו אביו): עיין לעיל ובנדפס מערכת יו"ד. (ע"י מ' ישעיה סנ"ל הורוויץ כח"פ):

[קנ] שער אפרים שו"ת להנאון מ' אפרים כ"ץ אב"ד דק"ק אובן כמ"ש בנדפס מערכת אל"ף אות ס"ב. (עיין מ' אפרים כ"ץ מוילנא מח"פ מ):

[קד] שער יהושע (ע' מהר"ר יהושע כנכנסת כח"פ):

[קה] שער כבוד ה' (ע' מ' אפרים אלנקוואה כח"פ):

[קי] שער המלך להרב מ' יצחק נונים בילמונטי שני חלקים על הרמב"ם חבור נפלא ונחמד (מ):

[קי] שער הנתיבות (עיין קנל ד"ה ואני הצעיר וכו' בק"פ):

[קס] שער השמים להנאון החסיד מהר"י סנ"ל הורוויץ פ' תפלה ער"ה כמ"ל. (ע"י מ' ישעיה סנ"ל הורוויץ כח"פ) (מ):

[קט] שער השמים ס' מדבר כעלי חיים וביוצא

ובתכונה ומחכמה האלהית מלוקט מס' הנפש להרמב"ם הביאו הרב פר"ח י"ד בכמה מקומות ובהם סימן מ"ב ס"ק י"ג וס' ס"ו ס"ק מ'. ונדפס בויניציא שנת ש"ו

(מ) ורבו של הרב מהרש"א הנו' היה הרב מ' יוסף גאנסו. ומר וקנו היה תלמיד רבינו האר"י וצ"ל כמ"ש הרב בס' גופי הלכות דף ק"ו ע"ב:

[קס] שמע שלמה ירקוט גדול משמועות טובות

ובשם אומרים נזכרי' ויהיו נקראים. חיברו הרב יש"ר סקאנדיא כמ"ש בסוף הקדמתו לנובלות חכמה. ושם תראה שחיבר כמה וכמה חיבורים רבים אנודות אנודות עשר ידות מדובר בהם נכבדות בחכמות מספר שיעור אלגנטיה' וכמה שו"ת בחכמות אלו ובחכמת התכונה באור לאלמנטים וכמה קצורים וכן במבטות מדיניות אלהיות ובהגיון ורפואה וס' כולל לבאר כל הדבר הקשה הנמצא בספרים. וס' כולל פרחי ספר לה"ק נקרא תורי וזה. וס' רוח שמואל וכו' חכמת מר שמואל וס' תור המעלה וכתב שם להוציא לאור ס' גדול הערך שיועיל לרבים יותר מס' היר של הרמב"ם וכו' זה וכו' בשמת כל מעיניו וע"ש באורך עיין במערכת א' (עיין אל"ס). ועיין במה"ד דף קס"ד ע"א שם מזכיר כמה וכמה ס"א שחיבר כנראה שהוזכרו בס' אל"ס:

[קט] שמש צדקה שו"ת להרב מהר"ר שמשון מורפורנו

אב ב"ד דק"ק אנקונא חתנו של הרב המקובל עיר וקדש כמהר"ר יוסף פייאמיטא ויש בס' הנו' הרבה הגהות ותשובות מכן הרב המחבר:

[ק] שמשוני הביאו ר' אליה המדקדק בס' שברי לוחות (מ):

[קי] שנות חיים מ' חיים חון דרשות נדפס בויניציא

ומפלל בדבורי תוס' וכיוצא בכל פרשה. והוא בן הרב מהר"י חון וראיתי תשובה

הגיה מנחם ציון

(מ) ובאר"ט אר"ט רכ"ג סקט"ו הביא בשם התשובה שנים שנים למחש"ל דפוס דנמקומות שוכנין נפשות הכהנים לערים יחומים שיכרכו ב' כרכות מלוטס ערומים שסחינו הטוב ומטיב ע"ש חפשיה כ"י דפוסים אלו ולא מלאחי:

(מ) והוא כללי הדקדוק לר' שמשון סקנן ונכרך ג"כ בשם ס' הקונים ואולי הוא ס' הקנינים שהביאו במדקדוקים:

(מ) וע"ל אות ת' ס"ו ונפשו"ת חקרי לב ה"י נדלו:

(מ) נדפס ע"ס ווי העמודים לכת סג"ת שפסעל (א"ד ת"ד) ונקלר ע"י מ"ה מיכל עפשטיין עם תוס' נוסף מעלו ונדפס כ"ס בשם קטור גליס ונקלר ג"כ ע"י ר"ש שמואל נורף בשם מלך לכסף ותוס' נוסף מעלו יבנה בשם כור לכתוב:

(מ) וע"ל ס' בית לנס יהודה:

(מ) ד' שאלוניקו חקרי א' ואח"כ נדפס ע"ס טעם במלך וכעת נדפס עם עוד ח' לח"א:

(מ) נדפס ע"י ננו מ"ה יעקב ברוי ומ"כ עם קראקא זאת תחנה ת"ג והכנה בהסכמתו שם כ' נוס"ל סניי מנעית פתחלל מתוך כסודר כוס אין תפלתו תורת ריק ע"ש:

הלוי והוא רומז הרבה מדרשי רז"ל בפסוקים דרך גימט' ונומריקון (ד):

[קטו] **שערי בינה** (עין שמרים דרכ אלמס) בה:

[קטז] **שערי ברכות** (עין רכ שמואל בן חפני גלון כח"א) (ז):

[קיז] **שערי דורא** (עין רבינו ילחק מדורא כח"א) (ז):

[קיח] **שערי ישועה** ב' חלקים כ"י שו"ת להרב

מהר"י זיין:

[קיט] **שערי נעימה** (עין מרכנת המשנה) בה:

[קכ] **שערי צדק** לרבינו מה' יוסף גיקסיליא בן החכם

המובהק כמהר"ר אברהם בקבלה ופי' הספירות כ"י (נ), ועיין מה"ר שכה"א

במה ספרים שמם שערי צדק:

[קכא] **שערי צדק** תשובות הגאונים שנדפסו מקרוב.

ועיין מה שכ"ל מערכת ג' אות מ' (ע"י גלונים כק"א) (ס):

[קכב] **שערי קדושה** לרבינו מהר"י זצ"ל נדפס

בקושטנדינא ואס"ר ואשכנז. והוא רב האיכות להגיד לאדם עונש הדמות הרעות

ושבר

ש"ו והוא לרב גרשון בר שלמה. וכתוב בסדר הדורות דף קע"ח ע"ב שהוא חתנו של הרמב"ן אביו של רלב"ג ס"י. וכן כתב ס' יוחסין:

[קי] **שער שמעון** (עין פרק שירה) (גז):

[קיב] **שער התירוצים** (עין מקום שמואל):

[קיג] **שערי אורה** חיבורו רבינו יוסף גיקסיליא (נא) וכתב

ספר הקורא דף כ"ה ע"ב שזואי היה בזמן הרב יהודה' הרא"ש ותלי וייניה

שכתב ביוחסין שבשנת ק"י היה הר"י גיקסיליא בעל הנסים וגזר אומר שהוא

חיבר שערי אורה:

אך ראיתי בקובץ כ"י שהרב מחבר שערי אורה היה סיוצאי ספרד שנת רנ"ב.

וכפ"ו מ"ש בס' חרדים דף ח' משם הר"י רמן עכו מעשה ברבינו יוסף

גיקסיליא וכו' אולי הוא על הראשון גב':

[קיג] **שערי אורה** כ"י ררושים להרב מה' ישועה זיין עי"ל

מערכת יו"ד. (ע"י מ' ישועה זיין כח"א) (ג):

[קיז] **שערי בינה** חיבר רבינו בעל הרקח וסביא הרבה

מדבריו מהר"ש הלוי בן אלקבץ בס' מנות

הג"ה מנחם ציון

שמו ואחרו סליחה, דלכיו של כוללג' כ"י חתנו של הר"י לוי כהן אשר נשא הדלג' את שמו, כמ"ס כס' חיי וד' תשא פ"ט ואולי כהן כוונת ראשון וכהן כוונת שני, וז"ע על כפל מלוא עינים שללס ליטוט כרי' ו' למ"ץ פ"ט ואולם כרי' ו' למ"ץ ח"י' ס' השמים והשמים פ' בקדמת ס' החיט, פ"ט ונדפס גם בעיר רדלויס תקס"א ע"י מהר"וויס ורלויס כס' מנחת המלך חתמה לר' ג' שקלא חת ספרו ג"כ בשם שער השמים:

ברין' למוס' שמעון וולף' כר' מאיר מיקלסבורג:

(גא) ונכ"י נמלח בו הרבס סוספות כמעט פרקים שלשים:

(גב) ולפי"י כ"י עוד קודם משנת רנ"ב ואפי' ק"י דברי הר"י רמן פכו כ"י תלמידו של הרמב"ן כמו שכתב' המח' כח"א פ"ט, ונכרלה גם מלשון ספרו דה' גם תלמידו לכר"א אנופל'א' כהנים חיי פוכיכ' סעי' כוונת הרשכ"א

ולפי"ו לפ"ק מ"ס ספר הכרית (בסקדמתו לס' טעם פלו על משנת חסידים) דבעל שערי אורה דף כ' בקבוקת קבלת סמ"ק כס' הסדרס, ובעל משנת חסידים בקבלת הארי' ז"ל פ"ט נדפס במנוסחה של"א ואח"כ באשכנז כ"י ועת"ס

פס כחור וכו"ה כ"י מחתי' דלקבלת כהנים' כל העולם והג"ס מהקובל כ"י אלו' דל' (פ' סג"ס ש"ן סוף ספ') (גב) ופ' גס מו"ס ילחק אריזונל:

(גד) ופ"ל גימטריאות בק"א פ"ט דחא על מנחת אחר:

(גה) וזואו להג"מ יואל כהנ"מ ירמיה' אהר"ק מרד' כהמ"ס מודפס זוטא על קונטרס מודפס ואונס' למחלת"ס נדפס מחדש סה קדל"א גם חרית' קלודי' סכ הו"כ מו"ס מרדכי סרפלסר ז"ל:

(גו) נדפס מקרוב כוונת מתוך כ"י והרמב"ם כבית פ"ב כח"א ממס' ס' מדני' לילית ועשרת' מהר"ס ס"י פ"ט וכפ"ו:

(גי) דו"ל אב"ה ועס מנחם שמרים לכה"ן שפירא ועסקת שלמה למחש"ל לונדון גר"ס: ועס כנ"ס בלגט ור"ס כר"י מיכל מעורטס יסטיין תפ"ד:

(גח) על טעמי אח"ת עס הג"ס סר"ס מונכנאן(ספד"א תקכ"ו):

(גט) וכס"ד מוחסין לר"י ו' קריטול (פ' הכ"ס ש"ן סוף ספ'):

(ס) ועד היום נדפסו שו"ת מגלוי קדמתי ואחד פשר אני יודע (זולת שו"ת שערי דק), כמו שו"ת חכמי לופת וגדולי לחי' (ד' פ"ב) שו"ת בגלויס נקט' פ"י ר"י מוכפ"א שו"ת גלויס הקדמונים נקט' פ"י ר"י עוב' עול שו"ת הגלויס מכונה בשם חמדס גלויס, שו"ת בגלויס וז' בדיקת הסכין לר"י מטונה בשם כברי תשובה, שו"ת בגלויס הישן (קובע"א ש"ה) שו"ת בגלויס מכונה בשם נהרות דמח' (שאלטניקו תקס"ב) שו"ת בגלויס מטונה בשם תוכפח"א עתיק'א שו"ת הקדמונים בשו"ת ר"י אהן לאטיס (ד' וויסן) שו"ת רבינו שריד' ורבי'א' מכונה בשם זכרון לראשונים (ד' כרלן) ותשובות גלויס קדמונים כולל דברי תורס וחכמה מכונה בשם גמי ירמליס (נדפס

כנה"ג י"ד סי' מ"ח הגהת ב"י אות ס' שהי' מסתפק ומגמגם בזה. שוב ראיתי בהקדמת מבוא שערים שהוא באור לשערי דורא שנראה מדבריו שהגהות מהאר"י על ש"ד נעתקו משערים שחיבר ונקרא הם' לב שערים ע"ש:

[קכט] **שערים** (ע"י) שערי תשובה, ועיין רב שמואל בן חסני גאון כח"ט):

[קל] **שעשוע התלמידים על מח"מ** מהרב נאמן

שמואל ז"ל נדפס מקרוב. אך ברוב הימים יבא רקב והני עכברי רשעי אכלי משופרי שופרי ווהי סבה הוליד את חסרון ולא נמצא כ"א עד סי' ע"ב ומשם לסי' ר"ג עד ר"ו. ונראה דלא היה בירו אפי' ש"ך שהוא היה עוסק בו בשנת תכ"ט והש"ך נדפס שנת תכ"ג. וכבר נודע דאפי' הרב כנה"ג במהדורא בתרא לא הזכירו. שלא הגיע הש"ך באותו פרק בגלילות מורקא"ה לרחוק המקומות:

[קלא] **שפת אמת** (עיין דונכ שפתי ישנים, ועיין הרמ"ע מפלנו כח"ט):

[קלב] **שפתי דעת** (עיין עוללות אפרים פרי מגדים):

[קלג] **שפתי ישנים** (ס"ה) (ע"י) טור וכ"י ד"ה ודע דנש"ע

וכו', ס' נייר, ועיין רבינו יעקב מרמורג ר"ת כח"ט):

[קלד] **שפתי כהן** עיין בנדרס אות נ', (וע' מ' שנתו הכהן כח"ט):

ועתה נדפס ח"א מספרו הארוך על חחלת י"ד עם הגהות נכדו הרב והוא על המור וב". ושמעתי מרז אחד שהרב ש"ך היה יודע שם המליצה דהיינו שם קדוש לכיון כו ולמנוח הנקילות שרולז חיבק ומיד. ואירע לו להרב ש"ך ענין אחד עם הגאון מהאר"י ש מפראג כמ"ש הרב שבות יעקב ח"א סי' ל"ז:

שפתי כהן. ראיתי להרב ס' דוד ז"ל הזכא בס' באר יעקב ב"ד סי' קי"ז

ושכר מדות טובות והקדמות נוראות להשיג וליכנס בשערי קדושה (ס"א). והרגיל בו יזכה ויבחן מהותו וימהר לשוב אל ה':

[קכג] **שערי שבועות** לדבינו האי גאון הם ברפוס

(ע' חוס' יבמות מ"ח ע"ב ד"ה היכא). ואני הצעיר ראיתים כתובים על קלף בלשון הגרי שהוא ל' ערבי כי כך חיברו הגאון. וזה שבידינו הוא העתקה שהעתיקים בלי הקדש:

[קכד] **שערי שמים** ח"א י"ח שערים דרושים נחמדים לכמה"ר יחיאל מיכל סג"ל נדפס בפראג שנת התל"ה וכתב שיש לו ח"ב ומביא הקדמות מחודשות ע"ש. ומביא חידושים מהרבנים אביו וקנו וכתב שדודו מהר"ש אירלש ז"ל ע"ש דף פ"א ע"ג:

[קכה] **שערי תורה** כ"י דרושים דהרב מהר"ר ישועה זיין:

[קכו] **שערי תשובה** מרבינו יונה החסיד שערים המצויינים (סב) לעורך הנפש ליראת שמים ודבריו הקדושים מועילים הרבה בשב"ר אשר הם שוברי"ם את לב האבן. אשרי אדם הוזכה לשקוד על דלתותיו יום יום. וניכר מדבריו ז"ל שעשה שערים אחרים ולא נדפסו:

[קכז] **שערים** דרב אלפסי אינם מהרי"ף מכן בנו (סב) והרי"ף שם

כבודו רבינו יצחק בר יעקב ומחבר השערים שם תחלתו רבינו יצחק בר ראובן. כ"כ מהר"ם בתשובות סי' רי"ט והגמ"י בתשובות דשייכי לס' משפטים סי' מ"א וסי' נ"ה ומהו הושגו כמה מחברים ועתה מקרוב נדפס שערי בינה באור לשערים הנז' לאחד מרבני אשכנז ולא ביאר מתחלתו מי הוא בעל השערים:

[קכח] **שערים** באסור וחיתר חיבר מהרא"י מחבר תרומת

הדשן. ומוזכרים מור"ם בספריו תורת חטאת ודרכי משה בכמה מקומות (סד). חוץ מהגהות שערי דורא. וק"ק על הרב

הג"ה מנחם ציון

יבויש"ט (ז') ומי יתן שיעלה בלז חסד ח' ללקט אותם יחד ולסוף אותם בכיתה כס"א, חורקן של ראשנים: (סא) ונדפס פ"ס שער נונה ללקט מס' פז חיים (וולנך שפע"ו כ"ט):

(סב) נדפס מקרוב בווינא עם פ' כנפי יונת לח"א:

(סג) ונקראקא שני' נדפס כשם שערים לע"י בר ראובן:

(סד) וכן נכנס הרמ"א י"ד סי' ז':

(סה) למו"כ שנתו מטוב כס' מפראג כולל שמות המחברים והספרים כ"ח נדפס מחדש בחי"ט עם הוספות לח"א מזמן המחבר עד זמנו:

ק"ו דף ס"ג ע"ד שכ' דכי פליגי המ"ו והש"ך באשכנז כתר ש"ך גרירו. וכ"כ הרב המחבר דף ס"ד ע"ב ע"ש. ועיין בסמוך סו):

שפתי כהן. כבר נודע שהרב ז"ל קורם שחיבר ש"ך על ש"ע רב י"ד עשה באור רהב על טור וב"י יו"ד. ואח"כ חיבר הש"ך והוא רומז עליו ואומר בספרי כתבתי ועד אחר נדפס ס' האריך מהש"ך על טור וב"י י"ד עד ס' ק"י ולפי המשווער אצלי כבר כתבתי ששינוי וחשיטתי ואפי' זה המעט לא נדפס כדחוי. והנה ש"ך ח"מ נדפס שנת תכ"ג אחר פטירתו ז"ל וכתב חתנו בהקדמתו שם שימי חייו מ"א שנה. סו) וש"ך י"ד שהדפיס הוא ז"ל היה שנת בקר"ש סח). צא וחשוב שנדפס ש"ך י"ד כשהיה להרב ז"ל חמשה ועשרים שנה וכבר היה להרב ז"ל חבור על המור וב"י י"ד. ועוד כתב ים המדפס שהי"ל חבור גדול ע"ש. וספר תקפו כהן הנחמד חיברו הרב ז"ל בחדש אחר. כמ"ש הוא ז"ל שם שחיברו בחדש ושנת טב"ת היא שנת התי"א והוא פלא:

[קל] שפתי כהן על התורה מהרב החסיד מ' מרדכי הכהן תלמיד די ישראל מ' קוריאל כמ"ש בנדפס בערכה מ"ם (ע' מ' מרדכי הכהן נח"ל): [קלי] שפתי רננות (ע' פי' פרק שירה): [קליו] שקל הקדש הוכירו הרב"ז בשו"ת ד' ליוורנו ס' נ"ה:

[קלס] שרשי יוסף על דיני מינו טובב הולך על דברי הרב

בית לוי חיברו הרב מ' יוסף אב"ד מפרעמסלא בעל חק יוסף וכתנת יוסף חתנו של הנאון מהר"א ברורא (ס):

[קלט] שרשי ישי פירוש נחמד למגלת רות מהרב עיר וקריש מהר"ש בן אלקבץ הלוי ז"ל:

[קמ] שרשי השמות כ"י חיבר הרמ"ז מגיד מוצאן ופעולתן וכו':

[קמא] שרשי השמות ג"ז כתיבת יד בתום מרובה שהוסיף מהר"א ש מספרי קדמונים כ"י:

[קמב] שרשי השמות ג"ז ב"י גדול בכמות ואיכות מחבמי המערב:

[קמג] שתי אהיות הביאי הרמ"ל באור תורה:

[קמד] שתי ידות להרב המקובל מהרמ"ל ע' הגו' כמ"ש בנדפס מערכת מ' (ע' מ' מנחם די לוגוזנו נח"ל):

[קמה] שתי ידות להרב המקובל מ' אברהם חוקוני דרשות עה"ת דפוס אמשטרדם (תפ"ד):

[קמו] שתי הלהם שו"ת ועינינים למהר"ם חאניו. נדפס בוואנובעק (תל"נ):

[קמז] שתי"ל פורת (עיין מהר"ר אהרן נרכיה ממודינא נח"ל): תאזה

הג"ה מנחם ציון

סו) ואליתי בשו"ת מאמר מדכי (ד"ס:לדק) שכ' וז"ל וזהו כי עיקר תלמודינו כש"ך אשתמיט מנאי דברי הס"ו ולכן חוזר אליו מדכי הראשונים כמה סבוכות להחיר ואם לענ"ד י"ס להשיב על דבריו אלץ ימי קל ראשו נגדו שהוא שר התורה, אור וחורס המוריות לפועל כל בתורתו פ"ש וכן הנאונים כשארית אכן כשהם ומעיל לדקס נשים יותר לדברי הס"ו, וכ"כ הנאון בעל הפלאה דברוב ארץ סולין פוסקים יותר כהס"ו:

סז) ולפי"ו מ"ש על מלכות דלא כהס"ו חף לחלי ימיו לאו דוקא:

סח) בק"ק קראקא ולפי"ו לא נדקו בזה דברי הנאון בעל מים רבים אורח ס' למ"ר שכ' חו"מ קדים ליו"ד פ"ש:

סט) וכו' אכ"ז דמדינת קראשעלד וכו' נקרא קראשעלד ראש ישיבה ואני רליתי כתב רננות אשר כתבו לו אנשי כמנכנז מ"ש תק"ג י"ט חיי"ר וע' בשער הס' שרש יוסף והסכמת מהר"ם כדולד ז"ל וכן כשפר ס' כתנת יוסף ותולדות אברהם ולפי"ו, ועיקר שמו ס' יוסף משה כרעסלא:

ע) כולל ס' אור תורס ס' המערך עמודת כמקדש דרך ח"ס עוכס תוכנת תולדות ח"ס מדדס אגדת כרלשית:

ת.

לנדה הלכות נדה להרמב"ן השנות הרז"ה
על בעלי הנפש ותשובות מ' ישעיהו
באמן אב"ד בקק"י ריניו:

[א] תולדות אברהם (ע' מ' לכהס
נרדל כה"א) ה':

[ב] תולדות אדם קורין לתשובות
הרשב"א שנדפסו

בליורנו מדיני ממנות שכך כתוב בדפוס.
אכן הרב כנה"ג ושאר אחרונים קורין לו
שו"ת הרשב"א ח"ב:

[ג] תולדות אדם כתוב בדפוס על
חידושי הרמב"ן

יבמות. אך אין האחרונים מבנין אותם
בשם זה רק חידושי יבמות להרמב"ן:

[ד] תולדות אדם לרבינו יואל בעל
שם מסגולות

וענינים, נדפס בזאקווא שנת ת"פ:

[ה] תולדות אדם (ע' מ' שמואל אלגאזי
כה"א):

[ו] תולדות אדם וחוה הוא חיבור
(קטעל רע"ו) רבינו ירוחם.

ועל הרוב אין הפוסקים ומחברים קורין
לספרו כ"א רבינו ירוחם. אך לחלק בין
מ' מישרים דפעמים כותבין חלק אדם
וחוה. ולרבינו ירוחם מכנין אותו רי"ו
מין ב"י והבאים אחריו. וכבר יש שחשב
שהוא מהר"י וייל, ומתוך הענין ניכר
ופשוט:

[ז] תולדות יעקב יוסף (ע' לטת
סענה חדש):

[ח] תולדות יצחק פשמים יפים על
התורה מהרב

רבי יצחק קארו דודו של מרן ואינו זקנו
כאשר חשב מה"ד. וחיבר שו"ת ובסוף
תשובות מרן לא"ה יש שתי תשובות להרב
הנז', וכותב שם בנו של מרן שירפים
שאר

[א] תאוה לעינים פי' על עין יעקב
ושקלא ומריא

מהרב מהר"ש אלגאזי:

[ב] תבואות שור מ' ישן קיצור בית
יוסף ותוספת להרב

מהר"ר אפרים ולמן שור. נדפס שנת
שע"ה על כל ד' טורים ובילדותי ראיתי
ישן נושן:

[ג] תבואות שור להגאון מה' אלכסנדר
סענדר ביאור לשמלה

חרשה שלו ובכור שור חידושים על הש"ס.
נדפס בזאקווא שנת תצ"ג והוא ספר

נפלא בבקיות ועיון כמ"ש בשם הגדולים
ח"ב מערכת האלף אות פ"ו ע"ש
(ע"י מ' אלכסנדר סענדר שור כה"א) נ:

[ד] תבנית היכל על כל עניני בית
המקדש וכליו כ"י ב:

[ה] מ' תגין הזכירו הרשב"ן בתשובה
ח"א מ' ג"ן. ואחר זמן רב

ראיתי שהזכירו הרמב"ן ז"ל בפירושו על
התורה פ' תבא. ובספר צדה לדרך

למהר"ם נ' זרח סוף דף ו' הזכירו ואמר
שהוא מצוי וכו' ויש בו טורות ועמקים,

ומביא ממדרש שיר השירים דחזקיהו
המלך ע"ה מ' תגין הראה להם ע"ש.

וכתב הרב מה"ד דף קע"ח סוף ע"ג שהיה
בידו מ' זה כ"י, ומביאו כמה פעמים

בספר ילקוט ראובני ובספר מנחת שי
מביאו תדיר בשם מ' תגין ג:

[ו] תדשא מדרש שחיבר התנא רבי
פינחס נ' יאיר ומתחיל בפ'

תדשא הארץ דשא. וכתב רבינו הרקח
בריש ספרו כ"י תדשא גימט' זה דבי

פינחס בן יאיר ע"כ. ובדפוס יש מ"ס
ובהקדמת משה העתיקו כמו שמצאו:

[ז] תודת שלמים כולל חידושים
מהראשונים הר"ן

הג"ה מנחם ציון

א) וסבדל רבה פרת שמיני פתין ורזין הנאון כספית נז"ב ש"י עליו כז"ל חס כמאזים יסאן כל חכמי
ישראל כק"א והוא כק"ב שנים מכריע את כלם נכד כניח כמולל אחיו של בעל תול"ת עכ"ל ונדפס כעת
פ"ס לגובי כרד וס' דפת זקנים לגאון אחרונים וס' דפת קדושים, וע"כ בזאקווא:

ב) למורה יעקב יבולד לזאון (ד"א קדש"ו) וכ"כ כספת"ו ח"ע על כמח' ש"י רחא ככ"י גם נחלל מ' תבנית כניח
למורה כניחין כ"י משה מלכוב (ומח"ך כ' יסן ש"ס):

ג) וכפיר סאלין נדפס זה לא ככיר מכ"י מדרש לר"ע על תגין חייט"ן וחלותיות גדולות וקטנות:

ד) וכ"כ כסדר עולם ספ"ו:

ה) ונדפס פ"ס כתיבת יוסף עכ"ת לחתנו (פירדל תקכ"ט) וע"ל כ"י ע"ב:

שאר תשובות הרב דודו הנזכר בשאר חלקי תשובות מרן:

תולדות יצחק, רבי יצחק קארו פי' יפה על התורה ומאמרים שי"ח וכו'. תולדות יצחק פשטים בסדר התורה אבי אביו של הגאון בית יוסף עכ"ל סה"ד. ונראה דהכל א' אלא שנדפס שני פעמים. ואינו זקנו של מרן בית יוסף אלא הוא דודו. ויש לו תשובות בסוף תשובות מרן לא"ה. גם בס' אבקת רוכל למרן שנדפס מקרוב בס' מ"ז היא תשובתו לבנו והוא היה חותם יצחק בכמה"ר יוסף קארו, וכפ"ז אינו צודק מ"ש הרב סה"ד אבי אביו. האמנם ס' תולדות יצחק בשני הדפוסים אין בידי ואני כותב מהרשום בזכרוני, כי הרב אפרים קארו אבי מרן והרב יצחק אחים בני כמה"ר יוסף זקנו של מרן (י):

[טו] תולדות יצחק בן אברהם דרושים על ס' בראשית לרב אשכנזי (י):

[יו] תולדות שמשון (עיין ורט שמעון): [יז] תולעת יעקב דפוס ורשנו. פי' התפלה ע"ד

האמת להרב מ' מאיר בן נבאי: [יט] תוספות כמה מיני תוספות חיברו רבותא על הש"ס [ומהם]:

(א) תוספות רבינו אלחנן, הוזכרים בספר המכריע סי' ל"א (ח):

(ב) תוספות רבינו אליעזר מטול, הוזכרים הרב שבלי הלקט ח"א שבלת מט"ר ובשבלת נ"ר ומביאו האגור בכמה דוכתי:

(ג) תוספות גורנים, הזכירם הרב יש"ר מקאנדיא בהקדמת נובלות חכמה. והרב מהר"ש אלגאזי בספר גופי הלכות כלל קצ"ה מביא לשון תוספ' גורנין ריש קמא. וראיתי בשיטה מקובצת ריש קמא שהביא לשון שהביא הרב מהר"ש אלגאזי בשם גורנין שהביא בשם תלמיד ה"ר פרץ ויש שינוי בלשון ע"ש.

הג"ה מנחם ציון

וכפ"ז אפשר דתוספות תלמיד ה"ר פרץ מכנים בשם תוספות גורנים:

(ד) תוספות היצוניות, מביאם רבינו בצלאל אשכנזי בשיטות מקובצות, והיינו שאינם תוספות שאנן תוספות טוך שהם קצור תוספות שאנן, אלא הם לגדולים אחרים שחיברו תוס'. ולפי דלא מסיימי מי הוא המחבר קרי להו תוספות היצוניות, ואפשר דמחברם שהיה אחר תוספות שאנן הוא עצמו קראם תוספות היצוניות שלקטם מתוס' אחרות שאינם תוספות שאנן:

(ה) תוספות טוך, הם שרבינו אליעזר מטוך קיצר תוספות שאנן הוא וסיעתו והוסיפו מגדולים שהיו אחרי תוספת שאנן וכמ"ש בנדפס (ע' תוס' שטק): (ו) תוספות רבינו יהודה למסכת ברכות שמזכירים הפוסקים ומס' הרשב"א בחדושי' ומהר"ם בתשובה ד"פ סי' מ"ג והנמ"י סוף הלכות חמץ. אני הצעיר ראיתים כ"ה וכמה דברים שבתוס' דידן מיתו בשם ר"י. כתוספות הנז' הוא אומר בלשון אומר רבי. ולכן נראה שהם תוספות רבינו יהודה החסיד תלמיד ר"י. ובספר ארחות חיים דף ק"ב ע"ב מזכיר תוס' סיכה לרבינו יהודה ובכלכו דף מ"ז ריש סי' ל"ז. מזכיר [ג"כ] תוספות רבינו יהודה לברכות (ט). ובשולחן מהר"ם ד"ק סי' ר"ה מביא תוס' רבינו יהודה לבתרא ע"ש (י"ד). ובתוס' דין בע"א דף י"ב ע"א מזכירים תוספות רבינו יהודה ע"ש. ובשולחן מהר"י קולון שרש קס"ח מזכיר תוס' יבמות לרבינו יהודה מפר"ש. והנה בתוספות דידן בברכות דף מ"ח ע"ב כתוב וכן עשו בנות ר' אברהם חסיו של ר' יהודה וכו'. ובתוס' ברכות כ"י הנז' כתוב אומר חמי ה"ר אברהם בן ה"ר יהוסף שהנהיג לנשים שבביתו וכו'. ותדיר מזכיר רבינו יהוסף כנראה שהיה זקן בית"ר, והוא הרב שעשה תוספות שכותבים הראשונים בתוספות ה"ר יוסף. וכתבתי עוד בה"ב אות י"א (עיין תוספות תמיד)

(ז) וזכיתי לראותו מג' דפוסים מנסובה ג' ויש וכן גרסאות ש"ת וקראתו גסין, וז"ל כשער כס' זה ס' תולדות יצחק עב"ת לכהם כנולד מו"ס יצחק קארו וז"ל זקנו של הכהם כסלם ובחסיד מו"ס יצחק קארו ומ"ס כ"י לא"ה כ"ה לפנין תפלין כחוס"מ וכן כש"ת אבקת רוכל סי' קמ"א כס' דודו ה"ר יצחק קארו ל"ל תרי הוו ופס"ס כס' מלצר פנים, (וכן דכ"ה סכ"ד לידיי מוהר"ן משגל לליתן כששגלנו זכר לנו סס):

(ז) לאו"ה יצחק כנולד פס"ד תק"ו וע' כנ"ה ש"ך סוף הכ': (ח) כדפס זה מקובץ על מס' זכתי: (ט) ועוד כס' דפ"ס כנ"ה חוס' ר"י מש' כהנא ע"ש, וכעת ידפס תוס' ר"י חסיד לברכות 2 יו"ד) ובס' כנ"ה תתקנ"ז כנ"ה ג"כ תוס' ר"י מפר"ש על מס' כ"כ:

(ז) **תוספות** ספרדיות (עיין להלן ד"ה תוספות אין להקשות וכו') :

(י) **תוספות** רבינו פרץ, רבינו בצלאל מביא מדבריהם בשיטות מקובצות. ואני ראיתי תוספות רבינו פרץ כ"י על כמה מסכתות, ועיין בהקדמת צדה לדרך טו) :

(יח) **תוספות צרפת** (עיין תוס' תמיד) :

(יט) **תוספות רי"ד** הם מרבינו ישעיה די טראני,

והדפיסם מה' יהושע בעז לבית ברוך קדושין עם הרימב"א ותוס' רי"ד סביב הנמ', ובס' סה"ד דף קע"ט ע"ג כתב דמס' קדושין עם תוס' רי"ד ורמב"ן ורשב"א והר"ן, והוא אנב שימפיה שלא נסתכל היטב במה שכתוב שם ולא נדפס כ"א הרימב"א ותוס' רי"ד :

(כ) **תוספות שאנץ** הם תוס' שחיבר רבינו שמשון בר אברהם משאנץ תלמיד ר"י בעל התוס' ב"ו ואחריו בא רבינו אליעזר ממזרח וקצרים והוסיף חידושים מגדולים שהיו אחר רבינו שמשון והתוספות שבידינו הם תוספות שו"ך וכתבבאר מדברי מהריק"ו ותה"ד כמ"ס קורא הדורות דף י"ח. וחידושי רבינו אליעזר ממזרח עצמו כתבם בגליון התוספות, וכך קורא איתם ר' בצלאל במקובצות גליון התוספות :

וכה הראוני בס' מכלל יופי לרד"ק הדפסם בקושטנדינא שכתוב שם שה"ר גרשון צונצינו המדפיס מקושטנדינא היה משלשלת רבינו משה שפירא אחד מבעלי תוס' שו"ך וה"ר גרשון הנ"ל הביא תוס' שו"ך מעיר גנייברג' ושאר ערי צרפת חדריו הורתם של התוספות והדפיסם. ומהם

תמיד) דהראב"ר בחידושי תמיד מזכיר תוס' צרפת ע"ש. שוב ראיתי בפ' הראב"ר לתמיד הנ"ל דמזכיר כמה וכמה פעמים רבינו יצחק בר שמואל ורבינו יעקב ורבינו אלחנן ע"ש והיו עיניך רואות :

(ז) **תוספות** רבינו יהודה מפרי"ש (ע' תוספות רבינו יהודה לפני זו) :

(ח) **תוספות** יומא (עיין מהר"ם מרוטנבורג ד"ה תוס' יומא וכו' כח"א) יא' :

(ט) **תוספות** הרב רבינו יוסף, הזכיר ר"ת בספר הישר כ"י ובשבלי הלקט שבלת קמ"ב :

(י) **תוספות** ה"ר יחיאל הזכירם הנמ"י סוף הל' חמץ. ובכלבו סס"י קי"ד כתב מיהו בתוס' ר' יחיאל מפרי"ש :

(יא) **תוספות** רבינו יצחק מדופירא (עיין תוספות אין להקשות וכו') :

(יב) **תוספות** ר"י הוקן בעצמו. ראיתי תוס' לקדושין כ"י והעיד רב אחד בכ"י בס' הזה שכן הוא האמת שהם תוספות ר"י עצמו :

(יג) **תוספות** ישנים דיומא שבידינו הם תוס' שאנץ י"ב כמו שנראה מהרב תרומת הדשן סי' ציד"י. ורע תוספות ישנים דיומא הנ"ל שנדפסו בפ"ה הם מומעים ובדפוס אמ"ר של פרוס מצאתי גירסאות נכוחות, וגם הרב שיה יצחק הפליא לתקן ולבאר תוספות ישנים הנ"ל י"ד) :

(יד) **תוספות** ה"ר ישראל, הזכירם המרדכי פ"ב דע"א :

(טו) **תוספות** רבינו מאיר חתנו של רש"י. הזכירם בנו ר"ת בס' הישר כ"י :

הנ"ה מנחם ציון

(א) וז"ל דהתוס' יומא שבידינו הוא הקלר דהרי כהנ"מ ס"ג מה' תולה הניח כמה דברים בשם תוס' יומא ולא מלא אלמנו כלל ועכרנו"ל (א"ת סי' ג"ה) ולפי"ז ל"ק כ"כ קוב"י כעל מלא הכושים ריש מערכת ריש יומא כעורר ע"ש :

(ב) ותוס' יב"ס ד"ה מלא כ"כ בידי הראשונים נדפס פעם הראשונה בש"ת, ולדוגמא הביא נר רח"י קטנה מה"ס בסור חו"ת תהינן ח"ל משה שחל ת"ב בשנת ונדחה למחרת, וכו' רבינו יעקב' סדק וכו' וכ"ס בהנכ"מ וכמדרכי ס"ף תפנית וכו' להדיא בתוס' יב"ס שבידינו מרובין (ד"מ פ"ג) בשם ר"י בר יקר ע"פ ולפי"ז לפ"ק מ"ס נעל כיון שלמה להרשב"ך סי' פ"ה וכד'י חמד כלי ג"ס ותוס' :

(ג) וחולס נדף ח' סג ד"ה ותסביר חתם ח"פ בשם משה ומה"ס נדף י"ג ד"ה הולס כ' בשם רבינו ח'י' (פוא) רבינו גור ח'י' תלמיד ר"י אירליאון נסער כפאדיו בן ח'ין גי'ס עשרות מהר"ב"ל סי' כ"ט) שחשע בשם רבינו חיים ח'י' ח'י' נ"ע י"ס להחלע ק"ת דנעל הסמך חכנו דס' בן נחו של רבינו חיים הכסן וכמ"ס כ"ס נסמך וע' הנ"ה לוח תן על כהנ"ה כהנ"ה שם :

(ד) ונדפס כעת תוס' יב"ס גס על מס' יבמות מכו"י :

(ה) ונדפס תוס' ר"פ על מס' ביכורים בתוך ס' קבולת כנאולס (לנכח תק"ס) :

(ו) נדפס תוס' שגן על מס' מכות בתוך ס' סס חיים (לייזרלה תק"ס) ועל מס' טועה וע' אנדרוניס כ"ס ד' וינ"ה חס' ועל מס' פדיות בתוך ס' ערות תלמה (דפאית תק"ס) :

בתוספות יומא שלפנינו דף י"ו סוף ע"ב. ודע רבחידושי הראב"ד הנדפסים מזכיר הרבה הוס' צרפת. אך ראיתי דף ו' ע"ד מדפוס חדש שכתב וכתום' צרפת מקשים בשם רבינו אלחנן בן רבינו יצחק ע"ש. והוא חידוש גדול בעיני שהראב"ד יביא לתוספות שמוכרים רבינו אלחנן בן רבינו יצחק. ואני מסופק שמא יהיה הנד"ה מבחוי' כ):

(כו) תוספות לתענית (עיין גלוס כח"א ק"א):

(כז) תוספות, דע דומנן דמשכחת שהראשונים הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ן ודומיהם מביאין משם התום'. ובתום' שבידינו אין החידוש או תרוץ או דין שהוא כלל כ"א. והמעם כי יש כמה גדולים שעשו תוספות ובעת שנדפס הש"ס כל אשר נמצא אתו איוה תום' לאיוה מסכתא יהיה מי שיהיה הבניסיה בדפוס ולכן אין תוספות שברפוס על התלמוד שבידינו ממחבר אחד. ואף שכתב ה"ר גרשום צונצין שהוא הביא תום' מוך מעיר גיניבר ושאד ערי צרפת חדרי הורתם של התום' והדפיסם והבאתיו בח"א (עיין תוספות שאנן ד"ה וזה הלאו וכו'). מ"מ לא ידענו בפרטות וכוון איוה מסכתות הביא והדפיס ומהרש"ל כתב שקבל שהמסכתות גדולות הם תום' מוך ואנחנו לא נדע בירורן של דברים. ונראה שמה שמביאין הגדולים משם התום' סתם הם תום' שאנן. שעליהן כותבין תוספות סתם. וכבר רבינו בצלאל בשיטות המקובצות ובפרט בקמא ומצינא מביא דברי תום' שאנן. וראיתי מס' גיטין ד' ויניציא עם הגהות מ' בצלאל מלאה על כל גדותיה כל הגליות רחבות, ושם מביא תוספות שאנן תדיר באורך:

תוספות

ומהם לקחו בויניציא והדפיסום כי מקדם לא נראו הוס' מוך בעולם, כן כתוב בדף ראשון של מכלל יופי:

תוספות חורין שבידינו הם תום' מוך. ותום' ע"א שבידינו הם תום' רבינו פרץ י" כ"כ רבינו בצלאל בשיטה מקובצת חולין כ"ז. ומהרש"ל בים ש"ש יבמות פ"ד ס' ל"ד כתב שהוא מקובל שתוספות שבידינו במסכתות גדולות הם תוספות מוך ח"י:

(כח) תוספות שיטה כך כתב מהר"י קולון שרש צ"א.

ונראה שהוא ז"ל שהיה בידו תום' שאנן ותוספות מוך ותום' רבינו יהודה, אלו התום' שלא ידע למי הם קראם תום' שיטה לומר שאינם תום' שאנן וביוצא. על דרך שעשה רבינו בצלאל ז"ל בשיטות מקובצות שמכנה תום' אחרות בשם תוספות חיצוניות:

והן עתה ראיתי בסמ"ק עיין קנ"א דף ג' ע"א דפוס קרימונה שכתוב בהג"ה וכמדומה שראיתי בתום' שיטה רבינו יחיאל ע"ש. וזה נגד מ"ש. ועדיין אפשר כי לתום' שאנן קורא סתם תוספות, ולתום' אחרות יש מי שקורא תום' שיטה אף שידע מחברם:

(כט) תוספות על התלמוד במקום שלא נמצא תוספות (עיין מהר"י ישכר חזק"ק גוריליאס נה"א):

(ג) תוספות תלמיד רבינו פרץ על קמא כ"י. ראיתי קיובן גדול (יש):

(ד) תוספות תלמידי רבינו יצחק בר אשר. כ"כ הרב שבלי הלקט ח"א שבלת רכ"ה כ"י:

(ה) תוספות תמיד יסוד הרב רבינו ברוך. כן כתוב

הגיה מנחם ציון

(יו) וכ"כ מהר"ק בתשובה כ"כ ל"ב וכו' מהר"ם פלדווס סי' ע"ג ע"ש וכן תום' מוך ומעיל נראה דס"ב ג"כ וע' ס"ב לית תן (לדידי כ"כ המנוח מו"ס ח"ן דמכיל ע"ס) כסוף הכתובות שם:

(חי) וע"כ הוא בעיקר נגד תום' דמס' קטנות וע' יד מלח"ה כללי תום' סי' כ"ב ונכר"י אור"ח סי' כ"ט וע"כ כ"ט ע"ש:

(יט) ואולי הוא הנדפס בליזארל תקפ"ט:

(כ) ולמ"ו אין לו יסוד כ"כ מי שרצה להחליט תום' מגילה לרוקח הוא וכוונתו של מ"ש הפני' שם דט"ו ד"ה ודח"י ע"ש דלולי על אותו דבור לכד' כ' הפני' דהוא לרוקח וס"ג מכתוב הוא ונפרט לפמ"ש המח' לעיל וכן לקמן דלמ"ו דגם מח' שאר גדולים מעורבין בו לפעמים וע' ברכות דמ"ח וסור אור"ח קפ"ח ע"ש בשם אחיו ע"ש ובשאר ספ"י ח"כ ס"ד כ' דקלקל בידו דרש"י ותום' גילה כמה מוטעים ומשעבדים מח' אחרים ע"ש:

(מא) וזוהי זכ' לק"ה דלמ"ש ולקמן כסמך דר"א מעון סי' תתל"ה לקל"ה וקל"ה תום' אן וסיכוף מגדולים אחרים וגם מדיל' כל"ה מקמן של שח"ס וכו' כ' מהרש"ל דה' נמלא בידו תום' ארוכים נכ"ל ע"ש בשכת ק"ע וקל"י וכ"כ כתב"ד נכ"ע דתום' משנן סי' תתל"ה ארוכים ביותר וכן אחריו ר"א מעון וקל"ה ע"ש:

מוזכרים הרמב"ם. ומכל זה מוכח דרש"י קודם להרמב"ם כדברי הרב סי' יוחסין. ואחר זמן רב מצאתי כתוב לאחד קדוש שהוכיח בראיות שרש"י קדם להרמב"ם כמו ק' שנת:

גם מ"ש צמח דוד משם השלשלת דרבינו חם היה שנת ה' אלפים ט"ל ליתא. הוא שהרב העשור היה שנת התקל"ט ותדיר מוזכר לרבינו יעקב שהורא ר"ת. והו' שהראב"ד בס' הקבלה תלמידו של רבינו ברוך בן יצחק בן אלכאליא תלמיד הרי"ף חבר לרבינו יוסף ן מינאש ונפטר שנת תתס"ו ט"ו שנים לפני מותו של הרא"ם מוזכר לרבינו יעקב מירומרו שהורא ר"ת. והראב"ד הגו' חיבר בספר שנת תתקכ"א. הא למדת ששנת תתקכ"א כבר היה מפורסם ר"ת לרב מובהק. ואינו מוזכר הראב"ד הגו' בספר קבלתו אלא לרבינו חם ע"ש. אהה הראת לדעת כי נאמנו מאד דברי הרב ספר יוחסין בזמן זמנם של רש"י ור"ת:

וְלַפִּי דרכנו למדנו שתחלת חבור התוס' היה בסוף זמן רש"י כי ריב"א אחד מבעלי וותוס' בזמן רש"י. ולכל הפחות בשנת ארבע אלפים תת"ס אור נוצץ מרבותינו בעלי התוספות וזוה השמש דרך כוכב מעקב רבינו חם תורה וגדולה כמ"ש מהר"ל שהיה מניח לפניו חל וחוכים להרחיב לבו בעומק הלכה הוא ואחיו ותלמידיו. ואחרי החזיק בר אחתיה רבינו הקדוש ר"י בר שמואל ויירח יצחק ור"ח העירוף בישיבה של מעלה תלמידיו לששים או לשבעים. וכל אחד הי"ל מכתב שגור"ת ומשוגרית שגורה בפיו. וכלו והירי באחוריו אפי פנים מסבירות בהלכה מינה ובה. ובכולו תלמודא אשתרובי אשתרוב ונתנת סרוכי סרוך וסלוק. ותלמידיו ר"י רבינו שמשון משאנץ ואחיו ריצב"א וסיעתם חיברו תוס' שאנץ. ואהריותם תלמידיו מהר"הם של ר"ת ור"י העירוף משובח תוספות טובא עד שבא ר' אליעזר מטר"ך הוא היה תחלה לקוצר"ם וקיצר תוספות שאנץ והוסיף מגדולים אחרים וחיבר התוספות שבדינו:

ומהתוספות בע"א טוף דף סי' מוכח דהוי בשנת י"ב לאלף הששי. ואף דתוס' ע"א הם מרבינו פרץ כמ"ש בסמוך נעין לעיל תוס' שאנץ ד"ה תוס' חולין וכו'. מ"מ גם רבינו פרץ מבעלי התוספות תלמיד רבינו שמואל מאיבורא והוזכר בתוס'. וגם צמח דוד כתב דשנת י"ב מאלף הששי היו קצת מבעלי התוס'. איכוי השתא צא והשוב מסוף ימי רש"י עד שנת י"ב לאלף הששי. אתה מוצא דלא בציר מק"ן שנת דבמשך זה הזמן נעשו ונגמרו התוס' שבידינו כדו. וכן הסמ"ג והרמב"ן שהיו בתחלת האלף הששי היו תלמידיהם של רבתינו בעלי התוס' כה):

תוספות

הג"ה מנחם ציון

(כב) וכן חין להקשות מרש"י דעתינו על רש"י מתסכף f אחת וכמ"ס הגאון הצאכר דלוי לרש"י בת"א ולפי"ו ל"ק קושי' המ"א תקנ"ד סקכ"ג וכן קושי' תת"ס ח"א ח"י פ"ג. ולחיתו נס' יד מ"אלי' ככ' דתוס' מעילס חינו' מתחמי תוס' דשאלר מס' ע"ש ולפי"ו לק"מ קושי' תפארת יבאלל על משניות מתי' מעילס פ"ס ע"ש:

(כג) א"נ מהר"ק שרש"י ע"כ:

(כד) ואולם למש"ל דתוס' יומא הוא למכר"ם הכי לך דעוד לא כסתקפה שמש"ס של בעלי התוס' כש' י"ב לאלף הששי דמהר"ם נפטר ה"ל כ"ג ל"ד למכ"י וכן תוס' מו"ק למכר"ם כונה כמכר"י כשם תוס' ככז ז"ל ע"ש וא"כ אשתרובי אשתרוב לכו משט זמן יותר מהנ"ל:

(כה) וחס' הוויית ולפס כמ"ס קנן (ח"ל תפ"ו) ח"ל כס כעבר סס' תוס' סוריות מכ"י כמ"ס ח"י ח"יטנג כמ"ס כרית ח"י (ומש"ס כפוס ח"יטנג הוא ע"ס):

תוספות, אין להקשות תוספות שבמסכתא זו לתוס' שבמסכתא אחרת (ככ).

אלא כאשר שני המקומות הם בשם ר"י או בשם ר"ת וכיוצא. אבל כששני המקומות הם בפתחם אין להקשות. דאין מופת חותך דמחבר אחד חיבר תוספות השני מקומות, אמנם כששני המקומות הם בתוס' מסכתא אחת או היא קושיא ומעונה הירוי. וזה פשוט, ובתשובת מהר"ם הקצרות סי' קל"ד הביא תוספות רבינו יצחק מרופירא ע"ש. והאגודה סי' שכ"ז מוזכר תוספות ספרדיות ע"ש כג):

דע שרבותינו בעלי התוס' לא היו בזמן אחד. ומתחלת זמן רבותינו בעלי התוס' ועד אחרון לא בציר ממאה וחמשים שנה. שהרי רבינו יצחק בר אשר הלוי היה מבעלי התוס' כמ"ש בס' תמים דעים בכמה דוכתי. והוא היה בזמן רש"י כמ"ש התוס' בגדה דף ט"ל. והוא ריב"א שמוכרים התוס'. דרש"י עלה לששים שנת תתס"ו לאלף החמישי כמ"ש ספר יוחסין:

הן אמת דראיתי בצמח דוד שכתב משם שלשלת הקבלה דפליג על זה וכתב דרש"י בזמן הרמב"ם ופליג נמי על מ"ש הרב סי' יוחסין. דרבינו חם נפטר שנת תתק"ל והוא כתב בשנת ה' אלפים ט"ל. וכעת סי' שלשלת הקבלה איננו פה עמנו. אך כבר כתבתי לעיל במערכת המ"ם (עין מהר"ם מרוטנבורג ד"ה ואחר זמן וכו' בח"א) שמקובלני דאין לסמוך על דבריו:

ובמאי דקמן בספרות נראה דהעיקר כמ"ש בספר יוחסין דרש"י. והיתה מנוחתו כבוד שנת תתס"ה. הוא דמהר"ל בתשובה סי' כ"ס כתב שמצא בסדר ישי' זמן זמנם דרבותא קמאי וכתבו שם כדברי הרב סי' יוחסין. וזאת שנית דאשכחן דרש"י היה בזמן רבינו נתן בעל העירוף. ככתוב בתשובה לקמאי הובאה באגודה דף קע"ב ובנימין ואב סימן רל"ג ורבינו בעל העירוף היה בשנת תתצ"ח כנראה בעירוף עיר עד זומם. והיה תלמיד רבינו חננאל כמו הרי"ף. ואלו הרמב"ם נולד שנת תתצ"ג כמ"ש נכדו רבינו דוד והבאתיו לעיל מערכת מ"ם (ע"י רמב"ם ד"ה מדברי הרב סי' יוחסין וכו' בח"א) ומהו מוכח דרש"י קודם להרמב"ם. ובימי הרב אב"ד שהיה גדול מכל תלמידי רבינו משה הדרשן כבר נתפשטו פירושי רש"י כדמיינה ליה כמה זימני בתשובותיו שבס' תמים דעים ע"ש. והר"ן שחיבר המאור שנת תקנ"י מיינה לרש"י שכבר נתפשטו פירושינו בזמנו. ולא מצינו שהרב אב"ד והר"ה

ומהר"ם מרזשבורג שהיה רבו מובהק עכ"ל. וממ"ש על פסקי הרא"ש אתה תשמע דלא בהרב ש"ך בתקפו כהן כמ"ש בח"ב מערכת אלף אות כ"ד כח" (עיין הרא"ש ד"ה שז וכו' נח"ל) ומ"ש גם חיבר פרישה ר"ל שגדש פירושו של הש"ס כפירוש נדרים הנדפס וממ"ש וקיצר וכו' הראת לדעת כמ"ש בעניותי דתוספי הרא"ש בנויים על תוספות שאנץ. וכבר ידעת דהרא"ש חיבר ג"כ תוספי הוס' כמ"ש בח"א דף ו'. (עי' הרא"ש נח"ל). ועוד חיבר תשובות הרבה יותר מכללי הרא"ש שבידיו כמו שרבה בספר חזק התנופה ובס' בשמים ראש:

[כג] **תוספי תוספות** (עיין נסמך):
[כד] **תוספת** יום הכפורים למהר"ם ו' חביב על פרקיה"כ שיטה בגפ"ת ופלפול בהר"ם וכל פוסקים ומפרשים:

[כה] **תוספת מרובה** (ע' מ' אברהם היכני נח"ל):

[כז] **תוספת דרבנן** (ע' קהלת יעקב):

[כח] **תוספת שבת מהרב מ' רפא' ז"ל** (כס' נכד הב"ח):

והרב חלקת מחוקק והוא ביאור על ש"ע א"ח הל' שבת והלכות עירובין בפלפול ומסקנת הדיון:

[כט] **תוספתא** שבידיו היום שהיא נדפסת אצל הרי"ף. ג"ל שכוללת ברייתות רבי חייא ורבי אושעיא ותוספתא דר' נחמיה ויש לי ראיות ע"ז ואכמ"ל¹ והיא מלאה מעיות. וראיתי תוספתא כלה קדמוניות כתובה על קרף

[כא] **תוספות יום טוב** (עיין מ' יוס טוב הלוי העליר נח"ל) כו':

[כב] **תוספי הרא"ש** בס' פרי מגדים על יו"ד בהקדמתו עלה במחשבה לפניו דתוספי הרא"ש הם פסקיו. ופסקיו הם קצור פסקי הרא"ש ודחאו. והאמת שלא ניתן להאמר מכמה מעמים. ותוספי הרא"ש הם תוספות שעשה הרא"ש כמו הוס' ממש על כל הש"ס. ונדפסו תוספי הרא"ש על הוריות יבמות כתובות מגילה שבויות תמיד וקצת על סוטה ורבינו בצלאל בשיטות המקובצות מזכרים תדיר כו'. ואני הצעיר ראיתי בכ"י תוספי הרא"ש ברכות שבת גיטין חולין מלך כל ס' קרשים שבלקוטי רבינו בצלאל כ"י מביאם תדיר. ובתשובת הרא"ש כלל נ"א ס' ב' שם מבואר שעשה תוס' על הש"ס ע"ש:

תוספי הרא"ש שחיבר על כל הש"ס ונדפסו על קצת מסכתות נראה שהם בנויים על תוס' שאנץ. כמו פ"י מדר זרעים להרא"ש שהוא בנוי על פ"י רבינו שמשון משאנץ. שוב ראיתי שכ"כ רבינו מנחם ו' ורח בהקדמת צדה לדרך כשהזכיר הרא"ש ופסקיו וז"ל. ועשה חיבור הפסקים על דרך האלפס והוסף בהם דברי התוספות ומדעות בעלי החידושים כרבינו מאיר הלוי והרמב"ן ורבינו יונה והר" אברהם שחידשו חידושים אחר בעלי התוספות. גם חיבר פרישה וקצר תוס' רבינו שמשון משאנץ שהיה תלמיד מובהק מר"י בעל התוספות והוסף קדוקים ופירושים משאר המחדשי

הג"ה מנחם ציון

(כו) **נדפס** פעם ראשונה (פראג ש"ד) וח"כ נקראקא ש' נקראקא' עם תוספות (פ"י בנו מוסר"י לז"ל כונת כתובות מקוהלות פ"ט ע"י ופ"י מיוסב מה שכתבתי בל"ע נח"ל שאלית לז"ל אות י"ד סמ"כ פ"י) רבות פ"י סיפת מרחמובי מפתח כ"כ מ"ה שלט מעליה חתנו של זקני הרב בעל זרע נירן ז"ל ונדפס לח"כ שיקר תוס' ע"י כ"כ מ"ה מ"ה הכסן (לחי הכ"מ ילקח לזון הכסן) ומ"ה הכ"מ יוסף ג"ס אהר"ק ספראליס כעדותיו למ' אה"ב בס' מ' תל"כ דה" נקרא משולס בן יע"י ז"ע:

(כז) **ונס"ס** מנדחת נתן נדפס על מ"ס מגילה ופסוקות כס"ס ש"ס שולס (לזיוולת תקמ"ס) ועל מ"ס ברכות סוכיות נדפס וקידושין כס"ס שח"ה לז"ק ונדפס כס"ס מעשה דוקס למוסר"י קוריאט (פיס"ה תקס"ו) גם נדפס תוספי הרא"ש על ברכות כס' ברכה משובלת בק"ק ווארשא ועל מ"ס סוכה כעס"ק ירושלים תרע"ג (ומ"ה להדפיס מחדש כלס יחד) וגם נדפס מקריב תוספי הרא"ש על מ"ס גיטין עם מ"ס כרמכ"ן על גיטין מכת"י בוארשא תרפ"ו:

(כח) **וכעת** הוא כס' ר"ל שכתב על כשפו דהר"ל עשה חיבורו מתחלה על ב"ר"ף כמו כר"ן פ"ט וכו' ז"ל קו"ש הכ"ה על ה"ה כ"י ק' ע"ש:

(כט) **לזו"ה** רחל מיו"ש מ"ה רחוב אהר"ק פהר"ק (ספר"ה תקי"ו) ומסד"כ ובג"ה על כל תלמי ש"פ ומסד"כ כס"ס פלאים (ואלקווי תקס"ו):

(ל"מ) **זו"ל** כ' בבריתות ח"ד שער א' דמס בלזו קרין תוספתא לז"ל זס תוספתא דר"ח רק כס"ס קרי תוספתא מה שפוסקו על הכה"ה ור"ל מירושלמי דתוספתא לחוד ומשנת דר"ח ור"ל ובר קרל לחוד ותוספתא לז' מ' ר"ח כלל פ"ט וז"ע על הכ"ה שפעל ממנו כ"ג. ועמ"ס כרס"ס (כ"כ ד' ג"כ ע"כ) ד"ס נקדושין דני לז' פ"י:

תוספתא כסידר לז' למ"ס קידושין כמו ספרדו ל"ה ור' לז' פ"ט:

ספרים - פז 178

ח

מערכת

שליה עד הסוף הוא קצורו עם חידושים אחרים כמ"ש המור סימן הנ"ל (יח):

[לז] תורת אמת שו"ת להרב מהר"א ששון נדפסו בוויניציא.

והיו לו עוד חלקי תשובות ולא נדפסו:

[לח] תורת האשם חיברו הרב תי"מ והוא ביאור על

ספר תורת החטאת למור"ם. ואמרו שהוא שלשה חלקים ולא נדפס. רק בספר סלת למנחה כפעם בפעם זכר עשה מכיא אשם:

[לח] תורת האשם מוסר מחובר עם ס' ויחל משה (יז):

[לט] תורת הבית הארוך להרשב"א לא ראהו המור.

כן כתבו מרן והאחרונים (יז):

[מ] תורת החטאת חיברו הגאון מור"ם בעל

ההנה"ה בדיני אסור והתר ונדפס שנת הש"ל והוא כסדר שערי דורא (יח). והרב עצמו חיבר קצור תורת חטאת ונדפס עם פ' דמשק אליעזר:

תורת חטאת חיבר רבינו מור"ם בעל המפה קידם שחיבר המפה שהם ההנהגות על ש"ע. ודלא כשמועת הרב לחם חמדות בחולין אות צ"ד וגם הוא עצמו כתב איפכא כ"כ הרב שייורי כנה"ג סוף כללי הפוסקים. והדבר הקשה על הרב מהר"י ויין בתשובה הובאה בשו"ת מטה יוסף ח"ב י"ד סי' י"ט דף ס"ח ע"ג דפשיטא ליה דס' תורת חטאת חיבר בסוף. והנדהה יקבץ. היא סברת הרב לחם

קלף כל שיתא סדרי מסודרים (יא):

תוספתא ב' לחם הפנים י"ד בסופו נדפסו הנהגות הרב מרן אברהם על תוספתא דנויקין. ונדפס בספר עמרת אליה פ' תוספתא דובחים. וס' ים יששכר פירוש על תוספתא דביצה. והרב המופלא מר מחותני כמהר"ר דוד פארוז ו"ל פירש כל שיתא סדרי מהתוספתא (יב) וכבר נדפסו על ד' סדרים כולם. ואכתי פשו קדשים וטהרות והמה בכתובים:

[כט] תוצאות חיים לרבינו אליה די ויראש סלת נקיה מספרו הקדוש ראשית חכמה. ובסוף פ' קצת התפלה ע"ד האמת (יז):

[נ] תוצאות חיים כ"י חיבר מהר"ר אברהם מונסון

האחרון לישיב קישיות ס' ע"ד החיים לגדול הדור מהר"א וחיבר ע"ד זה מוצאי יום טוב לישיב קישיות הרב תי"ט (יז). וחיבר ע"ד הדעת על י"ד וחיבר אשל אברהם שו"ת ודאיתים כ"י. ומר ניהו דשקיל וטרי עם מורי הרב נחפה בכסף ועם הרב משאת משה כה"ג:

[לא] תוצאות חיים כ"י למהר"ש ויטאל בן מהר"ו ו"ל פירוש על התורה:

[לג] תוצאות חיים (ע"י אור חדש):

[לג] תור המערה — (עיין שם שלמה):

[לד] תורי זהב —

[לז] תורת האדם הוא חיבור מופלא מהרמב"ן בחלכות שמחות ואכילותיהו והמור י"ד מסימן

הג"ה מנחם ציון

(לא) וכו' ויטין (כת"ר) נדפס תוספתא בכלמות ומונס תוספתא המונח בלח"ה הספרים דכס וכו' וזו נקרא בשם אור כהנו וחל"ה נדפס תוספתא עוד ספרים כבלימות וכו' יתירה מהסדרה כ"י פ"י חל"ה בעיר פאזאנוק. גם נמצא תוספתא טל"ה ח"י חתמים דרים שבין כ"י ח"י לכל כונא כ"כ"ה כ"ה כ"ק ונדפס כעת עס"י קצר לח"ה (בוארשע תרגום) ויכיל ג"כ כשעור כשער גע ויחל"ה:

(לב) ובעת נדפס כע"ק ירובלים גם על סדר קדשים וטהרות כ"כ חכמי דוד ויטאל נדפס עוד פ' לורעים ומועד לח"ה ונקרא בשם תנא תוספתא וכן עס"י חק שלמה ועוד על סדר זרעים כ"י סדר זרעים בשם הגאון ח"י לח"ה. וזה מקורו נדפס תוספתא ככך קטן עס"י תנא מרדכי לח"ה:

(לג) ועצ"ה כ"י ח"י:

(לד) ועקרו הוא על ספק דברים הולאים מן התורה ונראה מקום לחידושי הולאים משה הנוגעים כ"כ ופירש ע"ה רמב"ם וכו' (כאשר העיד פ"ו בעל המעלות נ"למה) גם ח"י ס' שות: שבת על ס' שבת נקרא:

(לה) נדפס ח"ה פעמים ועכ"ו רחמי במחש"ס ס"ס ע"ל ש"י ס' תנא לא רחמי מתי: (והגב ארחא כחתי לעובר כלן כמ"ש כ"י אור"ח כ"י תקמ"ס כ"כ ס' תורת חלם ע"ס ו"ל תולדות חלם):

(לו) גם ח"י ס' תורת המיטלים ותורת המנחה (עס"ד):

(לז) וייתר י"ב תלמוד על מהרש"ל שגם הוא לא ראהו ועצ"ו אור"ח כ"י ק"ס וכו' יו"ד סי' קי"ז. ולא כמ"ס שח"י נח"ה ש"י ס' ע"ה:

(לח) וכו' טל"ז עס סופות להמ"ר וכו' כ"י פתח"י חל"ה פ"ס (כאחי שפ"ח) ועס מנחת יעקב פירא תפ"ס:

מנביאים או כתובים ומקשר כל עניני
הפרשה בו ואת הקשורים ליעקב ונהניתי
בדבריו וקשרו אשר קשר :

[מז] **תורת הנוזיר** חיבר הרב ר' אברהם מוטאל
על מס' נוזיר (סד) :

[מח] **תורת נתן** כ"י חיבר הרב המקובל
מה' נתן שפירא בעל
מצות שמורים וכו' באור פסוקים ומאמרים
על פי הקדמות רבינו הארי' זצ"ל :

[מט] **תורת נתן** מהרב מנחם עמקות
על התורה כ"י הביאו
בס' סדר הדורות ע"ש (סה) :

[נ] **תורת נתנאל** נדפס מחדש להרב
מה' נתנאל וייל
ולח"ה שו"ת וחידושים על הפרשיות.
והוא הרב המחבר קרבן נתנאל ונתיב
חיים :

[נא] **תורת העולה** חיברו מור"ם בעל
ההנהגות על עניני
קרבנות ומדות מקדש ונדפס שנת ה'ש"ל.
ובתשובותיו סוף סי' קכ"א מוכיחו לשבח (סו) :

[נב] **תורת הקנאות** (עיין דרך חיים
תעלומות ומקורות הכמה) :

[נג] **תורת השלמים** חיברו הגאון מ'
יעקב רישר מפראג
על הלכות נדה מהש"ע. ונדפס בסוף
ספרו מנחת יעקב (סו) :

[נד] **תחלת הכמה** להרב מהרי"א
חאניו כללים.
מחובר אצל ספר כריתות :

[נה] **ס' התכליות** (עי' הכמחל רבתי) :
תלמוד

לחם חסודות בחולין אות צ"ד הנו'
וליתא (ט"ז) :

[מא] **תורת חיים** הגאון מ' חיים שור
חיבר שיטות על התלמוד
על סדר קדשים ועל תשעה מסכתות
ונקראו. והספרים צאן קדשים תורת חיים (ט) :

[מב] **תורת חיים** שו"ת ג' חלקים (מא)
למהר"ח ש"ס כמ"ש בנדפס ולעיל
מערכת ח"ת בס"ד (ע' מ' חיים שתי כח"ה) :

[מג] **תורת חכם** כתב בסה"ד רחיברו
מהר"ר שמואל בכ"ר
אברהם הכהן. וזה אינו כי הרב המחבר הוא
בעל טור ברקת וחיצוב ממקור חיים (מב) :

[מד] **תורת חסד** שו"ת להרב חסדאי
הכהן פרחיא תלמיד
מהר"ח ש"ס כמ"ש בנדפס מערכת ח"ת
(ע' מ' חסדאי. הנהן פרחיא כח"ה). והיה
רבו של הרב פרח. מטה אהרן ואמרו כי
הם כהנים ממשפחה בן נוריון וע"י שהיה
אדם חשוב וגדול במשפחה ששמו פרחיה
קבעו לומר הכהן פרחיא. ושמעתי מוקנים
נפסא אחרת. כי יש כהנים שיש להם
כנוי כהן פרחיא כהן נהר כהן חמיצי
כהן סהל ר"ת פנחס שכל המשפחות
האלו הם מפנחס :

[מה] **תורת יוסף** פירוש המסורות נדפס
לאחר מרבני אשכנז (מג) :

[מו] **תורת המנחה** כ"י דרשות
פשוטות על
כל החומש דברים נאים לרבינו יעקב בר
רבינו חננאל צקלי וראיתי חלק ממנו
על בראשית שמות ויש בו חידושים
וסודות ומזכיר להרמב"ן ופותח בפ' א'

הג"ה מנחם ציון

לט) ועמ"ל אות ה' סי' כ"ה כנ"ס. מ"ז וס"ז ע"ס ושו"ת ח' באתרונו וכמ"ש בס' ק"א : ועמ"ל י"ד
סמ"ג במשניות סק"ו ע"ס :

מ) נדפס בנכונ' בס"ד על כ"ז וז"ל וז"ל נ"ל מ"ש כהקדמה שאלה בחייו לילה שהסכימו ביניהם ש"מ שינא
הם' לדי דפוס וז"ל נ"ל נקבלה מפשיות, ואח"כ נדפס על ע' מסכתות כיחוד (פדאג תרי"ג) וע"ל ס'
לאן קדשים :

סא) ונדפס אח"כ גם ח"ד על א"ש :

סב) המה דרובים ע"ה"ל (דו"ר ת"ד ואלוהיו תע"ג) וסוכה ע"י הרב"ז ז"ל :

סג) למו"ה יוסף יחזל כמ"ס מ"ס מספ"ד דיין דק"ק פוירדא חתן מו"ה לעמל גיטלבורגר ולפ"ש כהקדמת ספ'
(ויילמרדק תש"ה) ח' ג"ס מ' תורת משה על תרי"ג פסוק :

סד) ע"ס קונטרס שש"ת הנייען כסופו (שאלוהיו תע"ה) :

סה) הוגא כספרו מנ"ש ואח"כ אופן רי"ד, ונדפס ע"י כ"י מוכר"ל מרגליות נק"ק זאלקווי ומכונה ג"כ בשם
מנחם עמקות ולא בשם תורת נתן וז"ל :

סו) ואח"כ בע"ד יאכונסבורג ע"ס באור לח"א מוכנה בשם א"י ישראל (ונס' ש"ס סה"ל לדידי המנוח מוכר"ל)
ז"ל הכו' שד באור ע"ס תורת הטול לח"א נקרא בשם מנחת כהן ע"ס :

סז) ובעל סה"ד כתב עליו כה"ל בעל שו"ת חק יעקב ע"ס כה"ל שו"ת שו"ת יעקב וס' חק יעקב :

מערכת ת ספרים פה 575

מאירים את העינים נפש כי תשב'ע על דבר אמת. לכן לתועלת התלמידים אעלה על אר'ש חידושי הראשונים שנדפסו על כמה מסכתות (סא):

ברכות. חידושי הרשב"א ג'ו'י':

שבת. חידושי הרשב"א ופסקי הרב המאירי:

עירובין. חידושי הריטב"א:

ביצה. שיטה מקובצת בתחלה נדפסה בסוף ספר נחלה ליהושע ואחר כך נדפסה לבדה:

ר"ה

הנ"ה מנחם ציון

(מח) גם כאלו נכנס המעשים ב"י שמעית כתב"ס ויותר מחזיון סעלים קולמסו לשון הוכח של המחבר ופסתי לזיוק אחד ואין איש שם על כל ולכן אחרתי להחזיר הסערים ליושנה ולפסתי כל לשון המחבר כל"ז כמות שהוא כדפוסו כראשון, ו"ל. כתבו גורי האר"י ז"ל שהוא כנגד רחל ואספר דמא"ש כמעט כל הסעק בתלמוד בבלי, ו"ל. מאורי אור ערך גלות וכסוף הספר ביאור נתיב והבן, והאמוראים הראשונים מתחלה שחיברו ירושלמי זכו וגוי ואח"כ חיברו תלמוד בבלי כמ"ס הראשון, ו"ל. מאורי אור פירשו הירושלמי וזה היה ע"י עסק הבבלי ומשם באו לפירוש הירושלמי ועלו בידם שתיים כהלכתן. ומהו תשכיל תוקף קדושת נשמת הרב"ם שחיבר הלכות על הירושלמי, ורבינו יהודה בר יקר שעשה פירוש לירושלמי ומ"מ גם הם היו צריכים לעסוק ביותר בבבלי וה"ע:

גם כאלו נכנס המעשים ב"י שמעית כתב"ס ויותר מחזיון סעלים קולמסו לשון הוכח של המחבר ופסתי לזיוק אחד ואין איש שם על כל ולכן אחרתי להחזיר הסערים ליושנה ולפסתי כל לשון המחבר כל"ז כמות שהוא כדפוסו כראשון, ו"ל. כתבו גורי האר"י ז"ל שהוא כנגד רחל ואספר דמא"ש כמעט כל הסעק בתלמוד בבלי, ו"ל. מאורי אור ערך גלות וכסוף הספר ביאור נתיב והבן, והאמוראים הראשונים מתחלה שחיברו ירושלמי זכו וגוי ואח"כ חיברו תלמוד בבלי כמ"ס הראשון, ו"ל. מאורי אור פירשו הירושלמי וזה היה ע"י עסק הבבלי ומשם באו לפירוש הירושלמי ועלו בידם שתיים כהלכתן. ומהו תשכיל תוקף קדושת נשמת הרב"ם שחיבר הלכות על הירושלמי, ורבינו יהודה בר יקר שעשה פירוש לירושלמי ומ"מ גם הם היו צריכים לעסוק ביותר בבבלי וה"ע:

יען בומנינו וזכינו שנדפסו חידושי הראשונים על חלק רב מתלמוד בבלי. וכבר ידוע כי דברי הראשונים

(מח) בדרך כזה דרך גם ככך בעל עקרי הד"ט ז"ל וסוף מן דלי' לוח מחזיון כראשונים וגם האחרונים ומאסף לוחם כתיבה ומשום אל תמצא טוב אחרתי גם חלק לא תשכחם להעתיק כאלו חזק נגדל:

לוח המהבירים שעל הש"ס

מה שמחלתי מכ"ק כרכ"ג בעל עקרי הד"ט הוא כס כתובים על גליון פ' אדרת אל'י לנעל מנחת חסידים וז"ל שח"י כריש כל מס', ורק כשעמתי לוחות ח"י שכבר הכי"ס כמח' כאלו, ולמען לא יחסר כל בו אחרתי גם חלק מוסף על הראשונים שנת מלוחות ח"י כופרים אשר זכינו לאור הדפוס פני אז ועד כיום, וזה לך היות מחלו אשר כוננתי לוחם בחזק מחלי לנכס לכימן כי מחלי ילאו בדרכים ואף גם זאת כל פעם מעין הקורא כי נדפס ש"ד ויולא פ"י רכינו חננאל כמעט על ח"י הש"ס:

ג'ו'י' ברכות, פני משכ מפעם חיה קדש' דוד דרך איש לית חן הפך כ' במיתת חמשים ארץ יהודה חן נתן זרע יתקן זרע אמת מנחת חיה ליקוטי רמב"ן בית לוי מקום שמואל פרי עץ חיים שדכ בלחן שטות יעקב מירא דכיא בנין אריאל' פלך שלם פני יבועה לוח כתבים נעט בשבועים רמת שמואל ז"ל בחר אנדרס ברכת רמת חום' הרא"ש שטמ"ק וחוס' ר"י חסיד (נדפס בווארשא כס' ברכה בשבועים) ברכת ראש ד"ח:

שבת, פני משכ מפעם חיה קדש' דוד דרך איש לית חן שבת כל חן חס' פני יבועה חן נתן זרע יתקן זרע אמת מנחת חיה ליקוטי רמב"ן בית לוי מקום שמואל פרי עץ חיים שדכ בלחן שטות יעקב מירא דכיא בנין אריאל' פלך שלם נעט בשבועים מר דודור רמת שמואל מאיר עיני חמשים (עכ"פ ר"ן ריטב"א ועל פ"י שפתח וברך חמ"י כללי שופקים פ"י לוח ח' כ' דתי' ריטב"א ל' שבת הוא לר"ן פ"ג) גור אר"י ותי' מהכ"ס נרמיון, יד דוד (וינלשים) מנחת העבודה, ל"א ד"ח, חתים: עירובין, מחנה ראובן נחלה ליבועה ארץ חיים קיקיון דיונה זרע אמת ליקוטי רמב"ן מקום שמואל נח' ישראל מלך שלם נעט בשבועים רמת שמואל מאיר עיני חמשים (וע"פ ס' כמפתח) רש"א (ופ"י ברכה בשבועים) ד' ווארשא כסכתם הבאון שמואל מאיר עיני יעקב מנחת זכרון דריח:

פס חים, פני משכ ברכת חיה מפעם חיה קדש' דוד דרך איש לית חן יד יהודה מחנה ראובן פני יבועה ל"א ארץ יהודה תורת חיים חן נתן זרע אמת ליקוטי רמב"ן פרי עץ חיים שדכ בלחן שטות יעקב מירא דכיא נח' ישראל בנין אריאל' פלך שלם אור חדש נעט בשבועים מאיר עיני חמשים (ריטב"א ר"ח שבת שמואל רש"א רח"ס) משיב נפש חת"ס:

ביצה. בני שמואל' שמואל יופך דרך איש לית חן מחנה ראובן פ"י פנים מאירות ארץ יהודה רמת שמואל זרע יתקן זרע אמת מנחת ח"י פלך שלם אנלשים קיקיון דיונה שדכ בלחן נחלה ליבועה ח' מהר"י הלוי מירא דכיא

ר"ה. חידושי הרשב"א והם בקיצור.
ובכ"י יותר באריכות רמזי הרשב"ץ:
יומא. חידושי הריטב"א:

סוכה. חירושי הרישב"א. נרפסו בקובץ
שבע שיטות להרשב"א:
תעניות. חירושי רבינו ישעיה הראשון
בסוף ס' המכריע. חי' הרישב"א:
מועד קטן. חירושי הרישב"א:

מגילה. חירושי הרשב"א. תוספי
הרא"ש: פסקי הרב המאירי.

הג"ה

נחם ישראל בנין אריאל! מן שלם זרע אהרנס מנחת כ
 'ח' רבי נתנן בן טרמב'ן, מאיר עני חכמים, (אחלי יפקח
 מענה אליוס, מעד דוד, (כרס ס')
 ר"ה, פני משה, קדש'ן, פלי'ן, רמח שמאל, (כס'
 שמאל, פ'ן קן חיים, שדס הארץ, טורי און, מי
 אריאל, מן שלם, נעט טעשטיס, רמכס'ן (כס'
 פני משה, יתח, קדש' דוד, ממחט דלוקין,
 שמוט הארץ, ורע יתח, זרע אמת, מנחת כסן,
 מן שלם, פלי'ן, מטרס'ן כרבי, נעט טעשטיס,
 פני עכס, קדש' דוד, לוח מן, ורע יתח, זרע
 שרבה, מקוס שמאל, פסי'ן, שדס הארץ, מירד דליא,
 (ליקוסי רמכ'ן ועשרת מדרג' ח"ב ויכיר
 כמות חמרי' :

תענית, בית לוי, חי' מהרש"ם (תורת משה), מירא דס
שמואל, ליקוטי רמב"ן (פי' רנמ"ס כש"ס ווי'
שאנת ארי')

פ"ק, זרע יצחק, ליהוסי רמב"ן, בית לוי, מקום ש
(כש"ס ווילנא), בית מועד (לר"י גאסיניו ש
שגלים, דרכוני וכו', תקלין חדתי, תוס' מהרי"ק מקרא

מגילה, פני משק, מעבס חייל, קדשי דוד, לית תו,
 רמת במחל, קיקיון דיונס, זרע אמת, כחנות יו
 מלך בלם, ליקוטו רמזין, נטע שבועים, ח' ר"י כי
 מיכל מצרליו (כ"ס כנלי תפ"ד), יומרך ככוד (זא:קאוויו)
 פני משק, בני במחל, מעבס חייל, קדשי דוד, רת
 רת לוי יחזקאל דכיו, מלך בלם, נטע שבועים

יבמות, אור יקות, לשון חמים, במחיר, מחנה רחל
 קיוון דיונה מנת כס, בית לוי, מקום הארץ
 דכא, נח ישראל, בני יקות, בית שלם, חס אבינו
 חמים, ישר יעקב, חוס יבשות, חמדת שלמה
 בחובות, כרכת אלוה, אור יקות, פרחי כסוה, מפע
 לשון חמים, אור יקות, רמת שמואל, ורע י
 מנת כס, מחברי נמרים, חוס יוסף, חס, במחיר,
 שבות יעקב מסריב'ל הר"כ אגלי מהרה"ת חת
 אריאל, מק שלם, פנ"י, מר דודר, אלוה רבא, חת
 חרי בפאל"ה, חס הכהמ"י

יצונו, ברכת אליהו, פרחי הכהן, לוי חן, בלח חס
 ארץ יהודה, רמח שמואל, חן נתן, ספר ספר
 חזק, חלואו, ספר ספר, ברכי המלך, חן מלך
 ספר, בעי חן, יד המלך, ספר יצונו, בלח הכהן,
 תלמידי ספר ספר, ברכי יצונו
 יקרונו, ברכת אליהו, פרחי יצונו, ספר ספר
 ספר ספר, אור חזק, חן רבא, חן רבא
 דבור, בית לוי, מקום שמואל, ספר ספר, חן חן
 שמואל, טעם שמואל, חן חן, חן חן, חן חן
 ספר ספר, חן חן, חן חן, חן חן, חן חן
 חן חן, חן חן, חן חן, חן חן, חן חן

ח' הריטב"א כס"ם מכתם לרדו :
יבמות. חידושי הרשב"א. ח' הרמב"ן.
 תוספיהרא"ש. חידושי הריטב"א:

כתובות. חידושי הרמב"ן ונדפסו במין על שם הרשב"א. שיטה מקובצת. תוספי הרא"ש. נמוקי יוסף: גימין. חידושי הרמב"ן. חידושי הרשב"א. חידושי הריטב"א. חידושי הר"ן:

קדושינ. חידושי הרמב"ן. חידושי
הרשב"א. תוספות רי"ד והוא
רבינו

תם ציון

בית לוי מקום שמואל בינה לפתים ח' תסר"ס גאלאגס
 וסכ"ח קצברו פתח לוי ריטס, כנדי וייס, כרס שלמה
 יר"ו, תתתי וייס, מייב נפס:
 ליקוטי רעב"ו, בית לוי, שמות בארץ, מנחת כהן, מקום
 דביא, תחמי"ז (שטמק), נלח ישראל, נלח ישראל, כנדי
 ריטס"א, רגנער:
 חן, בית לוי, ליקוטי ר' שורדוס הלוי (כס' סס חיים),
 שמואל שפ"ת, שדה הארץ, ושכ הכהן, כנדי אריאל,
 שמואל (תחמי"ז):

ת, פניו, ארץ יפודס, שמת בארץ, מנחת כסן, בית לר, ישראל, בניו אריאל, חי' מרמי עמיס, נטע ששששים, אחיר ירד סי' רכ"א וכו"ת כתב סופר או"ח סי' ק"ח

מלך שלם, לרית חן, נטע טעטעוועיס, ארץ יסודה, רמת
דקדוק חברים (לר"א מיראנדא), גבורת ארי (לבעל

מירא דכיא, בנין אריאל, מלך שלם, פ"י רגמ"ה
קי תקל"ט):

וְיִשְׂרָאֵל ר' טוֹדְרוֹס הָבִי (כֹּס חִיִּים), פְּדִי, אֶרֶץ יִהְיֶה,
 מִקֹּס מִחֻלָּה, פְּעִיָּה, בְּדֵה הַאֲרָץ, טוֹרִי אֲבָן, נֹחַ יִשְׂרָאֵל,
 (כֹּס מַהֲרֵי נִמְרִים), תֹּס, הִרְאִישׁ (שְׁמֻמָּה), חִי' ר'
 וְזֶה יִשְׂרָאֵל אֲחֻלָּנוֹת מַחֲנֵי־הָאֵל, בֵּית פֶּדָה, וְזֶה יִשְׂרָאֵל
 לְהָאָה, טוֹרִי אֲבָן, רַחֵם שְׁמוּאֵל, וְזֶה עֲתִידָה, מַהֲרֵי נִמְרִים,
 וְיִשְׂרָאֵל מַהֲרֵי נִמְרִים), וְכָל לַחֲגִיגָה:

[illegible][illegible]

[נח] תלמוד תורה ילקוט כ"י הביאו מנות הלוי נד:

[נט] תלפיות חיבר הרב מהר"א כהן מדרש תלפיות משלש מאות ספרים ולקט חידושים והקדמות וידיעות ונדפס על סדר האותיות עד אות כ"ף. ושמעתי שהרב ז"ל לא חיברו בסדר זה. רק אחר כך בעת הדפוס רצו לסדרו כן. והרואה יראה שאינו מסודר כל כך נח:

[ס] תמונה מכונה לרבי ישמעאל בן אלישע (נ"י) כ"ג. כ"י בקבלה. ונמצא מחובר אליו קונטרס סוד ה' ונדפס בסוף זהר חדש דפוס קושטנדינא:

[סא] תמורה מדרש רכותינו ז"ל זכיתי והדפסתיו בסוף שם הגדולים ח"ב בס"ד (נ"י):

[סב] ס' התמיד מזכירו ס' ארחות חיים בכמה דוכתי ומהם דף י"ו, ובדף מ"א ע"א כתב שחיברו רבינו ראובן בר חיים:

[סג] תמים דעים (עיון תומת ישרים) נח:

[סד] תמר דבורה מרבינו מהר"ר משה קורדוביר:

להתנהג האדם במעלות המדות עליונים למעלה, וקצורו והוא בסוף ס' חסד לאברהם למז"ה וכתב הרב סדר הדורות מובא בהקדמת שערי ציון של ר' דוד מעבלא ז"ל ע"ל המר כתב בס' תמר דבורה ב"ג מדות מדה ד', עכ"ל הרב סה"ד. ולא הוה צריך למיהדר אפתחי שערי ציון כי הוא ספר נדפס בויניציא לרבינו מהר"ם קורדוביר:

הג"ה מנחם ציון

גם ידוע דלפורט של אדם אינו מרנים כי"כ כמו כבר האדם) וכפרט דמלתי כ"ס שהרבינו אפי' נכבלי כמנה מקומות דלחם יד תלמוד טועם שוטע בן, וממנו ילאו בדברים, אזי מיד כודו ולא נוב דתלמוד מלתי אז טועם כתב כן (ועד"ז) ב"לס (נ"ד וחוס' ונחמס ק"ד):

(גב) וז"ע ש"ס דנכ עוד כומן רס"ג ה' נמאל סי' לירושלמי לרבי יעקב בר אבחי ז"ל ומה שהל"ך הקדמי סנ"י הידוע נכרי ברק' קלסס וקל"ס כמות שחול דלס ודור דרס"ג ל"ה בקי גירובלמי פ"ס ופסוק דמחוקס ח' נכד עוד לא נוכחט ש"ס נמאל חלו בירושלמי וז"ה מעיון כו דלולס נעלס מחלו לפי רנע מאלס זכ דס"י גס מלחמת חרס-בין תלמידי כ"ס זכ"ה נגזרת י"ח דבר פ"ס:

(גג) ובכ' ספ"ט נדפס סה קדלוק ס"ס ירושלמי סס פי' קרר לא נודע לזי וכפת זינו לקרן אור, פני משה"ל סר וזעים ומועד נ"כ ועל א"ס ברכות לר"ס סיריליאנו מנאל (תל"ס) וכעת נדפס מחדש הירושלמי סס כ' סירובים יקרים כסס ח' ירכיזו לח"א ומנינו וחל"א כווינלס סס המס' וסס קית ה"ס ס"י נ"כ:

(גד) אפסו ולקטו רבינו יעקב בר' מנאל קלי אז סקלי נהמס"ס חורס המנחס וכוכלא לעיל ס"י מ"ו ובמס"ס בהקדמתו דלספ מדרשי חו"ל עס"ס כס' מיוחד ויקרא כסס תלמוד חורס פ"ס נמאל כסת"י נכניו אוקסאודר וכ' סס דסי' כס' נ"י לאלף (זה לא ככרי ס"י נמאל ככ"י נק"ק פ"כ תח"י מוכרס ספרים ח') מוידירי מ"ס ח' אלי קלסל נ"י ופ"ל חול יו"ד ליד ונאלר סס' סל הנכיר גיגלטורג סלריו נמאל כ"י על סר ויקרא:

(גה) נחלי לטורר כלן דכס"ס סס מוסר דיו' נמאל כרנס המטעות לס' מדרש תלפיות (ועס"ל חול ס"י כ"ד):

(גו) וגס לר"כ בן הקה הול מכונה, ונדפס מקרוב עס פי' לח"א ורמזי שמואל יכונה:

(גז) ומיוחס לר' ישמעאל ח' ל"ס וכדמחמפ נפנים הספר:

(גח) וכולא לרסלר"ד וסלר רלסוים ונדפס טולרסל עס ה"ס לח"א:

פי' בירושלמי מרבינו יהודה בר יקר כמ"ש הרשב"א בתשובה ונאמר (ב) ובשנת ע"ת רצון נתעורר הרב מה' אליהו מפולדא וחיבר פי' על ירושלמי סדר זרעים ומס' שקלים. וזאת לפנים חיבר הרב מהר"ש יפה ספר יפה מראה על כל אנדות ירושלמי ונדפס בויניציא, ועוד נדפס בכרל"ן בתוספות הגהות יופי מכלול מהרב יחיאל מיכל אב"ד דק"ק ברל"ן. וכו' בפרק נדפס עוד יפה מראה באמשטרדם עס פי' זרע אברהם וכבוד חכמים. וספר אנדת אליהו ח"א על אנדות ירושלמי למהר"א הכהן ז"ל. ונדפס שרה יהושע להרב מה' יהושע בנכנשת אחי הרב כנה"ג פי' חלק הדוניי מהירושלמי על קצת סדר זרעים וקצת סדר מועד וקצת סדר נשים וסדר נזיקין. ונדפס כבוד חכמים על אנדות ירושלמי בפני עצמו. וס' עיר בנימן ח"ב על קצת אנדות ירושלמי סדר זרעים ומועד:

וזה שלשים שנה שנדפס פי' על סדר מועד ירושלמי מהרב מ' דור אבד"ק ברל"ן וקראו קרבן העדה ותוספותיו שירי קרבן, ואח"ז נדפס עוד קרבן העדה ושירי קרבן על סדר נשים ונזיקין מהירושלמי (נ"י) ועוד נדפס פני משה ומראה הפנים להרב מה' משה מרגליות על סדר נשים ונזיקין מהירושלמי, גם נדפס פי' הבבות מהירוש' מהרב מ' אליהו מפולדא, באופן שעתה יש בידיו פי' לכל הירושלמי הנמצא אצלנו, כי סדר קדשים מהירושלמי שהיה לראשונים נאכד:

קורדוביר' וצ"ל איך יתנהג האדם במדות עליונות. ומקריב נדפס פה ליורנו (ג) ומו"ה בס' חסד לאברהם ו"ל בסוף הספר הביא קיצורו וקראו בריכת אברהם:

[סג] תמת ישרים נדפס בוויניציא שנת שפ"ב, והוא ס' כולל, אהלי תם תשובות הרב מה' ה"ס ו' יחיאל. ואח"ז דרך המים הנהגת הריף ומפרשיו מגדולי עולם ומכללם הנהגות רבינו בצלאל ורבינו האר"י ז"ל שהיו בהריף של הרב מהר"א מונסון תלמיד רבינו בצלאל, ואחר הנהגות הנז' סיומא דפסקא למ' יוסף שלום והוא על דברי מהר"ר תם ס' י"ב כמש"ל (עין מה' יוסף שלום נה"ל). ואחר זה המים דעים להראב"ד ודעמיה גאונים קמאי ומאמר כל דאי להרב זקן אהרן. ואח"ז כללי שמואל למהר"ש סריליוו והנהגת ספרא והנהגת אבות דר' נתן. הם ונעשה מוע"ד בעדי עדיים וגם תאיה לעינים:

[סו] תנא דבי אליהו כ' מה' ידוע נדפס שנת שנ"ח ונדפס עם פ"י רחב וזקוק דנורא עכ"ל ס'. וקשה עליו מאחר שהוא יודע שספר זה הנדפס הוא תנא דבי אליהו. איך הסכים להרב באר שבע שאינו אליהו הנביא כמו שהבאתי לעיל במערכת סמך (עין סדר אליהו נה"ל סא):

עוד כתב שם בסה"ד וו"ל בס' שנות חיים והק' מה' תנא דבי אליהו ופ' לך. וזה הרב הגדול תנא דבי אליהו וכו' ע"ש. וכנראה דלא ידע שכן קורין להרב אליהו ו' חיים. ואם ידע מאי אתא לאשמועין ומה חידוש זה. ואם כיון לנלות זה במה שמים שכתב שם והרב הגדול מה' אליהו פרשת מצודע. תם הדברים ואעיקרא אינו חידוש:

[סו] תנא דבי אליהו (עין מ' אליהו הלוי נה"ל):

[סז] תנחומא שמזכירים הראשונים אינו תנחומא שבידינו. כמ"ש בשה"ג ח"א לעיל דף מ"ב ע"ב (עין מהר"ר יהודה ענאם ד"ה וכן מודעת וכו' נה"ל). וכתב מהר"ם די לונזאנו ז"ל במעריך דף מ"ה כי זה שבידינו הוא ילמדנו ולא תנחומא (סב). ומדבר תנחומא יש ארוך וקצר. והקצר היה בידו כ"י וקצת מהארוך והוא השוב מאד. עכ"ד הרמ"ד ז"ל:

[סח] תנחומות אל (פ' מ' שמואל חלגאוי נה"ל):

[ע] תניא כתב קורא הדורות שמהר"י לבית הלוי סימן ל' מיחמו לה"ר ישעיה בר אבא מארי. ועל זה השינו כי מחברו היה בזמן הרשב"א והרא"ש וה"ר ישעיה הנז' היה בזמן הריב"ש. וזה תורף דבריו דף כ"א עש"ב:

[אנ"י] בעניי אומר כי מה שהשיג על הרב מהר"י לבית הלוי לא עליו תלונותיו אלא על דברי הרב הפוסק אשר הובאו דבריו שם בשו"ת מהר"י לבית הלוי. כי הרב מהר"י הלוי כתב שם דס' הנז' לא נמצא אצלו אלא דאיתת בידיו דברי הפוסק שהביא מסי' תניא ופסל בדבריו כאשר יראה הרואה שם:

[ותן] יש להגיש על קורא הדורות דהו"ל להקשות דאין כתבו דמחבר ספר התניא הוא ה"ר ישעיה. והרי בס' תניא כתוב ואני הסופר יחיאל דמוכח דשם המחבר יחיאל וכמ"ש הוא עצמו:

[ותן] דתוחז תוית בשו"ת הר"י הלוי בכמה זמני כתב ר"י בר אבא מרי ולא פירש רבינו ישעיה בר אבא מרי. א"כ אפוא זו היא שקשה על קורא הדורות כי בשו"ת מהר"י הלוי תחת וכתב הר"י בין הרחובות. ואיהו ניהו מברית הר"י ופרושי קא מפרש אחורי הר"י אשר תוחז תוית וישעיה. וזו חזת קשה לאוקומי אוקימתא כי היכי דליעבר מצותא עמיקתא ומסתרתא שהיה ח"ר ישעיה בזמן הריב"ש. ובכננו זו אמרין קיום שמוך גם את מהר"ר דפירושו ח"ר ישעיה. ותוחז לדינא אסור הר"י עלה ה"ר ישעיה. והרי כמה שמות עלתה הי"ד שביבחה:

ותן

הג"ה מנחם ציון

(ג) ואולי כוננו לפתוח לנו עשרי ציון לסודיט איך שהכנס לכפר שם כשנת מפלות ספ' ונדפס בירושלים (תרי"ב) עם בילור לח"א כס' אשר ילחץ ותולדות אהרן ומס':

(ס) ור"ל ראשונת בוויניציא שנת ואל"ה כס' רחב וכו' וכן נדפס כחזקוני עם פ"י לוח חזקוני לכו"ת פולגא, וכן נדפס כ"ס עם פ"י קלר יבשות יעקב ובעת נדפס עם פ"י מאורי ח"א לש"ל סדילקוון תמ"ה וכן עם פ"י רמתי' נוסים:

(סא) ופתורס כ"מ ק"ד פ"ח וכתובות ק"ה פ"ב וממ"ל לאוין רל"ד: (סב) ואף דנאמח כן הוא כס' במעריך ערך תנחומא וסוכסל דכ"ו גם כערך כ"ה פ"ג חולס מלכין הערך בעלמא ערך לוחא נה"ל לכו"ת פ"ג וכו' אינו סוד לו כמ"ש כשער סם התנחומא דפוס רחבון (קוסטא רפ"כ) וז"ל מדרש תנחומא סוד ה"ל לכו"ת, ה"י לכו"ת מזכיר שיהיה מקומות ח"ן מספר כ"ו לענין דסלי' לחידא קלי' וכו' (לחודא קלי' ומקדנא נדפס גם סיגילת מכת"י יבן טמן עם בילור וכו"ה נח"ל, וכו"ה סם כס' קדמא דס' תמ"ה בידו כס' אבנ"ס כ' מדרש תנחומא חלרין וקאלר מלכד ס' סילחנא ע"ה וכו' דלא כ"ה כולת גם כס' הערך ע"ה וכמ"ס סמח' כחן כמ"ה):

מתוך מה שכתבתי אתה תחזה דמיון הרב מה"ר דף קע"ט ע"ד משם צמח דוד דרבי יהודה בר בנימין חיבר ס' תניא. ומשם שלשלת הקבלה כי מרוב ענותנותו העלים שמו מחבר התניא. אבל היה תלמיד רבי יהודה בר רבי בנימין ע"ש. אין לו שחר. דמ"ש מורי ה"ר יהודה וכיוצא הוא לשון הרב שבלי הלקט והוא מעתיק לשונו ממש כמש"ל. וגם כתב ואני הסופר יחיאל כמש"ל :

[עא] **ס' התנינים** עיין ה"ר משה תנן נח"א (סא) :

[עב] **תעלומות חכמה סגולות** וענינים

רבים להרב מהר"ש ויטאל זלה"ה בן רבינו מהר"ו זצ"ל כ"י :

[עג] **תעלומות ומקורות חכמה קונט'** נדפס בוויניציה שנת

התכ"ב והוא בשמות וכו' (סו). ולכות את הרבים שלא יקראו בו כלל ואסור בכל יראה וכל ימצא. באחי להודיע ולרמוז מ"ש הרב החסיד מהר"י ששפורטש בתשובות אהל יעקב ס' מ"ח. ובציצת נובל (דפוס חדש) דף מ' ע"ב ודף מ"ה ודף מ"ז ע"ב. ובספר תורת הקנאות דף כ"ו ע"ב. ודי בזה :

[עד] **תערוכות מאמר להרב מנחת** כהן ז"ל. וקיצורו וביאור

הרב פרי מגדים בפתיחת ה' תערוכות ע"ש :

[עה] **תפארת הגרשוני** דרשות להגאון

מ' גרשון אב"ד של מיץ :

[עו] **תפארת ישראל** (ע' מ' מאיר מורח' נח"א) :

[עז] **תפארת למשה** נדפס מחדש להרב מה'

משה בן בתו של הגאון הרב העשל על טור י"ד ובית יוסף והט"ו והש"ך (סו) :

תפארת

ותו יש לתמוה עליו כי חנם מזורה ארש"ל ובתנ"ך השני על מהר"י הלוי. כי אחד הוואה בעיניו יראה בס' תניא סי' ו' דף י"א ע"ב כתב רבינו יצחק בר אבא מארי כתב שהתן יאמר יעמוד לוי וכו' והוא הלשון שכתב מהר"י הלוי בשם הפוסק. וכתבנו במה שאמרנו ר"י בר אבא מארי שכתב בס' תניא. היינו שבס' תניא כתב משה. ריב"א מארי יעמוד לוי וכו' כמו שהוא האמת שכן כתב בס' תניא משמו. אבל מעולם לא כווננו שמתברר תניא הוא ר"י בר אבא מארי. וגם ר"י בר אבא מארי שכתב בשו"ת מהר"י לבית הלוי אינו רבינו יצחק כאשר חשב קורא הדורות. אלא הוא רבינו יצחק והוא הרב העטור. כמ"ש בקורא עצמו דף י"ג. וכן תראה שמש"ע עוד ספר תניא שם משם רבינו יצחק בר אבא מארי שכתב הקורא במקום לוי אינו מברך אלא פעם אחת. כתבו בספר בשלי הלקט סימן י"ג משם בעלי הדברות שחיברו בעל העטור כידוע. גם לשון זה מהתניא שהביא מהר"י הלוי הכינאו מרן ב"י סימן קל"ה משבלי הלקט בשם בעל הדברות :

תניא כתב הרב אליהו זוטא בא"ח סי' רצ"ו דחיברו רבינו יחיאל בן הרא"ש אחי המור ע"ש. ואין דבריו נראין דמעותם לא הזכיר הרא"ש. ואם הרב המחבר ה' בן הרא"ש אין ספק דככל ענין הזה מייתי סברת אביו הוא הרא"ש וכמו שכבר האריך בזה בספר קורא הדורות דף כ"א (סו). והרב הנז' נמשך אחר מ"ש בהקדמה. ועיין עוד בספר קורא ובסדר הדורות ואין להאריך. ועתה ואיתיב בספר התניא דף כ"א שכתב מורי זקני הזקן ר' בנימין בר ר' יחיאל ע"ש כדפוס קרימונה. הרי שזקנו ר' בנימין ואילו היה בן הרא"ש היה זקנו ר' יחיאל. וע"ש דף כ"ה שכו' ואני הסופר יחיאל (סו) :

ודע דמ"ש בס' התניא בכמה דוכתי מורי הרב חביבי הר' יהודה וכן ואח"י ר' בנימין וכו' הוא לשון מועתק משבלי הלקט. והגם דומינן מזכיר שבלי הלקט או ר' צדקיה. בכמה דוכתי כותב לשון שבלי הלקט ממש סתם. וכמעט רוב האי ספרא התניא. מאיש לוקחה זאת הוא הרב שבלי הלקט כאשר עיניו יחיו אשר נמצא אתו שבלי הלקט ב' חלקים (וצריך לו"ש במה שכתב דף כ"א הנז' הנמצא בזה בשבלי הלקט) :

הג"ה מנחם ציון

(סג) אין זה תמוה כ"כ אחר שאלו לספ"ס שמו מלך עטותנותי יתירא ואף יתיר שם אכ"י הרא"ש וגלגל טודן כן מ' זה הע"ס ולהכניסו בכתב כלי תואר אלה מארי וכדומה אין זה כט"ל אכ"י ואף גם נדרך זה בקישי התינו וכמ"ל ריש ח"א נאכזבות ע"ש. ואולי פיקר הרא"ש על שכתב כחמש מקומות דברים שהם מתנגדים לנ"י אכ"י הרא"ש י"ל כמו נכנסים כ"כ י"ל וכו' יתיר י"ל ס' פ' כיסוף ממש"ל טור א"ח ס' תרי"ז בשם אכ"י ע"ש ואף גם מזה אין סתירה דלמי"ל כזאת גם כטור כחש פעמים :

(סד) גם מזה לק"מ דלמי"ל כ"י זקט מלך כשני בשם ר' ניימן או זקטו הזקן (נ"י) יחיאל זקנו כ"י נקרא ע"ש זקני כזקן) :

(סה) ואולי ז"ל מ' הקנינים ומקומו (לעיל בלוח ק') (וע' שה"ק ספתי וספדי ולעיל בזה"ש שם ע"ש) :

(סו) וסוד קודם זה ס' שפ"ע כ"ק כולו והוא לכו"י י"ד מקדניא ומ"ש והוא בשמות ד"ל כשמי"ת הכספים שספ"ד אות ח' סס. וזכר מ"ש כס"ס אכל עפק ותורת הקנאות כחש סוכנים רק על ס' נתינת כדת המיחוס לו כ"כ על שכתב לו לדבר קת יותר מהכלו וכן לא יעשה (וע"ל אות ה' ז"ט) ואמנם מי יודע אם בלחש כמה יולאש משה קדוש וטובים ממקור נאמן :

(סז) וכו' אנדרק סודאדנא ושמ"ך (ע' וכו"ש נרוך אנד"ק סינודל כ"י תת"ו ונש"א אחריו נכתבים גם על

כח"א. ועיין תקון סופרים (א' סט) :
[פח] תקוני הזהר נדפסו כמה פעמים
 (ע) ועד אחר נדפסו
 פה ליוורנו כאשר נדפסו בקושטא יע"א
 באחרונה עם הנהות הרב מהר" ווילנא
 ז"ל ונוסף בסוף איזה פירושים מהרמ"ז
 ז"ל ונדפס ס' כסא מלך פי' לתקונים (א):

[עט] תקוני תשובה (ע') הרמ"ע מפלנו
 כח"א):

[ז] תקונים דיל ויקיוו. (עיין הנהות הרי"ף):
[ח] תקנות רז"ל והגאונים. קבצם
 כעמיר גורנה בס' יד
 אליוזי לכמהר"א גאליפאפה ולו סדרים
 על סדר הרמב"ם:

[זכ] תקנות רבינו גרשום וגורות
 קדמונים. בסוף תשוב'
 מהר"ם בר ברוך הארוכות ובספר הכלבו
 סימן קי"ו:

[נז] תקנות הרשב"ץ בארני"ל
 וקבלום בשאר קהלות.
 בתשובותיו ח"ב סי' רצ"ב:

[נד] תקפו כהן חיבר הגאון בעל
 שפתי כהן בבבלי
 התפיסה ואכזרזה חדש ושנת מב"ה.
 והוא ספר נחמד ואינו מצוי. קצרו מהר"י
 בספר אורים ותומים בח"מ סי' כ"ה ועשה
 פירוש עליו כמ"ש בשה"ג ח"ב מערכת
 קו"ף עיין שם (עיין קלור תקפו כהן):

[נה] תרגום על דברי הימים (עב). זה
 קרוב לעשרים שנה שראיתיו
 מודפס וכתוב שם שנמצא בקאדיס"א
 אחת באיננליטיריה. ובו בפרק כמעט
 שעברתי כלו ולקשתי איזה חידושים ממנו.
 ואח"כ נלאיתי לבקשו ולא נמצא:

[נו] תרגום יונתן על התורה נדפס
 פעמים (ע'). וראיתי
 למהרש"א

[עק] תפארת שמואל מהגאון מהר"ש
 קאדינובר בעל
 ברכת הזבח קצת שיטות וקצת השגות
 על מהר"ש אירלש בחי' הלכות. והנהגות
 על רוב פסקי הרא"ש והנהגות המורים וב"י:

[עט] תפלת ישרים (ע') קטורים ליעקב.
 (עיין מ' יעקב כהנ"מ

כ"ח"א):

[פ] תפלת כל פה (עיין שיה ילקח):
[פח] תפתה ערוך מליצה יפה להרמ"ז
 ולה"ה:

[פג] תקון יששכר (עיין הדרכ"ו כה"א):
[פנ] תקון סופרים חיבר הרב מהר"ש
 בן הרשב"ץ בדיני

שטרות ונדפס בליוורנו בסוף ספר יבין
 שמועה ומאמר חמץ לאכילת הרשב"ץ.
 ומהר"ם אלשקר בתשובותיו סי' ז'ך קורא
 אותו תקון שטרות לרבי דוראן ע"ש.
 ודע שם' זה מלא טעויות וראיתיו בב"י
 מהוקן ויפה. ובדפוס השחיתו בחסיר
 חלף יתיר (ס):

[נד] תקון סופרים חיבר מהר"ש יפה
 ז"ל נסח שטרות
 וראיתיו כ"י. והרב כהנ"ג ח"מ סי' ר"ב
 וסימן רמ"א מזכיר עמוד סופרים לר"ש
 יפה ע"ש. והעתיקם כמהר"ר משה בכמהר"ר
 יעקב עזיאל בשנת התל"ג. ועתה באו
 על סוכה הדפוס פה ליוורנו שנת תקמ"ז:

[נז] תקון סופרים ומקרא סיפרים
 חיבר הרב החסיד
 מהר"א גירון על ס' העמוד ונדפס בקושטא.
 ושם נאמר שיש לו חבורים רבים. ושמענו
 מתוקף חסידותו ושקידתו בתורה וי"ע:

[סו] תקון שובבים (עיין מה' משה זכות
 כח"א):

[סז] תקון שמרות (ע') ר"י אלכרללני

הג"ה מנחם ציון

ש"ס אה"פ וחי' פל ש"ס, ובש"ס ד' ויולגל נדפסו הנהגותיו, ועמ"ש בס' נר תמיד על מס' כריתות נקדמה
 ובס' נחמ מנחם פ' לך ובס' שער השמים שער הקרבן ע"ה, (ועמ"ש עוד בזה בס' ש"ס סוף הכ"ס):
סח ותחת ירעות מכתותי נחל' ס' זה מדפוס י"ן טוש מגלי נזכר שם שם מקום ומן הדפוס, וזו סדר גיטין
 כתובה וחלילה וביאורם ע' רמ"ל ר"ס כ"ו:
סט ונדפס מס הג"ה לח"א בק"ק גדלין (תרכ"ח) כ"ס כ' השטרות ולע"ק על סדר מהר"ה נדפס לחז"ק פלג
 מה שהוסיף על המול' ס' מנן אבות שם זך קט"ב ע"ה:
ע נדפס פ"ח בק"ק מנטוכה ש"ח עם פסקים ולפי' לע"ק על בעל נפש דוד פ' במדבר כמה בהתמה על בעל
 העקידה ונדפס ממנו תיקוני וזה תקון י"ח פ"ה וס' העקידה נדפס עוד בשאלוניקי' ס' רפ"ג:
עא ובס' בתיקונים כ"י (מיהם למכהו"ן) כ' בוס"ל הקדמת התיקונים נדפס דהוא לאמוראים והתיקונים לרשב"י
 ותנכ"ו ופ"ס קדמות הוזהר סי' ד' פ"ה ונדפס בוילנא עם פ' הגר"א ובעת נדפס עם גלור חזק נחל לחי
 רז"י לח"א:

עב נקרא תרגום רב יוהן, ותרגום ד"ה המיוחס לרב יוהן נדפס מקרוב מ"י כעיר עהלקין:
עג נדפס עם פ"י קלר מלוקט להג"מ דוד כהמ"ר יעקב משכנ"ן (ע' פ"ס פלג"ג) תמן הגאון בעל עמק כרכס

ה'ג נחל של אשכול סלע של המחלקות וכן איגד. נמצא דאשכול ומחלקות וכיוצא הוא כינוי והוא שם וכינוי ר"ל ע"ד שם וכינוי. ולא דמי לשני שמות ראשי או אשה. וגם כשקראו המקום סלע המחלקות וכיוצא בשעת קריאה צירוף שניהם יחד וכן היתה הכוונה לקרוא המקום כך. וכעת השנוי כך קראוהו להוסיף באור וכינוי סלע המחלקות וכיוצא. ומה דמות יעורר לשם שני בלא חולי ולא דמי כלל. ואין כאן מקום להאריך בזה רק מבואר דהרגנו הנו' קוראים התרגום שבידינו על התורה הנו' תרגום יונתן. והרב פנים מאירות הוסיף נוסח שהוא קבלה מהנביאים חגי וזכריה ומלאכי ולא דיוקא הוא מאי דדייק הרב מהר"ר גבריאל בתרגום נחל אשכול ולא דמי לתרגום אונקלוס ופירשיו וכו'.

איברא מהריטא דלישניה דהרב פנים מאירות משמע דתרגום אונקלוס לאו מפי הקבלה אלא עשאו מדעתו כפירשיו משיא"כ תרגום יונתן שהוא ע"פ קבלה מפי חגי וזכריה ומלאכי. ואם זה כוננו דהרב קשה דבפרק ראשון דמגילה מבואר שהוא מפי ר"א ורבי יהושע ומפיהם תרגם אונקלוס. וכבר היה בימי עזרא דמפורש הוא תרגום וכן הוא פ"ג דגדרים ושם כתב הספרש שהוא מסיני. וכן כתב מהר"י די ליואן בסגולת אסתר דף ל'. הן אמר דעיקר חילוקו של הרב פנים מאירות היינו דאונקלוס מפרש הכתוב ממש משיא"כ יונתן דמוסיף ענינים שאין להם רמז. אבל לשנוי מורה דגמשיך זה משום דזה מפי עצמו וזה מפי נביאים:

ור"ן הא דקאמר הרב תרגום יונתן של תורה ספי חגי וזכריה ומלאכי ולא ידענא מגיל. דהרי פ"ק דמגילה לא נזכר נבי יונתן אלא תרגום נביאים. וע"ז אמרו מפי חגי וכו' ומכח דרשנוס יונתן דתורה לאו מפי נביאים אלא מפי עצמו ובהכי ניהא דלא זכרו בש"ס חזונים דיונתן על התורה משום דלא איירי אלא בתרגום שהרגמו מפי אחרים לאו משום מדגשפשייהו. ותרגום יונתן על התורה קים ליה לש"ס דיונתן מפי עצמו אמרו. ואמטו להכי כי פירך מהא דאמרו מפורש זה תרגום לא משני דההוא תרגום יונתן דקום ליה דההוא מפי עצמו ואיעשרך לשנוי שכתוב וכו'. אבל לרעת הרב פנים מאירות דתרגום יונתן של תורה מפי חגי וכו'. קשה אמאי הוסי' לא הזכיר של תורה דיונתן. ותו אמאי לא משני דמפורש זה תרגום היינו תי' על התורה והוה ניהא

למהרש"א בחירושי אנדות ריש מגילה כתב וז"ל ומקמיה אונקלוס הוה יונתן אלא שלא היה יונתן חש לפרש התורה או ממעמא דלקמן דמפרשא מילתא ולא הוה מפרש רק נביאי' דאיכא מילי דמסתמן עד שבה אונקלוס ופי' דלדורו גם התורה עכ"ל. וכך הוהא מליא לא ידענא מאי קאמר דהרי יונתן פי' התורה. והתוספות בסוף חגיגה הזכירוהו שכתבו תרגם יונתן כרכושא וסלמנדרא ע"ד. וכן הרב הנמקי סוף פ"ב דמציעא כתב סיכויון רב יוסף בני חי תרגם יונתן וכו'. וכן מהר"ם ריקאנטי שהיה ברור דהרשב"א מזכירו בספר יונתן על התורה:

וכזה ראיתי להרב פנים מאירות בתשו' ח"א סי' כ' דף כ"ז ע"א שכתב על דברי הגאון מהר"ר גבריאל שם סי' י"ט שהביא מתרגום יונתן גבי נחל אשכול דשם שני עיקר אף כלא חולי שלא כדברי מהר"ק ע"ש באורך וז"ל ומ"ש מר להביא ראיה מתרגום יונתן וכו'. נראה ברור דדיוקא דתרגום יונתן פ' שלת משום דק"ל דלא נזכר שכונו למקום ששמו נחל וכו' אבל בהנך פסוקים וכו' גקרא המקום ע"ש המאורע שם דהמקום תלה וזאת"ש שם המאורע במקום הזה. ואין זה דומה לאיש ואשה שנשנתו שמם. דהתם בעינן לידע שם המגשר עיקר שמו מה שנקרא בעת נתינת השם. ובר מכל זה לרעמי אין לנו להקשות על התרגום יונתן מגיל דבר זה מהא. כי הוא לא עשה פירושו כפירוש תרגום אונקלוס או פירש"י (ע"ה) רק דבריו הוה ע"פ קבלה מגביאים חגי וזכריה ומלאכי ונילה לנו דיון דריון מה שאין לנו שום רמז עכ"ל. והוראה יראה שם בתשובת הרב פנים מאירות דברי הרב מ' גבריאל הנו' ומה שהעשיר עליו הרב פנים מאירות כאורך כי באמת פליאה נשגבה על מהר"ר גבריאל הנזכר דלא זכר כמה מקראי קדש שהביא הרב פנים מאירות דהני קראי ערו עד היסוד שהגיה. ואעיקרא בלא זה ליה כמ"ש הרב פמא". עור נראה דנחל אשכול לא דמי לשלש שני של איש או אשה. דהבא בנחל אשכול ושלש המחלקות ואלון בכות ובאר לחי רואי ורכוותיהו דמו לכינוי ע"ד משל פ' הבהן או חגיבת משפחה.

הג' מנחם ציון

(פ"ס פ' קדושים) וגמלא תתימנו בין הגאונים החתומים על תקנת ד' ארלות נעיר גראמנין (בד"ס) בלא נקית נתר הכנות נכסך או ע"י אס השתדלותו וכן בגאונים הנו' סי' גס מהרש"ל מהר"ם לובלין ועולות ארשים, גם נמלא חתימתו בין המסכתאים לס' תיקוני וזה למר"ם כלינושווייג (שמ"כ):

(ער) וכן' נקס דוד עז"ת (למר"ם שעבלי מר"ס) כי דב"ל: לו דלא תרגום יונתן: והנה כהן רחוק פ"ז ע"ס וגם אני הפסוק הכהן מוכיח לו עכמה מקימות ולדוגמא אביא לך מע' יושב ותקרא שמו בלס פסקת ע"ס וכו' קן מתרגום יונתן ע"ס:

ובן דלעמי יזנו מונח כ"כ וזכרתי מע' וירא (כ"ל ט') מתוך לפולחנא נזכרנא וגזין לס' ולעגיד ליל לזכר ונחין לפולחנא נזכרנא ונזכר לוי וזכרתי ביותן: פ' תולדות (פ' ל"ט) וזוהן מתקן לפולחנא נזכרנא ע"ס. ועוד דכרנא מקומות לריבין תיקון: וכאמרי בס"מ מוסרי' קאנלך בלעז"ל מתאכרלוהו סעדי דכשכר ס"ס מתרגום יונתן דפוס דלחבון ח"י כוס' מתורגום מהסבס יונתן כן פ' ויאל ע"ס מונח דהוא חכס קדמון כימי הגאונים ול"ס:

(ער) וזכר יונתן לן דקדוק ח' פ' כש"י (מגילה כ"ו ע"ב) דצייתי רח"י כפי' מלת קעטלח מתרגום (יתקלל כ"ו). ונחלמי הורחיל דמתחין נקצערין ע"ס כמון כביא לו רח"י למאן מתח מתרגום (בכ"ל ח"י) ונחל נבדו וליחתח' ע"ס דנ"ק דל"ס ע"ז ג"כ משקן הכ"ל וז"ל דרבי' מסר' לי' יותר לתרגום אונקלוס כמאלה ל' מקום:

מערכת ב"ת. (פיין רבינו ברוך תלמיד ר"י הזקן נה"ה). וחבר מהר"ד נסים שלום פירוש עליו וקראו שבילי תרומה:

תרומה. כתב מהר"ש חיון בתשו' סי' נ"ז דרוב דבריו או כלם הם דברי רבותיו בעלי התוס' עכ"ד. וכבר נודע דהוא תלמיד ר"י בעל התוספות חבירו של רבינו שמשון ורצב"א אחיו ושאר כנותהן. ורבינו ברוך עצמו מבעלי התוספות כמ"ש בנכחים בסוף כמה דבורי תוספות, ברוך. והוזכר כמה פעמים בתו' כאשר קבצם בספר קורא הדורות דף י"ז ע"א. ובכן יראה המעיין שאינו צודק לשון מהר"ש חיון הנז' ובדאי יש ממנו כמה חידושים המחזים מובנו וברו"ך שם כבודו:

[נח] ס' התרומות בדיני ח"מ לרבינו שמואל הסרדי תלמיד

הרמב"ן ע"ו (פראג ס"ס ד) כמ"ש בנדרים מע"ש (פיין רבינו שמואל הסרדי נה"ה). ועליו חיבר באור בפלפול הרב רבי עזריה פינץ וקורא לו גדולי תרומה כידוע. וראיתי בכ"י השנות הרבה מהרב הגדול מה' אברהם ריואנים חמיו של הרב הנא בעל מש"ל על הרב גדולי תרומה בכל תוקף:

[נח] תרומת הדשן. (פיין מהר"י ישראל המכונה אוסרלן

ד"ה הרב מהר"י נה"ה) ע"ה (דיו' רע"ס):

[ק] תשב"ץ לתלמיד מהר"ם ע"ה. כתבתי בשה"ג ח"א

מערכת שי"ן (פיין רבינו שמשון בר נחמן נה"ה). ובא ירדו תשב"ץ על קלף בכ"י וכתוב שם שבא ספר זה ליד רבינו פריץ והגיהו. וכל מקום שחמצא וסידו. זהו לשונו של רבינו פריץ חלקם בזה:

[קא] תשב"ץ. (ע"ה מ' שמשון בר נחמן ד"ה הרש"ן חיבר נה"ה):

תשובה

ניחא מפי דכין דמפי חני זכריה ומלאכי הוא הרי אמרו דעורא הוא מלאכי והיינו דכתיב בעורא מפורש והיינו תרגום:

וחזרנו לדברי מהר"ש הנז' דמוכח מדבריו דיונתן לא התרגם התורה. והרי עיינו הראות תרגום יונתן על התורה. ותו דהוא עצמו שם במגילה כח' אנדות פרק הקורא עומד גבי מורעך לא תתן להעביר למולך ובחידושי הלכות שם דף כ"ה הוזכר תרגום יונתן על התורה:

ואחר זמן רב ראיתי בס' קרבן מנחה למהר"י חאגיז סי' נ"ד שכתב דתרגום זה שבידינו על התורה מיונתן אינו ליונתן בן עזיאל אלא הוא התרגום ירושלמי. וכ"כ הרב גופיה בהלכות קטנות ח"ב סי' ק"ע ומצאתי סמך לדבריו שהערוך ערך סלמנדרא וההו' בע"א דף י' ע"ב כתבו משם הירושלמי מה שהוא תרגום יונתן. ונמצא דהערוך מנחה לפירוש יונתן שבידינו על התורה תרגום ירושלמי. ומנין דמכנין אותו יונתן וכפי הערוך זה היכושלמי שבידינו היא נסחא אחרינא מהירושלמי. ובהא ניחא דהערוך בערך נכלא כתב משם ירושלמי שעיר, והתוס' בע"א דף נ"ח כתבו דיונתן פירש שעיר והירושלמי פארן, ובתרגום יונתן שבידינו פירש שעיר כמ"ש התוס' והוא הירושלמי שכתב הערוך. והירושלמי שם פ"א פארן כמ"ש התוס'. ועיין בערך בערך חט הראשון וכן מצאתי אח"כ במוסף הערוך ערך אשן [השני] ע"ה. וגם שמעתי באומרים להוכיח כן דלשון תרגום מיוחס ליונתן שעל התורה מוכיח שאינו מיוחס ל"ע. דלשוננו משונה מתרגום יונתן נביאים:

[נח] ס' התרומה בדיני אסור והתר

וכו' לרבינו ברוך

תלמיד ר"י בעה"ת (דו"ר רפ"ג). ע"י בנדרים

הנ"ה מנחם ציון

עו' וז"ל שם דעת כפל הערך דתרגום יב"ע הוא תרגום ירושלמי (וסתמך נחמך כמ"ש סירושלמי כד רב

וסתמך כוונתו) ותרגום אר"ה נקרא בשם תרגום כנ"ל, ולענין דתרגום יב"ע לא תרגם הכותב וזלזל מה

שזכירו חז"ל י"ח ר"ה עזרתי דתרגום המתיחס ל"כ"ע מוכר פיר קונסטנטינא נפ' בלח שנגיית כזה שנים אחד

מותו פכ"ל וכו' ע"ז הנאון בעל מרכבת הכתום (ח"ב פ"א) מהי מ"ה וז"ל ואלו כסויות קונסטנטינא ש' תקלט רחמי

שקורין כסגילה ב"ד וט"ו והלחתי להם דברי בעל מוסף הערוך וז"ע פ"ה. וחליק דנגיית עוד הפעם מחדש פ"ה

מלך קונסטנטינא וקראם על שמו וכעיר פערבורג (וע' סג"ה ש"ן סוף ס"ה):

עו' וז"ל כפי היותם רבינו שמואל הספנדי ע"ס וז"ל הספדי ויתון סי קולות קונטרסים (ד' ירושלים) מרסם

חמנו ג"כ קונטרס ח':

עו' וז"ל גיטין פ"ד סכ"ד וכו' מהר"ל סי' פ"א, וזלזל לריבא למנדע דכ"מ שמכר ר"י מרבורג ואו כ"י

מייכשטעל הוא מהר"י אוסרלן וצא"ח ש' ר"ך בן ע' שנה:

עו' נקרא תשב"ץ קטן והוא לרבינו שמשון בר' דוק תלמיד מהר"ם מרעגנבורג ומשמע כל ימי משך יריכתו כנגדל

ענשיהם ומ"ה כעפר הכי (ד' קרימונה ס"ס) שמואל הוא ע"ס:

קונטרס אחרון (סז)

[א] תלמוד כמה גדלה מעלת העוסק בתלמוד לשם שמים (פ' עירוב שהו"ב נ"ג) **מאמר** ומתנו בקשויות ותירוצים (פ' שו"ב ההלכה ב' בוריה וגו') זה תורף קיצור דברי רבינו יצחק דן עכו תלמיד חבר של הרמב"ן בס' מאירת עינים כ"ז בפי' וישלח. והאריך בכמה דברים בשבת העוסקים בתלמוד והנציא חשבות רבינו האי גאון על זה ורובנים אחרים באריכות (סד). ומה טוב לעסוק בתלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי וגו'. וחי לא ימצא סוד להלכות בתלמוד :

תלמוד בבלי גימטריי תקכ"ד כמגין פרקי
שיתא סדרי משנה כמו שכתבו
ז"ל (סו):

תלמוד בבלי אמרו בסנהדרין דף כ"ד במשכס
העושבים זה תלמוד בבלי ואני
בעיני מירשתי וכו' (טו) כמ"ש בכסף דוד דף ק"ח
ע"פ באורך. ועתה רציתי כמ"ש יאיר נתיב פי'
ערכי הכנויים שסידר מהרש"ל פאפירש שכתובת קצת
ע"ש שם. אך שם מבואר ביותר ומתוקן היטב
הדף ע"ש. וראו וברא מכלאות תמים דע"ס אשר
היו לו בערי פרט כמה דורות אמוראים. ועד אחרון
רבינו רב אשי שמסדרו התלמוד. ועמוד האש כו'
השמים בישיבה בכלה דאדור וכלה דאלול כמ"ש
התוס' ס"א היה קורא ואח"י רבנו סבוראי ואח"כ
כמה דורות זאנונים והיתה התורה שם בערי שם
וגדללה התורה עד שהיום בערי פרט אפי' תפלה
אינם יודעים לא בכחם ולא בע"פ. וירובא אינם
יודעים כי אשירי יושבי ביתך נוסקו משה ישראל
ולא עוד, והם טובלים קודם תפלתם ונכנסים לבהכ"ז
ברקעה תתק"ו יהיו עד אשירי וכסנעני ברקעה
אמורים כלם בקול עד סוף אשירי ושמע עד ואחבת
ותו לא כמו שידעתי מפי מגידי אמת. וכל זה אינו
במקרה ח"ו. ואפשר שהיה שתייה וריותה התורה
שם ולבתם במילואה וגו' (ס"ז) ומשה' נסתלקה התורה
משם ונתיסדה בספרד ע"י רבינו משה אביו של
רבינו הלך שהיה אחד מד' זאנונים שנזכר כידוע.
והיתה התורה מתנוסס ואולא כלם דורות עד שבא
הגירוש. והתורה אז נתיסדה במערב וגלילות טורקיקא
וכילצא התורה היתה מרובה ומאירה בצורת ששה
רש"י

הג'ה מנחם ציון

(פ) ועל זאת אינן כח קב"א כהנ"ה מ"ן שם ופנימית ספרים ה"ח אינן ע"ש, וכאיתן במק"ל דתשובת אשכנזי שהיה כה"ל כונתו מהספרים מרובעיהם ומהס"ל ועמ"ל סיג סקיה וכל"ה ס"ה תרי"ו וכל"ה יו"ד ס"ה שני:

(סא) נלמס זה מהרוב בעיר וז"ל מכ"י:

(פא) נדעס זיך מקרוב בעיר ווייץ מכ"י :

(פב) המטת בתים ראיו כחן באמת באצתיק מלון הזמן והסדרת של סמאמר ז"ל ספי' בדפוס ליווארנא (תקנ"ו)
 ואכן בק"א לבד פלו טו שבע המטות ומסתפק א"פ רק במלס קארס וכו':

(פג) וְלֹא כֵן בָּרוּךְ מִקֵּדֶשׁ הַכֹּהֵן הַכָּלֹוֹל בַּמִּשְׁכָּן וּמִתְרוֹמֵם עַד שִׁדְעַת הַכֹּהֵן עַל בִּרְיָ הָרִי זֶה קִישוֹת הַרְבֵּה רַבָּא:

הנהגה כדלה: (פד) כחן נלקח בזהר וכלי"ה הסופר צד לשמה ויולד חיליית"י כי תלמוד במספר שזה להכניסה וגם בני"ה במחלית להכניסה כח"ה המקובל"ה ומה טוב לטקסות בתלמוד ככלי וירובלתי להכניסה, וס' לא ימנע טוב להסביל בתמים, חמים בני"ה תלמוד ויוסף עוד (ו"ד) על שם המחשבה מזה חכמ"ה:

[illegible]

(פו) וכן כולן מכל טוב אל יחסרנו, וכ"ל כאן, ואני בעיני פירשתי דע"י שהנידור בו בפרק מקליפות כ"י למסע ונדרים ונדרים:

(ח) עוד לתלומדיו לשון המחבר וכו"ל, ועיי' הם מבררין יטולי הקדושה נכתב התורה ונעסק התורה בקדושה
גיררו כל יטולי הקדושה השייכים לתורה מערי פרס ופלתה גידם:

[קנ] תשובה. (פ' מ' אברהם ו' אלשג'ר.
מהר"א לבית חזן. מהר"א
הלוי ו' מגיש. מהר"א מדניס. מהר"א ללח.
מהר"ר אהרן אוויב. מהר"ר אליהו צביי. מהר"א
צכ"ר בנימין הלוי. מהר"א צכ"ר משה. מ'
אפרים אלנקוואה וריבס וולטס בחד"ו.)'

[ק:] תשובה בדין איני מזונית ואיני עושה. (עי' מ' חברה היכני כח"א) :

[קד] ס' התשובה (עין רב מעדיה גאון
בה"א) :

[קה] תשובות (ע"י מ' אבא רבינו אביגדור
הבבלי. מהר"ר אברהם ו')

אשר, מהר"א עקריה. רבינו אברהם בן הרמב"ם.
מהר"א מוטאל. מהר"א רוזאנים א' וב', ר"א
מרענבורג. מ' אהרן אביב. מהר"א ו' חיים.
רבינו אליהו בן מנחם, מהר"א טובדיה. מהר"א
קאפסאלי. מ' אליעזר ו' ארחא. מהר"א אלישע
גאליקו. רבינו אלעזר אלוף. מ' אריה יהודה בן
הב"ח ויחזקאל רביס ב"א (וב') :

[ק] תשובת הגאונים (ע' גאונים כה"א
זקו"ח) (פ) :

[ק] תשובות לר' יעקב כולו. קצת —
(עיון עזרת נשים):

[קס] תשובות תלמידי דונש ומנחם (פא).
(עין ר' אדוניס הלוי זח"א):

[קט] תשלום הרכות הריף (עיון הרמב"ן)
ד"ק הרמב"ן חיבר חסלוס וכו' נח"א):

~~~~~

[ב] תרומת הדשן כל מקום שכתב הרב בסוף החשובה אנלע"ד כתבתי. יש לי קבלת מרבוני שהד"ר החזק רפ"י בידו הרב תורת יציר סי' ע"ו:

רש"י פה) ורבותינו בעלי התוספות והכמי לנ"ל. והיה הנירוש והלכו לאשכנז ונתרבתה התורה שם פס. וכל זה לא על חנם והם משללות תמים דעים. וד"ק היטב כי קצתני מאד ז):

הוא ברחמי והמון חסדיו יתקנו בעצה טובה ויתן בנו כח ובריאות ויזכנו לעסוק בתורה ובמצות ובגמ"ח אנו וזו"ו וללכת בדרךיו יתברך דרכי חיים.

כל הנשמה תהלל יה הללויה. ומרוסם על כל ברכה ותהלה.

תודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

בילאו ייראו תושלב"ע

הג"ה מנחם ציון

פח) ו"ל שם שם" רש"י בלשוננו כיחם התורם קודם ספרד וכמ"ס ברא"ש בתוספת כלל כ"י סי' כ' וכלל י"ס פ"ט וע"כ טור א"ח כ"י תקפ"כ:

פס) חסד בסיום ו"ל שם וכבר טרע דכל הגלות הם לנדר נילותם קדושות אשר בלחץ הרוח ומארים יד בראשונה נכרר נילוי הקדושה כל אדם"ר וע"כ בלחץ הכעטוד בכת בכינה ניררו כל נילוי הקדושה וכן נאטו לא חוביסו לראותם. וגם פ"י התורם מנדרים נילוי הקדושה ואפשר שלכך נקראת התורה לתם כמ"ס לכו לחמי בלחמי ואחיל כל אכילה ובת"י שנקבלת הוא על התורה וכוא דמו דכשם פ"י אכילה ובת"י גופנית מנדרים נילוי הקדושה כ"י פ"י אכילה ובת"י רוחנית פסק התורם מנדרים נילוי הקדושה וכבר פירשנו בפנימינו דכל עניני ישראל הם בכלל ופרט וגם כשכאדם הולך מעיר לעיר בכל היום סיבה לנדר נילוי הקדושה והוא שהקלי וזלוי זה אפשר כונת הכתוב וארת לדיקם וחילי בלורחא דנכתם הכל ככע"י"ן ונעלים נילוי הקדושה והוא שהקלי וזלוי זה אפשר כונת הכתוב וארת לדיקם כאור טוס שמנדרים נילוי הקדושה עד שמתנדר מנוסה, הולך ואור וכו' כמ"ס במ"א וכו' פ"י בראשונים תתנו כלן מאלל ונגוס וריתת שאנו הוכלים לנדר, והגלות לנדר, וע"פ הקדמות אלו יסודותם כסדרי קודש רכישו בלכ"י וז"ל או תשכיל במה שרמזנו בסמוך וכו' יאיר סינינו, ומציאות ילינו, ומחורתי נעלות ידלתי, כי"ר:

ז) ו"ל שם אחר תתימת כס, המקום ברחמי ורוח חסדיו יזכנו לאור כל הכתוב לחיים: ואגב ארחא אחרתי לסיס כדבר טוב ו"ל שם כש"ס (למס נקרא תלמוד בגלי) אר"י בגולס במקרא כמשנה כש"ס פ"ט ומדקדקן שם חקוב"י גמ"י וסרי תמיני כלל יסודות וכן עד"ל נקרא תלמוד ירושלמי (פח"א ג' סס) ואל"ק דעיקר קוב"י סי' ע"ב ככל דכוא לכאורה לשון מנוסה הוא וכמ"ס על כן קרא שמו כלל כי שם כלל פ"י וצ"י ומתקן כש"ס פ"ט שהוא בגולס במקרא כמשנה וכו' וד"ק:

